

Monitoring en evaluatie

Cultuureducatie met Kwaliteit Provincie Noord-Brabant

Onderzoeksrapport 2024

Een kwalitatief onderzoek met behulp van Evi

Marit van der Haar, MA
Tot stand gekomen binnen Faculteit der Letteren, Radboud Universiteit
Radboud Institute for Culture and Heritage
Nijmegen, oktober 2024

Inhoudsopgave

Inleiding.....	6
1. Samenvatting	7
2. Doel van het onderzoek.....	9
2.1 Samenvatting	9
2.2 Verschillende doelen onderzoek	9
3. Methode.....	11
3.1 Samenvatting	11
3.2 De dataverzamelmethode.....	11
3.3 De onderzoeksomstandigheden	11
3.4 De dataverwerking.....	12
4. Respons	13
4.1 Samenvatting	13
4.2 Verwachte respons	13
4.3 Totale respons.....	13
4.4 Respons per gemeente	13
4.5 Geschikte respons.....	15
4.6 Respondenten.....	17
4.7 Evaluatie van respons	17
5. Visie.....	19
5.1 Samenvatting	19
5.2 Visie in beeld.....	20
5.2.1 Scholen met een visie op cultuureducatie die wordt gedragen door het team (scenario 3 en 4)	20
5.2.2 Scholen met een omschreven visie op cultuureducatie (scenario 2).....	23
5.2.3 Scholen die (nog) geen visie op cultuureducatie hebben omschreven (scenario 1).....	25
5.2.4 Vergelijking 2022 en 2024.....	26

5.3 Resultaten: Visie.....	26
5.3.1 Provinciale resultaten Visie	27
5.3.2 Gemeentelijke resultaten Visie.....	28
5.4 Evaluatie en advies.....	31
6. Deskundigheid.....	32
6.1 Samenvatting	32
6.2 Deskundigheid in beeld.....	33
6.2.1 Deskundigheid per discipline.....	33
6.2.2 Scholen die deskundigheid bevorderen (scenario 3 en 4)	35
6.2.3 Scholen die inzicht hebben in de aanwezige deskundigheid en deze coördineren (scenario 2)	37
6.2.4 Scholen die de deskundigheid niet coördineren en bevorderen (scenario 1)	40
6.2.5 Vergelijking 2022 en 2024.....	43
6.3 Resultaten: Deskundigheid	43
6.3.1 Provinciale resultaten Deskundigheid.....	44
6.3.2 Gemeentelijke resultaten Deskundigheid	45
6.4 Evaluatie en advies.....	48
7. Programma.....	49
7.1 Samenvatting	49
7.2 Programma in beeld.....	50
7.2.1 Onderwijsvormen	50
7.2.2 Scholen die bewust samenhang aanbrengen in hun cultuureducatie	53
(scenario 3 en 4).....	53
7.2.3 Scholen met enigszins samenhangend cultuureducatie (scenario 2).....	56
7.2.4 Scholen zonder samenhangend cultuureducatie (scenario 1)	58
7.2.5 Vergelijking 2022 en 2024.....	60
7.3 Resultaten: Programma	60
7.3.1 Provinciale resultaten Programma	60

7.3.2 Gemeentelijke resultaten Programma.....	62
7.4 Evaluatie en advies.....	65
8. Samenwerking.....	66
8.1 Samenvatting	66
8.2 Samenwerking in beeld.....	67
8.2.1 Partners.....	67
8.2.2 Scholen die structureel samenwerken met partners en (veel) invloed uitoefenen op de inhoud van de samenwerking (scenario 3 en 4).....	68
8.2.3 Scholen die samenwerken met partners en minder invloed uitoefenen op de inhoud (scenario 2).....	69
8.2.4 Scholen die geen of hoogstens incidenteel samenwerken met partners (scenario 1)	71
8.2.5 Vergelijking 2022 en 2024.....	71
8.3 Resultaten: Samenwerking	72
8.3.1 Provinciale resultaten Samenwerking.....	72
8.3.2 Gemeentelijke resultaten Samenwerking	73
8.4 Evaluatie en advies.....	76
9. Vragen penvoerder	77
9.1 Aantal jaren betrokken CMK.....	77
9.2 Draagvlak voor cultuureducatie.....	77
9.3 Structurele financiering	78
10. Knelpunten.....	80
11. Consistentie visie en programma	82
11.1 Samenvatting	82
11.2 Beoordeling stellingen	83
11.2.1 Beoordeling stellingen Visie	83
11.2.2 Beoordeling stellingen Programma	84
11.3 Consistentie visie en uitvoering stellingen	85
11.3.1 Categorie 1: Aanwezig in visie en consistent in uitvoering	85

11.3.2	<i>Categorie 2: Aanwezig in visie maar minder consistent in uitvoering</i>	86
11.3.3	<i>Categorie 3: Afwezig in visie maar aanwezig in uitvoering</i>	87
11.3.4	<i>Categorie 4: Afwezig in zowel visie als uitvoering</i>	88
12.	Conclusies	89
12.1	Samenvatting	89
13.	Adviezen	98
12.1	Adviezen voor het bevorderen van visievorming	98
12.2	Adviezen voor het bevorderen van deskundigheid	98
12.3	Adviezen met betrekking tot het programma	98
12.4	Adviezen met betrekking tot samenwerking	98
12.5	Algemene adviezen	98

Inleiding

Voor u ligt het derde rapport dat voor de scholen en penvoerders van de provincie Noord-Brabant is gemaakt met behulp van het monitoringsinstrument Evi 2.0. Evi 2.0 is ontwikkeld om deelnemende scholen aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) inzicht te geven in de situatie bij hen op school. Nadat zij de vragenlijst hebben ingevuld ontvangen zij een pdf-bestand met daarin een automatische verwerking en analyse van de antwoorden die zij hebben gegeven. Zo zien zij wat de stand van zaken is ten aanzien van hun visie op cultuureducatie, de aanwezige deskundigheid, het programma en de leerlijnen en de samenwerking met externe partners. Die rapportage geeft de school inzicht en biedt stof voor een gesprek met de penvoerder of vertegenwoordigers daarvan.

Deze rapportage maakt gebruik van dezelfde gegevens. De antwoorden op de vragenlijsten zijn verwerkt om op die manier een totaaloverzicht te geven over de stand van zaken met betrekking tot CmK in de provincie. Omdat dit de derde keer is dat voor Kunstloc Brabant een analyse op basis van Evi 2.0 wordt uitgevoerd, kunnen deze gegevens ook vergeleken worden met die van het voorgaande jaar. Hoewel twee jaar te kort is om een trendanalyse te geven, kunnen zo wel op een aantal deelaspecten de aanzetten voor een ontwikkeling zichtbaar worden. Een belangrijke kanttekening hierbij is het zeer lage responspercentage, dat onder de benodigde 60% respons zit voor een representatief onderzoek. De conclusies in deze rapportage moeten daarom met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Een andere belangrijke kanttekening is dat de vragenlijst is aangepast. Om de gebruiksvriendelijkheid van Evi te vergroten is gekozen om de vragenlijst in te korten en enkele vragen te herformuleren, waardoor het vergelijken van de opbrengsten van 2022 en 2024 bemoeilijk wordt.

In het hiernavolgende wordt aan de hand de vier standaarden van Evi – Visie, Deskundigheid, Programma en Samenwerking – de stand van zaken geschetst, met aan het slot een uitsplitsing per gemeente, voor zover er in de gemeentes vijf of meer scholen de vragenlijst hebben ingevuld, zodat de anonimiteit daar gegarandeerd blijft. De antwoorden op de open vragen zijn gebruikt om de kwantitatieve gegevens verder in te kleuren en/of te verklaren.

1. Samenvatting

Het responspercentage van de scholen in Noord-Brabant ligt dit jaar wederom erg laag: 15% van alle scholen voor primair onderwijs in Noord-Brabant (in totaal 107 scholen), waardoor de onderstaande resultaten met voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden. In 2022 hadden 104 scholen de vragenlijst ingevuld. Van de scholen van wie verwacht werd dat zij de vragenlijst zouden invullen (de scholen die dit hebben gedaan plus de scholen die een uitnodiging hebben ontvangen maar de vragenlijst niet hebben ingevuld) heeft 51% dit gedaan. Tegelijkertijd zijn de opbrengsten van dit rapport een goed beginpunt voor een gesprek over cultuureducatie en kunnen zij richtinggevend zijn met betrekking tot de gebieden waarop scholen ondersteund kunnen worden.

77% van de scholen heeft een **visie** op cultuureducatie beschreven. Dit percentage ligt lager dan in 2022, toen 88% van de scholen een visie op cultuuronderwijs had. 27% van de scholen heeft een visie op cultuuronderwijs die wordt gedragen door het team (scenario 3 en 4). 54% van deze scholen heeft een schoolspecifieke visie, die aansluit bij de school op het gebied van type onderwijs van de school, de context waar de school zich bevindt, of het soort leerlingen dat op de school zit. 42% van deze scholen wil zich verder ontwikkelen op het gebied van de visie. 50% van de scholen heeft een visie op cultuureducatie omschreven, zonder dat deze wordt gedragen door het team (scenario 2). 50% van de scholen in dit scenario heeft een schoolspecifieke visie. 50% van de scholen wil zich verder ontwikkelen op het gebied van de visie. 23% van de scholen heeft (nog) geen visie op cultuureducatie omschreven. 80% van deze scholen wil wel een visie ontwikkelen.

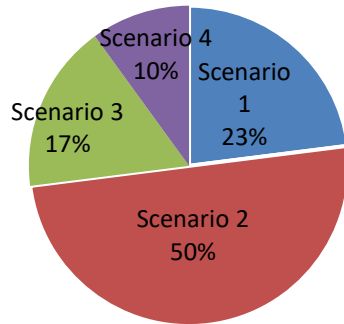
Dit jaar zijn muziek, beeldende vormen en drama/spel de disciplines waar scholen de meeste deskundigheid van in huis hebben. Ook heeft het grootste deel van de scholen een interne cultuurcoördinator in dienst. 29% van de scholen bevordert de aanwezige deskundigheid op hun school bewust (scenario 3 en 4). Deze scholen hebben relatief dan ook het hoogste aantal aanwezige deskundigen. 62% van de scholen wil zich verder ontwikkelen op dit gebied. 57% van de scholen hebben inzicht in de aanwezige deskundigheid en coördineren dit ook, zonder dit bewust te bevorderen (scenario 2). 51% van de scholen wil zich verder ontwikkelen op het gebied van deskundigheid. 14% van de scholen coördineert en bevordert de aanwezige deskundigheid niet. 62% van de scholen in dit scenario wil zich verder ontwikkelen op het gebied van deskundigheid.

De meest voorkomende onderwijsvorm op de scholen is excursies, gevolgd door jaarlijkse activiteiten, projecten, thematisch werken en workshops. De kunstvormen die het meest voorkomen in de **programma's** van de scholen zijn beeldend en muziek, gevolgd door erfgoed en drama/spel. 42% van de scholen brengt bewust samenhang aan in hun cultuureducatie (scenario 3 en 4). 63% van deze scholen wil het programma verder doorontwikkelen. 51% van de scholen werkt met enigszins samenhangend cultuuronderwijs (scenario 2). 67% van de scholen wil zich verder doorontwikkelen op dit gebied. 7% van de scholen heeft geen samenhang in hun programma cultuureducatie. Al deze scholen willen zich doorontwikkelen.

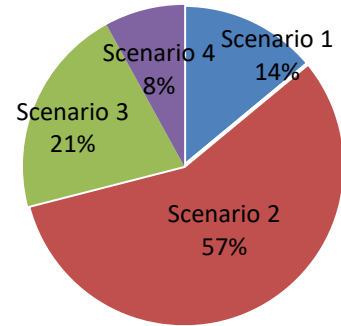
Bibliotheken, erfgoedinstellingen en cultuurcoaches/intermediairs/consulenten worden het meest genoemd als partners waarmee de scholen **samenwerken** op het gebied van cultuureducatie. 68% van de scholen werken structureel samen met partners en oefenen daarbij (veel) invloed uit op de inhoud van de samenwerking (scenario 3 en 4). 39% van de scholen wil zich doorontwikkelen op het gebied van samenwerkingen. 29% van de scholen werkt samen met partners maar oefenen minder invloed uit op de inhoud van de samenwerking. 48% van de scholen wil zich verder doorontwikkelen op dit gebied. 3% van de scholen werkt niet of hoogstens incidenteel samen met partners. 67% van de scholen wil zich verder doorontwikkelen op dit gebied.

Onderstaande figuren maken visueel wat de verdeling over de verschillende scenario's in 2024 is. Het gemiddelde scenario, genomen over alle onderdelen, is 2,4. Dit ligt 0,1 lager dan het gemiddelde in 2022.

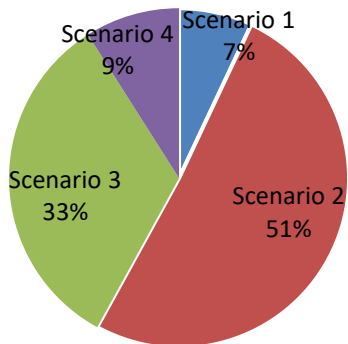
Visie: verdeling over de scenario's

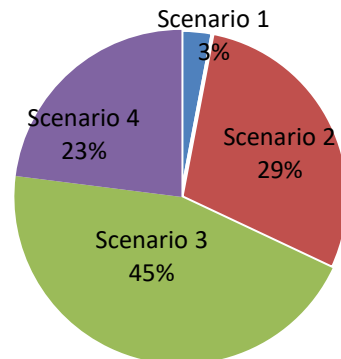
Deskundigheid: verdeling over de scenario's

Programma: verdeling over de scenario's

Samenwerking: verdeling over de scenario's

2. Doel van het onderzoek

Dit hoofdstuk beschrijft het doel van het onderzoek en de beperkingen die daar noodzakelijkerwijs aan verbonden zijn.

2.1 Samenvatting

Het doel van het onderzoek is om te evalueren in hoeverre de doelen van de regeling CmK op schoolniveau zijn behaald. Deze doelen bestaan uit vier pijlers, namelijk visieontwikkeling, deskundigheidsbevordering, (les)programma-ontwikkeling, (samenhang) en versterking van de samenwerkingsrelatie met culturele partners. Daarnaast wordt er in dit onderzoek een vergelijking gemaakt met de situatie in 2022. Hierdoor wordt gekeken of de regeling CmK het beoogde effect heeft, namelijk het borgen en verbeteren van de kwaliteit van cultuureducatie in het primair onderwijs.

2.2 Verschillende doelen onderzoek

Het algemene doel van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit is het verbeteren van cultuureducatie in het onderwijs. Programmadoelstellingen op landelijk niveau krijgen een vertaling in provinciale of lokale projecten. Deze projecten geven ieder een eigen invulling, accent of 'kleur' aan de programmadoelstellingen, maar liggen wel in het verlengde ervan. De programmadoelstellingen, als bepaald door het Ministerie van OCW en vertaald door het Fonds voor Cultuurparticipatie zijn:

- Duurzaam versterken van de kwaliteit van cultuureducatie
- Tweesporenbeleid: Onderhouden van relatie met scholen die al deelnemen & nieuwe scholen bereiken
- Vergroten kansengelijkheid van leerlingen
- Culturele ontwikkeling van het kind centraal stellen
- Vergroten professionaliteit leerkrachten, docenten, culturele partners en penvoerders
- Aansluiting binnen- en buitenschools aanbod

Het doel van dit onderzoek specifiek is tweeledig. Ten eerste krijgen de scholen bij het invullen van Evi meer grip op de doelstellingen van CmK. In de vragenlijst worden de doelstellingen en de stappen die scholen kunnen zetten in kwaliteitsverbetering van cultuureducatie expliciet behandeld. Hierdoor komen de ontwikkeling van de school, kwaliteiten, knelpunten en ondersteuningsbehoeften naar voren. De ingevulde vragenlijsten blijven eigendom van de scholen en worden niet openbaar gemaakt. Ook in dit rapport zullen daarom geen individuele schoolresultaten zichtbaar zijn.

Ten tweede brengt dit onderzoek in kaart in hoeverre de beoogde resultaten zijn gerealiseerd, en de programmadoelstellingen en vertaling in lokale doelstellingen zijn bereikt. Vragen als wat de scholen het afgelopen jaar wilden bereiken, in hoeverre dit gelukt is en hoe ze dit wel of niet hebben aangepakt, worden hier behandeld.

Het onderzoek geeft inzicht in de mate waarin en de wijze waarop scholen aan de doelstellingen werken. Deze informatie helpt de penvoerder, en eventueel betrokken beleidsmaker(s) en bestuurder(s), om het programma te evalueren en waar nodig aan te passen. En om scholen 'op maat' te ondersteunen in het proces van kwaliteitsverbetering van cultuureducatie.

Ieder onderzoek kent zijn beperkingen. De Evi-vragenlijsten vragen de scholen naar hun eigen inschatting van de stand van zaken met betrekking tot cultuureducatie op hun school. Afhankelijk van de manier waarop scholen bepaalde begrippen invullen – wanneer vindt men het programma samenhangend? Wanneer er een zelf uitgeschreven en ontwikkelde leerlijn is, wanneer er een methode wordt gebruikt, wanneer een programma van een centrum voor de kunsten wordt afgenomen? – en de mate waarin zij daar tevreden over zijn, kunnen de antwoorden verschillen. Voor het totaaloverzicht over de provincie zal zich dit redelijk uitmiddelen, maar de uitkomsten van het vorige onderzoek lieten ook zien dat scholen op sommige punten moeite hadden de vragen te interpreteren.

Omdat de (relatieve) aantallen relatief klein zijn, moet dit rapport, vergelijkbaar met het rapport van 2022, gezien worden als een startpunt voor gesprek dan als een harde, feitelijke uitspraak over de stand van zaken. Desalniettemin maakt dit rapport wel inzichtelijk waar de scholen die de vragenlijst hebben ingevuld mee bezig zijn op het gebied van cultuuronderwijs en waar ze tegenaanlopen. Toch zal het advies zijn om meer scholen (en intermediairs) te stimuleren om met Evi te werken om in een volgende analyse meer (generaliseerbare) uitspraken te kunnen doen over de stand van zaken van cultuuronderwijs in Noord-Brabant.

3. Methode

In dit hoofdstuk wordt de gebruikte methode beschreven. De verzameling van de data, de onderzoeksomstandigheden en de verwerking van de data worden hier besproken. Daarnaast wordt er, indien van toepassing, een vergelijkingsmethode toegelicht, als de resultaten van het huidige jaar worden vergeleken met de resultaten uit een voorgaand rapport.

3.1 Samenvatting

Met behulp van zowel kwalitatieve als kwantitatieve gegevens worden de ervaringen van scholen op het gebied van de regeling CmK in kaart gebracht. De vragenlijst, Evi, genereert data waarmee de doelstellingen van de regeling geëvalueerd kunnen worden. De onderzoeker codeert en analyseert de data waaruit de resultaten voortkomen. Daarnaast vormt de onderzoeker op basis van deze resultaten adviezen voor de penvoerder.

3.2 De dataverzamelmethode

Het evaluatie-instrument Evi is ontwikkeld om het proces van kwaliteitsverbetering van cultuureducatie in het primair onderwijs inzichtelijk te maken. Met behulp van de digitale vragenlijst wordt nagegaan of de beoogde doelen zijn gerealiseerd. De vragen sluiten aan bij de CmK-doelstellingen zoals beschreven in hoofdstuk 2. Evi is opgebouwd uit de volgende onderdelen: visie, deskundigheid, programma en samenwerking. De vragen zetten aan tot reflectie en vragen de scholen steeds te beschrijven en te kijken of ze zich verder willen doorontwikkelen op deze onderdelen. De vragenlijst bestaat zowel uit open als gesloten vragen. Een van de gesloten vragen bij elk onderdeel gaat over scenario's, ofwel het niveau van cultuureducatie waar de school zich het meest in herkent. De keuze bestaat telkens uit vier scenario's. Aan het einde van de vragenlijst toont Evi een gemiddelde score die de school kan vergelijken met de score van een eerdere editie. Dit zorgt ervoor dat Evi naast een evaluatie-instrument ook een groeimodel is.

Evi biedt ook de mogelijkheid tot het inschakelen van hulp. Aan het einde van de vragenlijst wordt gevraagd of de school behoefte heeft aan ondersteuning. Wanneer de school hier 'ja' invult, wordt de hulpvraag direct naar Kunstloc Brabant doorgestuurd. Kunstloc Brabant stuurt deze hulpvraag vervolgens door naar de lokale intermediair. Door de inkorting van de vragenlijst, met de beperkte mogelijkheden tot inkorten die hier noodzakelijkerwijs bij kwamen kijken, is het helaas niet mogelijk geweest om de hulpvraag per onderdeel te behouden, zoals eerst het geval is. Het resultaat hiervan is dat de hulpvraag alleen wordt gesteld wanneer een school aangeeft zich door te willen ontwikkelen op het gebied van samenwerking, terwijl de hulpvraag over alle onderdelen gaat. Om deze reden is de hulpvraag in zijn geheel uit het rapport gelaten. Nadat alle Evi's zijn ingevuld, ontvangt de onderzoeker van de Radboud Universiteit alle vragenlijsten als Pdf-bestand en kunnen deze bestanden geanalyseerd worden.

3.3 De onderzoeksomstandigheden

Van januari tot en met juli 2024 konden de deelnemende scholen de digitale vragenlijst invullen. De scholen die dit jaar de Evi-vragenlijst hebben ingevuld hadden zich al eens eerder aangemeld bij Evi, en hebben dus geen herinneringsmail gekregen. Er is voor gekozen om de scholen Evi te laten invullen wanneer zij dat zelf wilden. Enkele andere scholen hebben wel een uitnodigingsmail ontvangen om Evi in te vullen, hebben zij hier echter geen gebruik van gemaakt.

Voor vragen en bij problemen was ondersteuning via evi@lkca.nl en evi@kunstlocbrabant.nl beschikbaar.

3.4 De dataverwerking

De vragenlijst bestaat uit een samenstelling van open en een gesloten vragen en levert daarom zowel kwantitatieve als kwalitatieve data op. Alle antwoorden van alle vragenlijsten zijn nauwkeurig gelezen en geanalyseerd. Dit is gedaan met behulp van een Excel-bestand met alle antwoorden. De open antwoorden zijn kwantitatief gemaakt door deze te coderen met behulp van het programma Atlas.ti.

De Evi-scores verschaffen hierbij een deel van de kwantitatieve data. Aan het eind van elk onderdeel wordt in de vragenlijst steeds de scenariovraag gesteld, waarbij de school zelf aangeeft in welk scenario zij denkt te zitten. Op basis van deze antwoorden wordt er voor de school een gemiddeld scenario berekend. Deze worden gebruikt om de gemiddelde scores op gemeentelijk en provinciaal niveau te berekenen.

Zoals eerder aangegeven wordt er ook een vergelijking gemaakt met het rapport uit 2022, waarbij met name wordt gekeken naar de vooruitgang van de scholen op de vier onderdelen van het proces van kwaliteitsverbetering van cultuureducatie. Per pijler wordt gekeken naar veranderingen en opvallende zaken. Aan het eind van elk onderdeel zijn de Evi-scenario's weergegeven en is er een vergelijking te zien met de resultaten van de provincie en gemeenten uit het rapport van 2022. Deze vergelijking is weergegeven in verschillende diagrammen om zo een duidelijk beeld te krijgen van de ontwikkeling.

4. Respons

4.1 Samenvatting

107 scholen hebben dit jaar de Evi-vragenlijst ingevuld. Dit is 15% van alle scholen voor primair onderwijs in Noord-Brabant. Van de scholen van wie verwacht werd dat zij de vragenlijst zouden invullen (de scholen die dit hebben gedaan plus de scholen die een uitnodiging hebben ontvangen maar de vragenlijst niet hebben ingevuld) heeft 51% dit gedaan. Dit is een hoger aantal scholen dan in 2022, toen 104 scholen de vragenlijst hadden ingevuld. Tegelijkertijd zijn dertien vragenlijsten ongeldig bevonden omdat deze maar door één invuller zijn ingevuld. Daarnaast zijn 21 scenario's onjuist bevonden. De gewenste combinatie van invullers, ICC'er en locatieleider of een directeur, komt in 62% van de vragenlijsten voor.

4.2 Verwachte respons

Kunstloc Brabant stimuleerde de intermediairs om scholen aan te moedigen de Evi-vragenlijst in te vullen en daarbij te benadrukken dat het een hulpmiddel is voor de scholen waarin zij hun ontwikkeling op het gebied van cultuureducatie kunnen bijhouden. De intermediairs werden hierin vrijgelaten, waardoor regionale verschillen konden ontstaan, zoals hieronder te zien is in de verschillen in responspercentage per gemeente.

4.3 Totale respons

Dit jaar hebben 107 scholen de vragenlijst ingevuld. Daarnaast zijn er 103 scholen die de vragenlijst niet hebben ingevuld, terwijl zij wel een uitnodiging hebben ontvangen om Evi in te vullen. Daarnaast zijn er nog 492 scholen voor primair onderwijs in Noord-Brabant die Evi niet hebben ingevuld en ook geen uitnodiging voor Evi hebben ontvangen. Zowel vergeleken met alle scholen die Evi hadden kunnen invullen omdat zij dit in het verleden al een keer hebben gedaan of omdat zij een uitnodiging hebben ontvangen, als vergeleken met het totale aantal scholen, is het totale responspercentage laag (respectievelijk 51% en 15%). Dit percentage zit ruim onder de benodigde 60% respons van een kwalitatief onderzoek om als representatief bestempeld te worden voor de onderzoekspopulatie (scholen voor primair onderwijs in Noord-Brabant). Hoewel er geen generieke valide uitspraken kunnen worden gedaan op basis van het respons, biedt dit rapport alsnog een interessant uitgangspunt voor de penvoerder om cultuuronderwijs op de basisscholen verder te ontwikkelen, al moet met name wat betreft mogelijke trends ten opzichte van de vorige keer grote voorzichtigheid worden betracht.

4.4 Respons per gemeente

In onderstaande tabel is het responspercentage per gemeente weergegeven. Het responspercentage is gebaseerd op het aantal scholen per gemeente dat Evi heeft ingevuld en de scholen uit diezelfde gemeente die Evi, na het ontvangen van een uitnodiging, niet hebben ingevuld. Van de scholen waarvan werd verwacht dat ze dit jaar Evi zouden invullen (de scholen die Evi daadwerkelijk hebben ingevuld plus de scholen die een uitnodiging hebben ontvangen maar Evi niet hebben ingevuld) heeft uiteindelijk 51% van de scholen Evi daadwerkelijk ingevuld.

De onderlinge verschillen zijn groot en lopen van 0% tot 100%. Zoals hierboven aangegeven is een respons van 60% of hoger voldoende om generaliserende uitspraken te doen. Dat geldt echter alleen

wanneer ook de absolute respons hoog is, en die is per gemeente nergens hoog genoeg daarvoor. De resultaten zullen daarom in alle gevallen met enige nuance en oog voor de context moeten worden geïnterpreteerd.

Gemeente	Aantal scholen uitgenodigd voor Evi 2024	Aantal ontvangen Evi's	Respons-percentage 2024	Respons-percentage 2022
Alphen-Chaam	-	5	100%	100%
Altena	3	8	73%	20%
Asten	-	-	-	0%
Baarle-Nassau	-	2	100%	100%
Bergeijk	8	-	0%	0%
Bergen op Zoom	-	-	-	100%
Bernheze	-	-	-	0%
Best	-	-	-	100%
Boekel	4	-	0%	0%
Bladel	1	-	0%	16,7%
Breda	1	1	50%	54,2%
Deurne	-	-	-	0,0%
Dongen	1	-	0%	-
Drimmelen	4	5	56%	60%
Eersel	-	-	-	0%
Etten-Leur	-	-	-	12,5%
Geertruidenberg	-	7	100%	100%
Geldrop-Mierlo	-	-	-	0%
Gemert-Bakel	9	3	25%	22,2%
Gilze en Rijen	-	8	100%	100%
Goirle	-	-	-	0%
Halderberge	-	3	100%	50%
Helmond	23	3	12%	7,7%
Heeze-Leende	-	-	-	0%
's-Hertogenbosch	1	-	0%	0%
Heusden	-	-	-	80%
Laarbeek	6	2	25%	50%

(Land van) Cuijk	14	26	65%	12,1%
Loon op Zand	1	3	75%	0%
Maashorst	-	-	-	23,6%
Meierijstad	-	-	-	13,6%
Moerdijk	16	1	6%	20%
Nuenen	-	-	-	40%
Oisterwijk	1	2	67%	20%
Oosterhout	-	12	100%	50%
Oss	-	-	-	6,3%
Roosendaal	-	-	-	7,7%
Rucphen	-	-	-	0%
Someren	-	-	-	0%
Son en Breugel	1	-	0%	0%
Tilburg	2	2	50%	100%
Uden	-	-	-	0%
Valkenswaard	3	3	50%	-
Veldhoven	-	-	-	0%
Vught	1	3	75%	0%
Waalwijk	1	10	91%	50%
Zundert	-	-	-	0%
Totaal	101	107	51%	-¹

Figuur 1: Tabel van responspercentage per gemeente.

4.5 Geschikte respons

Bij het invullen van de vragenlijst zijn de invullers verplicht alle vragen in te vullen. Doordat scholen bij elke vraag een antwoord moeten geven, is non-respons niet mogelijk. De vragenlijst kan echter niet voorkomen dat een invuller bij een vraag 'geen', 'weet niet', of andere vergelijkbare antwoorden invult. Doordat de onderzoeker de vragenlijsten met een kwalitatieve methode benadert, kan deze gedeeltelijke non-respons verklaard worden. Dit betekent dus dat de non-respons geen invloed heeft op de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek.

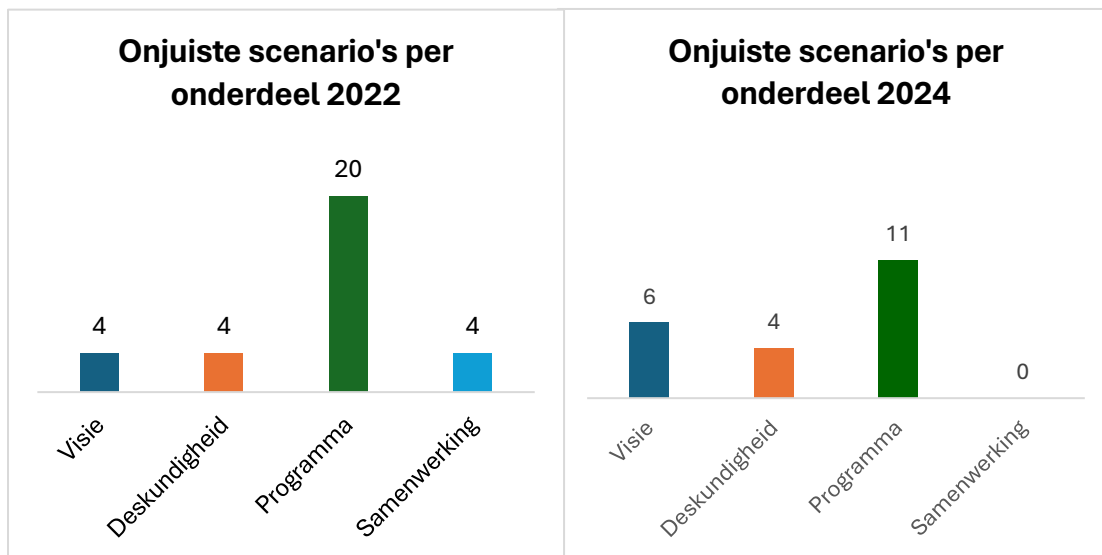
Ongeschikte respons is in dit onderzoek mogelijk door twee verschillende factoren:

¹ Het is niet bekend hoe het responspercentage van 2022 werd berekend. Hierdoor is ervoor gekozen om dit totale responspercentage niet te noemen.

1. Er is geen tweede invuller; de school heeft maar één persoon de vragenlijst laten invullen en Evi stelt het vereiste dat twee verschillende invullers, het liefste een ICC'er en een directeur, de vragenlijst invullen. Als dit niet het geval is, is de vragenlijst ongeschikt voor het onderzoek.
2. De vragenlijst is onvolledig ingevuld; een vragenlijst is voor een groot deel onvolledig ingevuld wat ervoor zorgt dat de vragenlijst ongeschikt is voor het onderzoek.

In dit rapport zijn geen vragenlijsten ongeschikt bevonden door het onvolledig invullen van de vragenlijst: elke vragenlijst vertoont genoeg inhoudelijke antwoorden om meegenomen te worden in het onderzoek. Dit jaar zijn dertien vragenlijsten ongeldig bevonden omdat deze vragenlijsten door maar één invuller zijn ingevuld. Er blijven dus 94 geschikte vragenlijsten over.

Wanneer een school een scenario onjuist heeft ingevuld zijn deze scenario's niet meegenomen in de het grootste deel van de verdere verwerking van de gegevens. Dat geldt voor 21 scenario's. Van alle ingevulde scenario's (94 vragenlijsten x 4 pijlers = 376 scenario's) is dit 6%. Het grootste aantal onjuiste scenario's komt voor in het onderdeel Programma. In totaal is het aantal onjuiste scenario's per onderdeel afgenomen vergeleken met 2022.

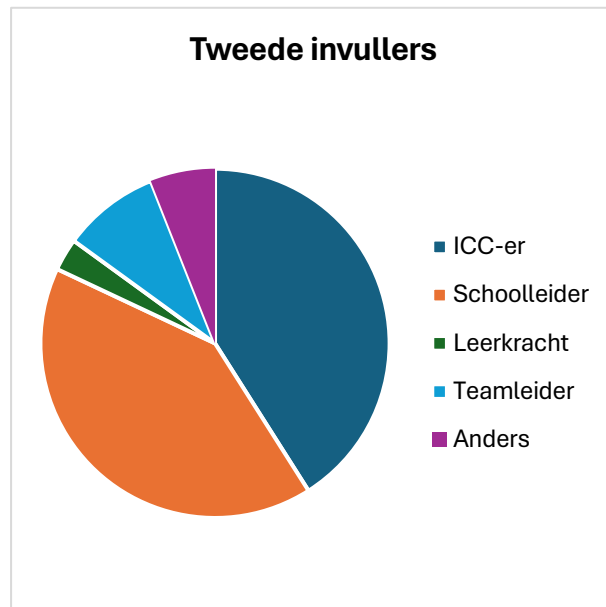
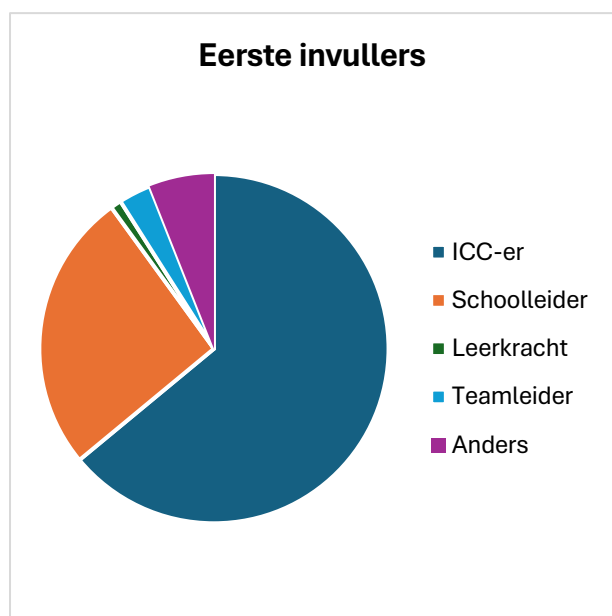
Figuur 2: Onjuiste scenario's per onderdeel 2022. Figuur 3: Onjuiste scenario's per onderdeel 2024

4.6 Respondenten

Het doel is om de Evi-vragenlijsten in te laten vullen door directeur en ICC'er, omdat zij gezamenlijk het beste beeld zouden moeten hebben van de praktijk van de cultuureducatie.

Zoals zichtbaar wordt in onderstaande figuren zijn de meeste invullers schoolleiders of ICC'ers. De combinatie van deze twee functies komt in totaal in 62% van alle combinaties voor.

Figuur 4: Procentuele verdeling eerste invullers.

Figuur 5: Procentuele verdeling tweede invullers.

	Invuller 1: Directeur/ locatieleider	Invuller 1: ICC'er	Invuller 1: Leerkracht	Invuller 1: Teamleider	Invuller 1: Anders
Invuller 2: Directeur/locatieleider	-	38	-	-	1
Invuller 2: ICC'er	20	13	1	3	2
Invuller 2: Leerkracht	1	1	-	-	-
Invuller 2: Teamleider	-	7	-	-	1
Invuller 2: Anders	3	1	-	-	2

Figuur 6: Combinaties eerste en tweede invullers

4.7 Evaluatie van respons

De vragenlijst is geschikt voor twee verschillende doelen:

1. Zodat de school inzicht krijgt in haar eigen cultuureducatie en door de jaren heen kan zien wat de ontwikkeling is.
2. Data voor het tweejaarlijks onderzoek voor Kunstloc Brabant zodat zij inzicht krijgen van de effectiviteit van de CmK-regeling

Hoewel de respons te laag is om harde uitspraken te doen over de uitkomsten, is het wel degelijk mogelijk een algemeen beeld te schetsen van de opbrengsten van CMK, met name door de betrouwbaarheid van de invullers, en ook omdat de uitkomsten met die van 2022 vergeleken kunnen worden. Het aantal onjuiste scenario's is wederom afgenomen, waardoor de resultaten bruikbaar worden. De grote verschillen in de responspercentages per gemeente zouden verklaard kunnen worden door een andere invulling die de intermediairs hebben gegeven aan hun rol. Voor een volgende ronde zou Kunstloc Brabant kunnen overwegen om nog meer scholen betrokken te laten zijn bij Evi, om tot een hoger responspercentage en dus mogelijkheid tot het maken van valide opmerkingen over meer scholen in Noord-Brabant te komen.

5. Visie

Dit hoofdstuk laat de resultaten van dit jaar zien op het gebied van de visie en maakt een vergelijking met de resultaten van 2022. Als laatste volgt een evaluatie en advies over de beschreven resultaten.

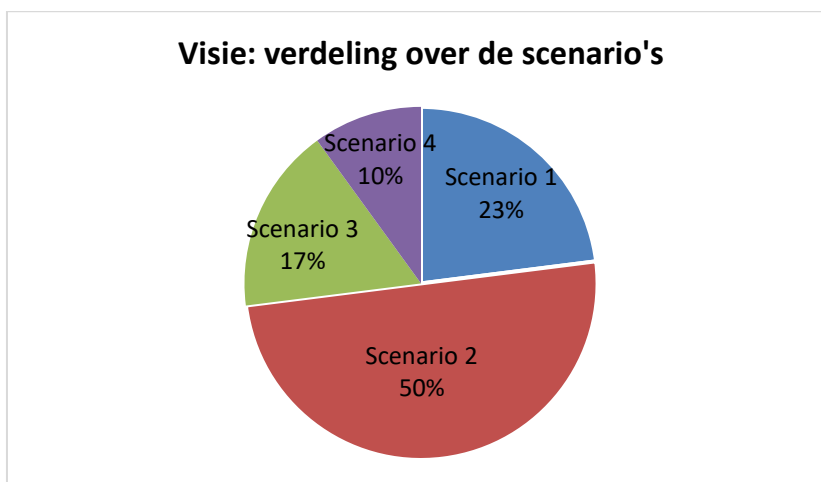
5.1 Samenvatting

77% van de scholen met een goedgekeurde vragenlijst heeft een visie op cultuureducatie beschreven. Dit percentage ligt lager dan in 2022, toen 88% van de scholen een visie op cultuuronderwijs had. Mogelijk komt dit doordat in 2022 een andere populatie scholen Evi heeft ingevuld.

27% van de scholen heeft een visie op cultuuronderwijs die wordt gedragen door het team (scenario 3 en 4). In 2022 bevond 31% van de scholen zich in deze groep. 54% van deze scholen heeft een schoolspecifieke visie, die aansluit bij de school op het gebied van type onderwijs van de school, de context waar de school zich bevindt, of het soort leerlingen dat op de school zit. 42% van deze scholen wil zich verder ontwikkelen op het gebied van de visie.

50% van de scholen heeft een visie op cultuureducatie omschreven zonder dat deze wordt gedragen door het team (scenario 2). Dit percentage ligt hoger dan in 2022, toen 44% van de scholen zich in dit scenario bevond. 50% van de scholen in dit scenario heeft een schoolspecifieke visie. 50% van de scholen wil zich verder ontwikkelen op het gebied van de visie.

23% van de scholen heeft (nog) geen visie op cultuureducatie omschreven. 80% van deze scholen wil wel een visie ontwikkelen.

Figuur 7: Visie: verdeling over de scenario's.

5.2 Visie in beeld

Een visie is van belang omdat het een voorwaarde is om vraaggericht te kunnen werken. Een visie zorgt ervoor dat een school inzicht krijgt in wat zij nodig heeft qua deskundigheid, hoe zij haar programma voor cultuureducatie wil vormgeven en wat voor samenwerkingen zij aan dient te gaan.

De scholen wordt gevraagd om naar hun visie op cultuureducatie te kijken en aan te geven in welk scenario zij zich het meest herkennen.

Scenario 1

- We hebben de visie op cultuureducatie niet beschreven.

Scenario 2

- We hebben een eigen visie op cultuureducatie vastgelegd.
- De visie wordt gedragen en geëvalueerd door de directeur en de cultuurcontactpersoon (ICC'er of leerkracht cultuur bijvoorbeeld)
- De directeur en ICC'er houden het team op de hoogte.

Scenario 3

- We hebben een eigen visie op cultuureducatie opgenomen in ons schoolplan.
- De visie is met het team ontwikkeld en wordt door het team gedragen.
- De visie wordt minimaal jaarlijks met het team geëvalueerd.

Scenario 4

- We hebben een visie op cultuureducatie geïntegreerd in onze bredere onderwijsvisie en expliciet opgenomen in ons schoolplan.
- Het team voelt zich eigenaar van de visie en plannen, deze zijn een vast onderdeel geworden van de kwaliteitszorg van de school.

Onderstaande analyse is opgedeeld in drie verschillende groepen: scholen met een visie op cultuureducatie die wordt gedragen door het team (scenario 3 en 4), scholen met een omschreven visie op cultuureducatie (scenario 2) en scholen die (nog) geen visie op cultuureducatie hebben omschreven (scenario 1).

5.2.1 Scholen met een visie op cultuureducatie die wordt gedragen door het team (scenario 3 en 4)

Van de goedgekeurde vragenlijsten bevindt 27% (24 scholen) zich in scenario 3 en 4, wat betekent dat deze scholen een visie op cultuuronderwijs hebben, waarbij de visie wordt gedragen door het team². In 2022 lag dit percentage hoger, toen bevond 31% van de scholen zich in scenario 3 of 4. Vergelijkbaar met 2021 is het percentage scholen in de hoogste scenario's dus wederom afgenomen.

Net iets meer van deze groep scholen (dertien scholen of 54%) heeft een schoolspecifieke visie. Dit is vergelijkbaar met 2022, toen 52% schoolspecifieke doelstellingen had. Schoolspecifieke visies sluiten

---

² Zes scenario's zijn foutief bevonden. Dit betekent dat het totaal aantal goedgekeurde vragenlijsten 88 vragenlijsten betreft, in plaats van 94.

expliciet aan bij de school op het gebied van type onderwijs van de school, de context waar de school zich bevindt, of het soort leerlingen dat op de school zit. Een voorbeeld hiervan is:

“[Naam school] zorgt ervoor dat een verstoorde of gestagneerde ontwikkeling bij kinderen en jongeren die dreigen vast te lopen of vastgelopen zijn, weer op gang komt. We bieden leerlingen een nieuw passend toekomstperspectief. (...) Op [naam school] wordt een basis gelegd voor de culturele ontwikkeling van leerlingen, het pad dat de leerlingen doorlopen van kennismaking met kunst en cultuur naar het ontwikkelen van de eigen talenten. Ook draagt cultuureducatie bij aan de ontwikkeling van leergebied overstijgende vaardigheden, zoals het onderzoekend creërend en reflecterend vermogen.”

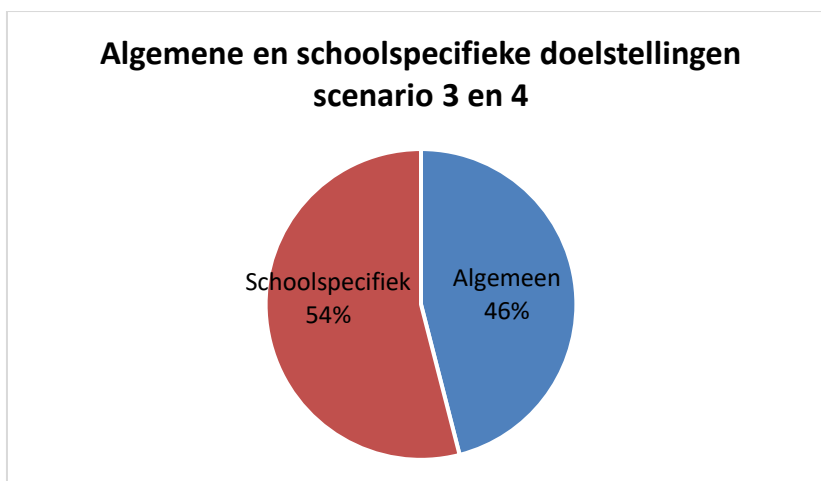
Daarnaast benoemen de schoolspecifieke visies veelal de manieren waarop zij aansluiten bij het onderwijstype van de scholen, zoals de methodes waarbij scholen thematisch werken of vanuit bepaalde levensbeschouwelijke identiteiten werken, zoals in het volgende voorbeeld:

“Cultuureducatie staat voor ons in dienst van brede ontwikkeling van kinderen. Het werkconcept Critical Skills is onze leidraad waarbij we letten op thuis voelen, plezier, respect, dialoog en successen delen die tevens de basis vormen voor burgerschapsvorming. Met cultuuronderwijs worden leerlingen in een leercultuur gestimuleerd om hun potentiaal te ontdekken en te benutten. Cultuuronderwijs heeft niet alleen cultuureducatie als apart vak. De aspecten zijn geïntegreerd in het dagelijks leven op school. Op die manier streven we naar gelijke kansen voor iedereen.”

Elf scholen (46%) hebben algemene doelstellingen die niet specifiek aansluiten bij de identiteit van de school, maar benadrukken het belang van cultuuronderwijs in algemene zin. Een voorbeeld is:

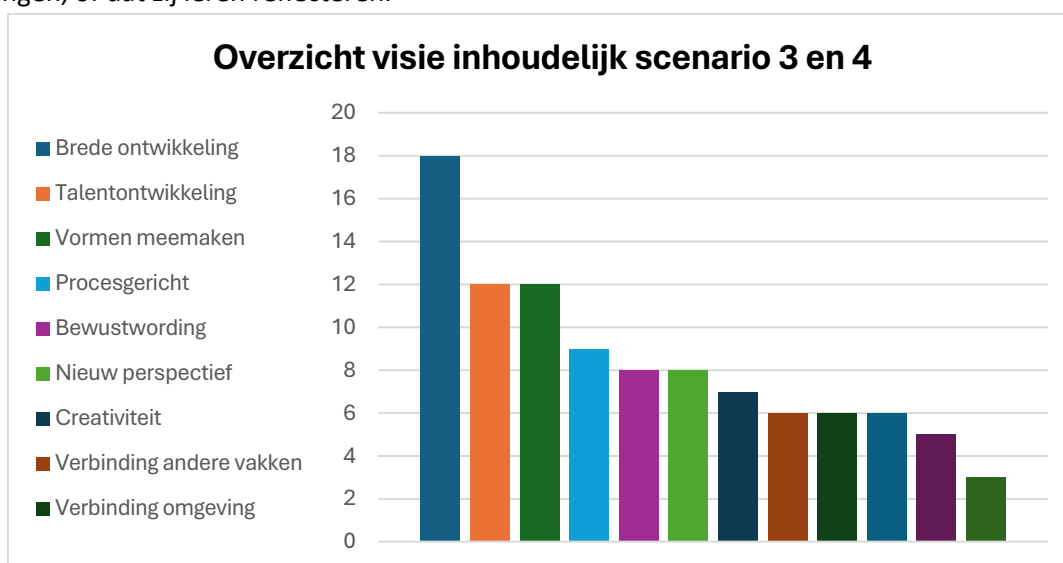
“Onze ambitie is dat de leerling zich bevindt in een rijke culturele leeromgeving waarin hij de mogelijkheid krijgt om zich te uiten, talenten en interesses te leren kennen. Door middel van verschillende creatieve activiteiten leren leerlingen zichzelf en de wereld om hen heen te ontdekken. Zo ontwikkelen ze talenten en creatieve vaardigheden. Ze maken kennis met muziek, theater, dans, en andere kunstuitingen. Ook oefenen ze in vrij denken en doen. Dit realiseren we door diverse creatieve activiteiten/lessen aan te bieden en door de wekelijkse cultuurmiddag waar onze leerlingen diverse workshops krijgen aangeboden in allerlei disciplines.”

Zoals zichtbaar wordt in bovenstaand voorbeeld staat het hanteren van algemene doelstellingen niet gelijk aan het hebben van een ondermaatse visie of weinig bedrijvigheid op het gebied van cultuuronderwijs. Tegelijkertijd zou het voor iedere school raadzaam zijn om na te denken hoe ze hun visie schoolspecifiek kunnen maken: hoe kan cultuuronderwijs ingezet worden voor de specifieke populatie leerlingen op jullie school, vanuit jullie eigen ideeën over (cultuur)onderwijs? Op die manier kunnen nog meer gerichte keuzes gemaakt worden op deze scholen.

Figuur 8: Doelstellingen visie

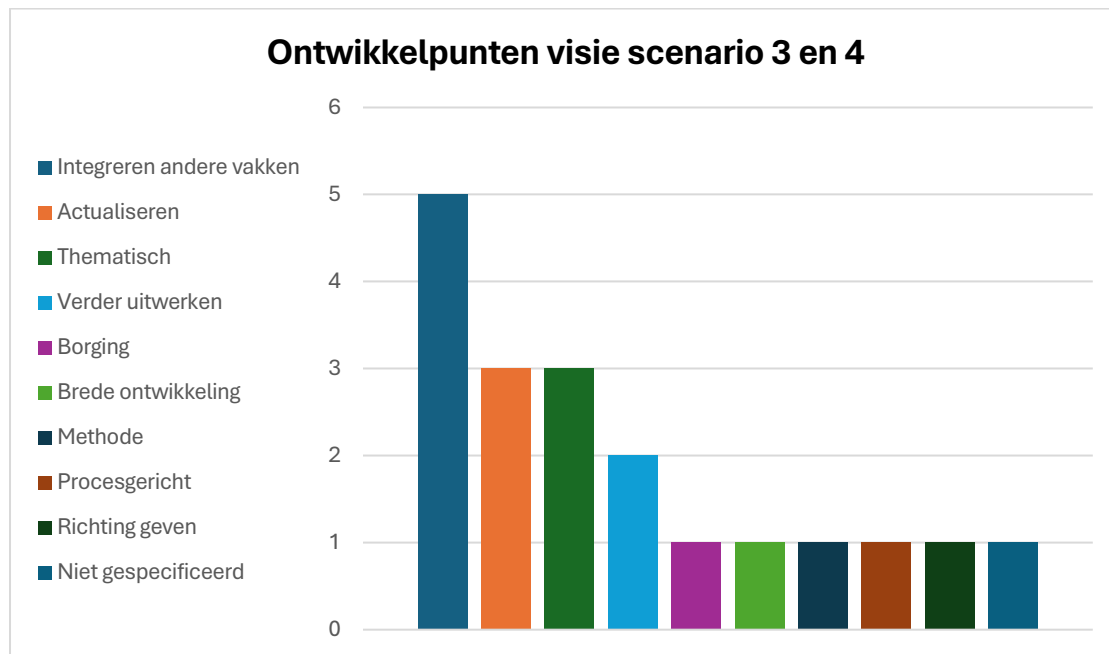
Enkele onderwerpen komen vaker terug wanneer de scholen worden gevraagd naar hun visie, zoals zichtbaar wordt in onderstaand figuur. In dit figuur is bijvoorbeeld te zien dat het ondersteunen van een brede ontwikkeling bij leerlingen, waarbij cultuuronderwijs wordt gebruikt om bijvoorbeeld andere vaardigheden te ontwikkelen, een van de hoofdoelen is van de scholen, aangezien dit achttien keer wordt genoemd. Andere veelvoorkomende doelstellingen zijn talentontwikkeling en het doel dat leerlingen tijdens hun schoolcarrière (veel) verschillende vormen van cultuur (mee)maken. Procesgericht werken wordt ook opvallend vaak genoemd in de doelstellingen. Daarnaast vinden meerdere scholen het belangrijk dat cultuuronderwijs bijdraagt aan bewustwording van de leerlingen over hun eigen positie in de wereld, en beogen meerdere scholen dat cultuuronderwijs bijdraagt aan het brengen van een nieuw perspectief bij de leerlingen, door bijvoorbeeld te zeggen dat cultuuronderwijs dient bij te dragen aan een open houding of blik bij de leerlingen, of dat zij leren reflecteren.

Figuur 9: Visie inhoudelijk

Tien scholen (42%) binnen scenario 3 en 4 willen zich verder ontwikkelen op het gebied van hun visie, veertien scholen (58%) willen dit niet. Dit is een afname vergeleken met 2022, toen nog 67% van de scholen zich wilde doorontwikkelen op dit gebied.³

Onderstaand figuur laat zien welke ontwikkelpunten genoemd worden door de scholen die zich verder willen ontwikkelen. Zo is te zien dat vijf scholen aangeven dat ze willen kijken hoe ze meer vakken in hun visie kunnen integreren. Drie scholen geven aan dat ze hun visie gaan actualiseren en drie andere scholen geven aan dat ze de visie meer willen verbinden aan hun methode van thematisch werken.

Figuur 10: Ontwikkelpunten visie

5.2.2 Scholen met een omschreven visie op cultuureducatie (scenario 2)

44 scholen (50% van de goedgekeurde vragenlijsten) hebben hun visie omschreven, zonder dat deze wordt gedragen door het team (scenario 2). Dit is een toename vergeleken met 2022, toen 44% van de scholen zich in dit scenario bevond.

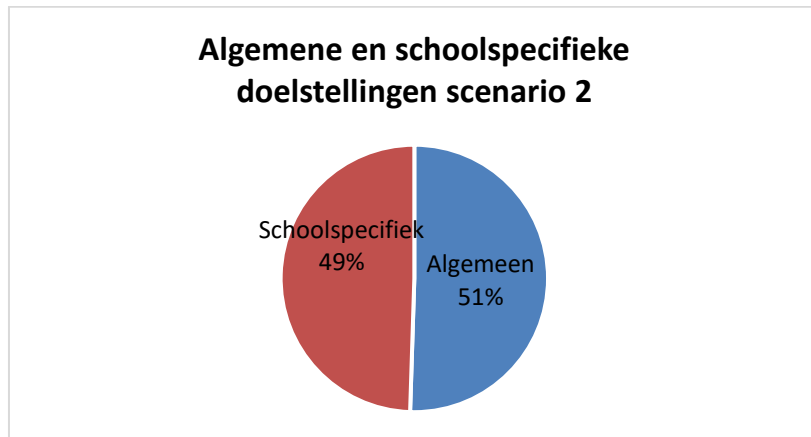
Binnen deze groep hebben 22 scholen (50%) een schoolspecifieke visie gegeven. Een voorbeeld van een schoolspecifieke visie binnen deze groep is de volgende:

“Cultuureducatie is voor ons nieuwsgierigheid naar cultuur opwekken, voeden en beleven. We willen onze kinderen in het kleinschalige [naam dorp] in contact brengen met cultuur dat binnen de dorpskern niet vanzelfsprekend is. Dit doen we door cultuur de school in te halen en door cultuur op te zoeken buiten school. Met een gevarieerd aanbod met verschillende disciplines (...). We willen het aanbod aan laten sluiten bij de rest van het

³ Door het verwijderen van de vraag over de tevredenheid van de scholen op dit gebied en over de reden van het niet doorontwikkelen kunnen er geen uitspraken gedaan worden over de redenen waarom scholen zich niet zouden willen doorontwikkelen op dit gebied. Ook kunnen er geen uitspraken gedaan worden over de tevredenheid van de scholen op het gebied van visie.

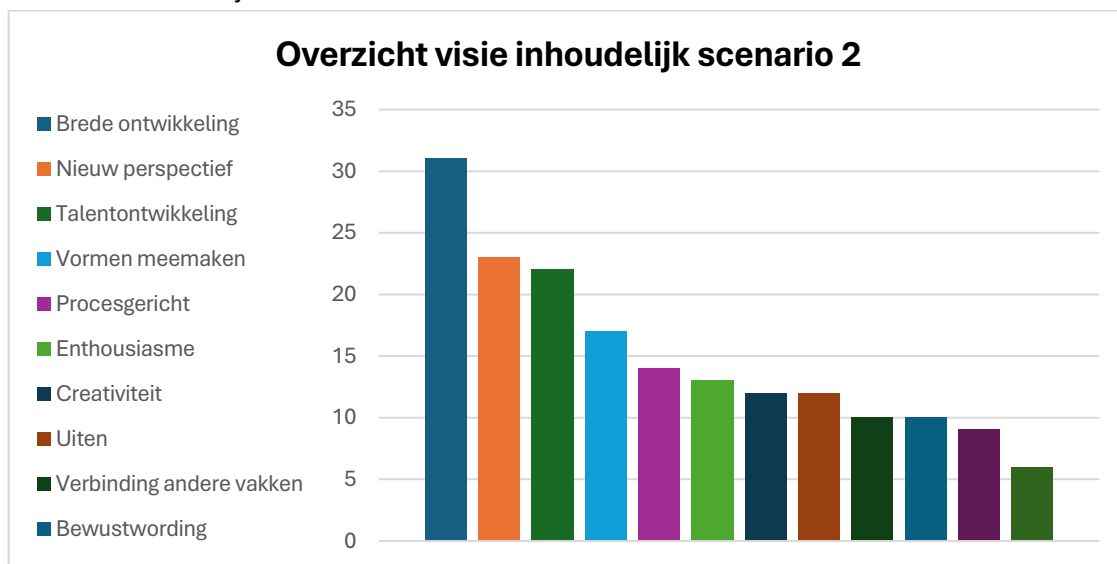
onderwijsprogramma en aanpassen aan de specifieke wensen van onze school. Dit draagt bij tot een brede ontwikkeling van onze kinderen.”

49% van de scholen (21 scholen) geeft algemene doelstellingen waarin zij het belang van cultuuronderwijs benadrukken, zonder dit te koppelen aan de specifieke kenmerken van de school of de leerlingpopulatie. 1% van de scholen (één school) verwijst naar een (niet beschikbaar) document waar hun visie in staat, waardoor niet te bepalen is of deze school een algemene of schoolspecifieke visie heeft.

Figuur 11: Doelstellingen visie

Binnen deze groep scholen is het stimuleren van een brede ontwikkeling bij leerlingen wederom de meest voorkomende categorie. Het faciliteren van een nieuw perspectief, zoals een open houding of blik of het leren reflecteren, is daarna de meest voorkomende categorie, gevolgd door talentontwikkeling en het meemaken van verschillende vormen cultuuronderwijs. Een interessant verschil met scenario 3 en 4 is dat thematisch werken relatief veel minder wordt genoemd binnen deze groep (25% van de scholen in scenario 3 en 4 tegenover 14% van de scholen in scenario 2). Dit zou kunnen wijzen op een samenhang tussen het scenario van de school en de mate van verankering van cultuuronderwijs binnen het curriculum van de school.

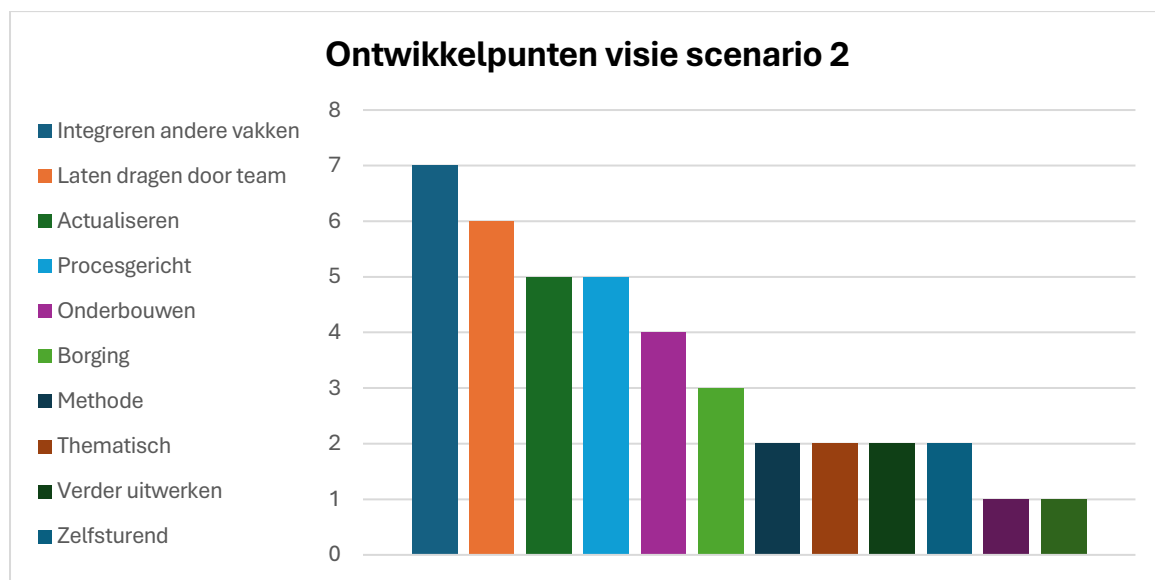

Figuur 12: Doelstellingen visie

De helft van de scholen wil zich doorontwikkelen op het gebied van visie (22 scholen), en de andere helft wil dit niet. Dit is een enorme afname vergeleken met 2022, toen alle scholen binnen dit scenario zich wilden doorontwikkelen op het gebied van visie.⁴

De scholen die zich willen doorontwikkelen hebben aangegeven wat hun ontwikkelpunten zijn, zoals onderstaand overzicht weergeeft. Ook binnen deze groep is de wens om andere vakken te integreren in de visie het meest voorkomende ontwikkelpunt. Daarna is binnen deze groep scholen de wens om de visie te laten dragen door het team het grootste ontwikkelpunt, wat dus betekent dat deze scholen streven naar het behalen van scenario 3 of 4, waar de visie wordt gedragen door het team. Ook wordt de wens om procesgericht te werken relatief veel vaker genoemd dan in scenario 3 en 4, wat zou kunnen betekenen dat scholen in scenario 3 en 4 dit al voldoende doen.

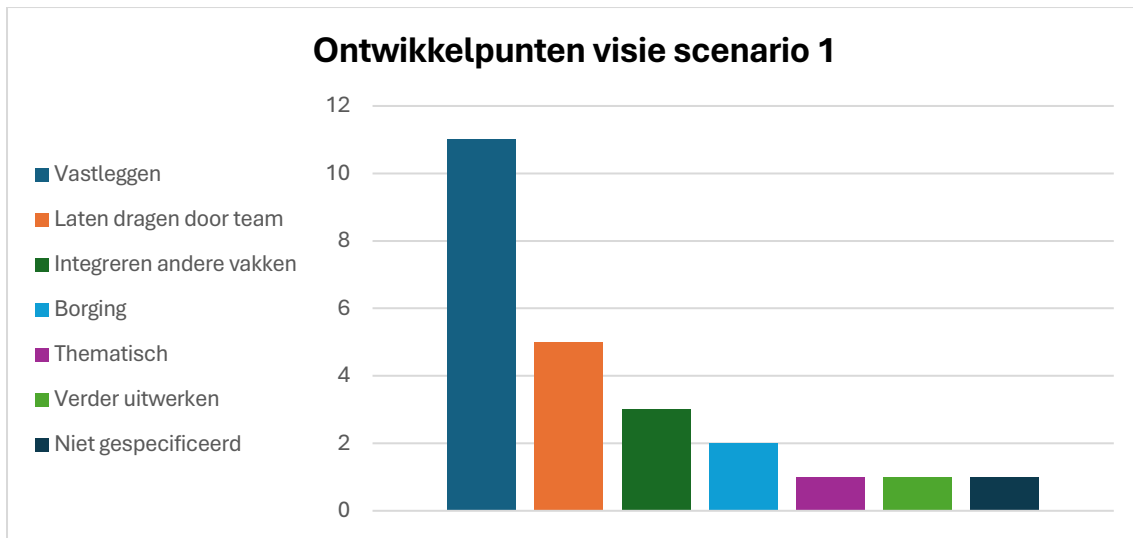
Figuur 13: Ontwikkelpunten visie

5.2.3 Scholen die (nog) geen visie op cultuureducatie hebben omschreven (scenario 1)

Twintig scholen heeft nog geen visie op cultuureducatie en bevinden zich dus in scenario 1 (23% van de goedgekeurde vragenlijsten). Dit is een lichte afname vergeleken met 2022, toen 25% van de scholen zich in dit scenario bevond.

Op vier scholen na willen alle scholen zich verder ontwikkelen (80% van de scholen in dit scenario). In 2022 wilde 92% van de scholen zich verder ontwikkelen op dit gebied. Onderstaand figuur laat zien welke ontwikkelpunten door de scholen worden genoemd. Zo is te zien dat elf scholen expliciet aangeven dat ze hun visie willen vastleggen, dat vijf scholen aangeven dat ze aandacht willen besteden aan het creëren van draagvlak voor de nog te schrijven visie binnen het team, en dat drie scholen aangeven dat zij andere vakken willen integreren in hun te schrijven visie.

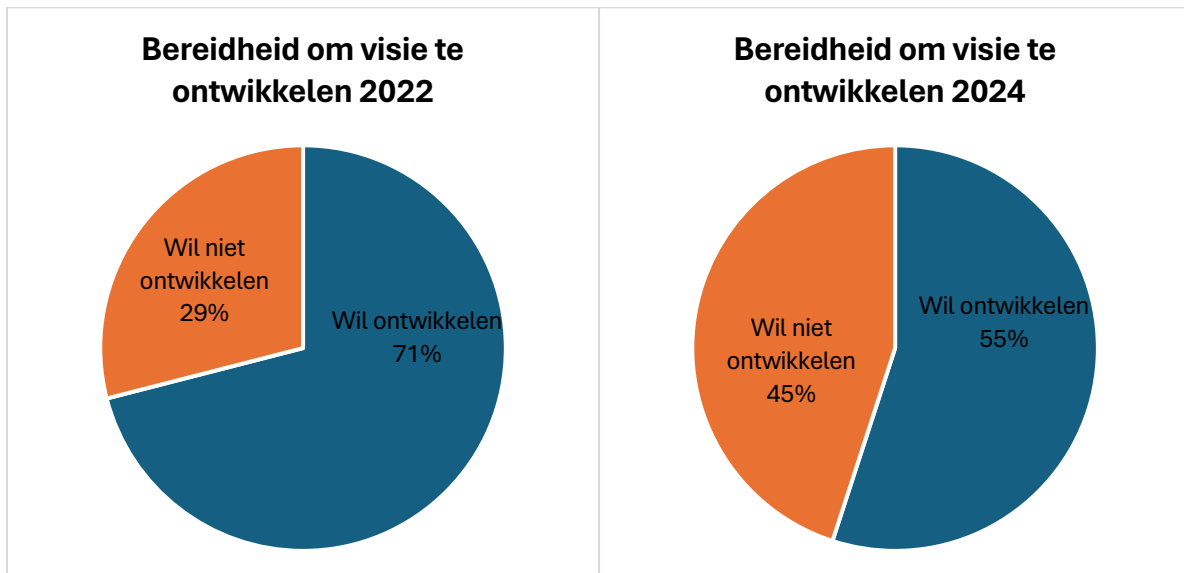
⁴ Wederom is het door het verwijderen van vragen over tevredenheid en over de reden om niet door te ontwikkelen niet mogelijk om uitspraken te doen over de redenen van deze verandering vergeleken met het voorgaande jaar.

Figuur 14: Ontwikkelpunten visie

5.2.4 Vergelijking 2022 en 2024

Onderstaande figuren laten de relatieve bereidheid om de visie te ontwikkelen zien in 2022 en 2024, genomen over alle scenario's. Hierdoor wordt zichtbaar dat relatief minder scholen zich verder willen ontwikkelen op dit gebied: het percentage is afgenomen van 71% naar 55%. Door het verwijderen van enkele vragen in de vragenlijst is niet te achterhalen wat de reden hiervoor kan zijn.

Figuur 15: Bereidheid om visie te ontwikkelen 2022

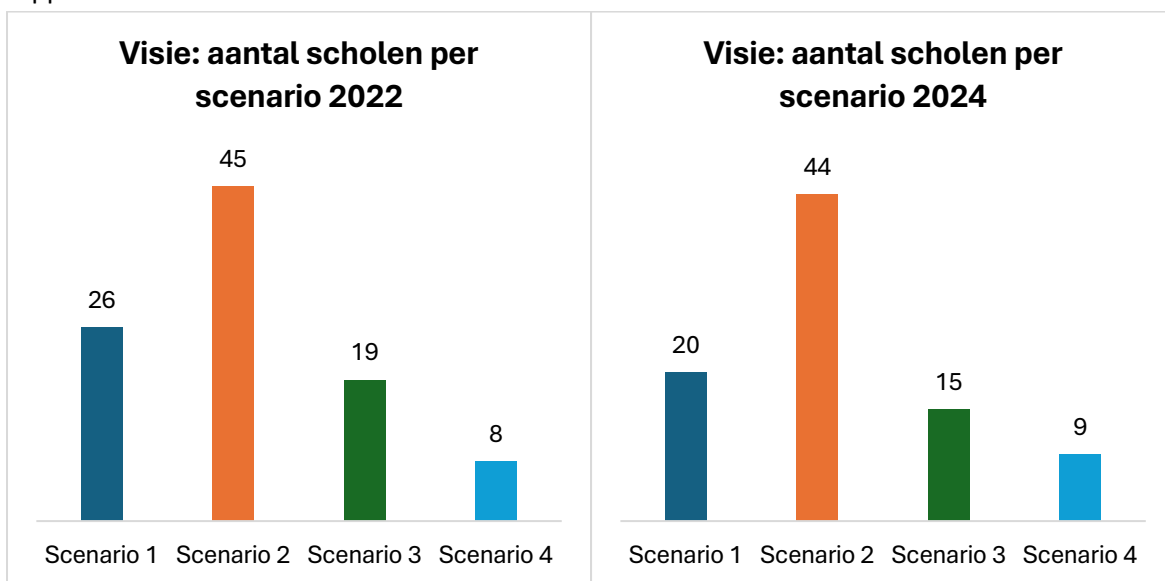
Figuur 16: Bereidheid om visie te ontwikkelen 2024

5.3 Resultaten: Visie

Dit jaar kozen zes scholen een onjuist scenario. Dit is vergelijkbaar met 2022, toen vier scholen een onjuist scenario kozen. Dit jaar gaat het om één school die scenario 1 heeft aangevinkt maar duidelijk wel een visie had omschreven; twee scholen die scenario 2 hadden aangevinkt maar een algemene visie op onderwijs gaven in plaats van een visie op cultuuronderwijs; en drie scholen die geen visie hadden gegeven maar toch scenario 2 hadden aangevinkt.

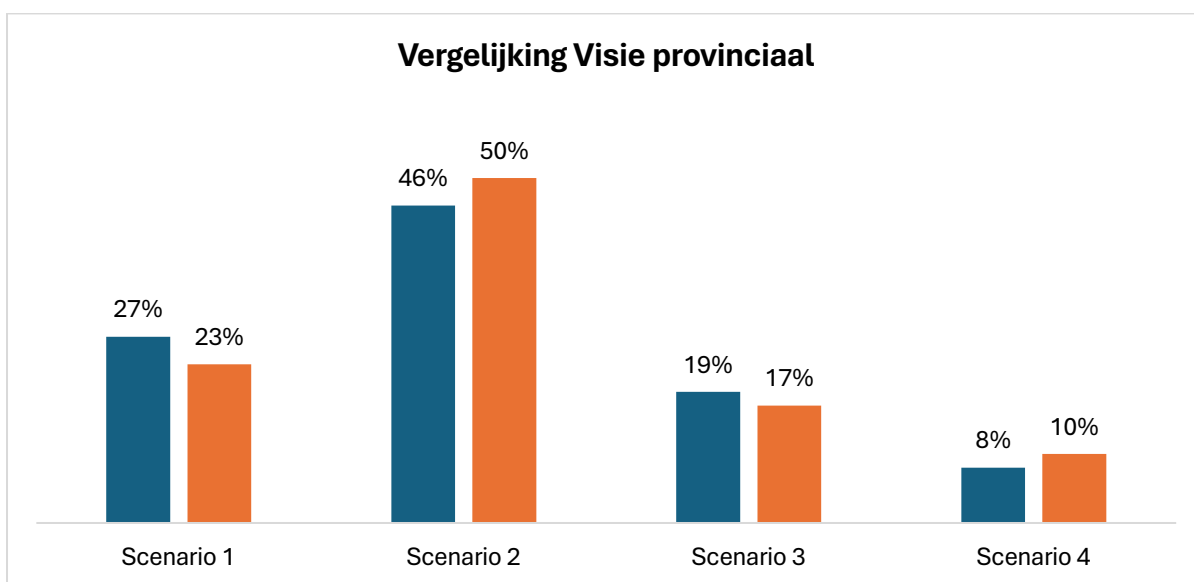
5.3.1 Provinciale resultaten Visie

In de onderstaande vergelijking wordt zichtbaar dat er een lichte verschuiving plaatsvindt van scenario 1 richting scenario 2, terwijl de twee hoogste scenario's weinig verschil laten zien met het rapport van 2022.

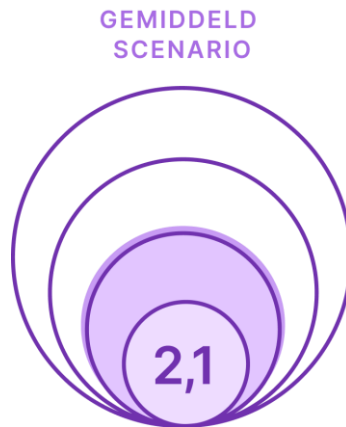
Figuur 17: Aantal scholen per scenario 2022 (N=102).

Figuur 18: Aantal scholen per scenario 2024 (N=88).

Figuur 19: Vergelijking verschillende scenario's Visie provinciaal 2022 en 2024

Gemiddeld scoren de Noord-Brabantse scholen in 2024 een scenario van 2,1. Dit is hetzelfde scenario als in 2022 en 2021.

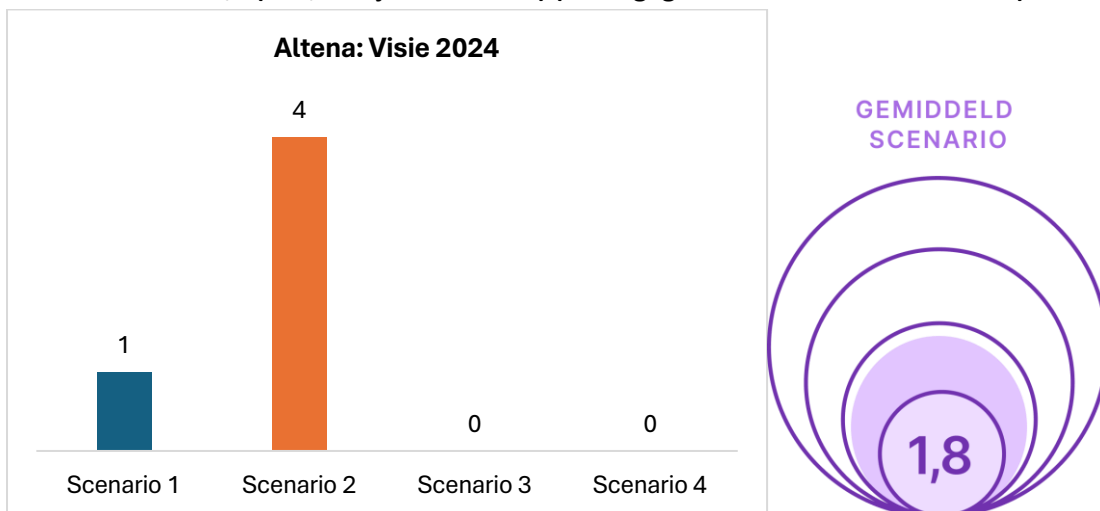

Figuur 20: Gemiddelde Evi score Visie van de Noord-Brabantse scholen 2024

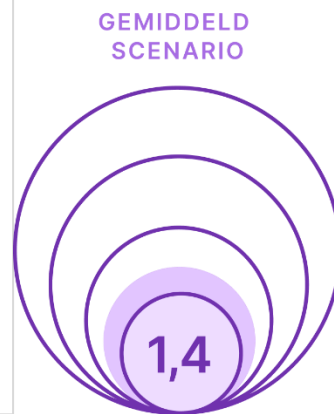
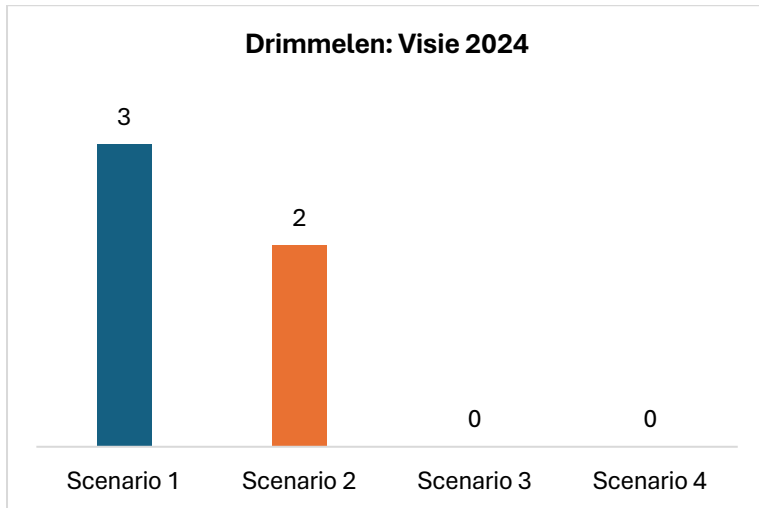
5.3.2 Gemeentelijke resultaten Visie

Voor gemeentes met vijf of meer deelnemende scholen is hieronder in beeld gebracht wat de verdeling over de scenario's is en wat het gemiddelde scenario is. Voor Kunstloc Brabant kunnen deze cijfers wellicht aanleiding zijn voor een gesprek met de lokale intermediair om na te gaan of deze uitkomsten representatief zijn voor de regio.

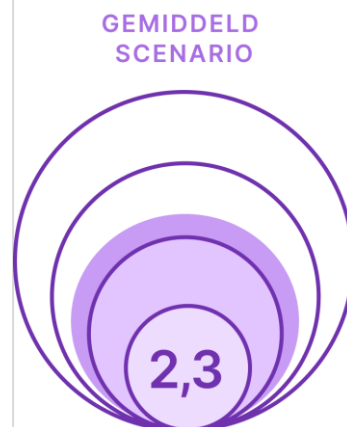
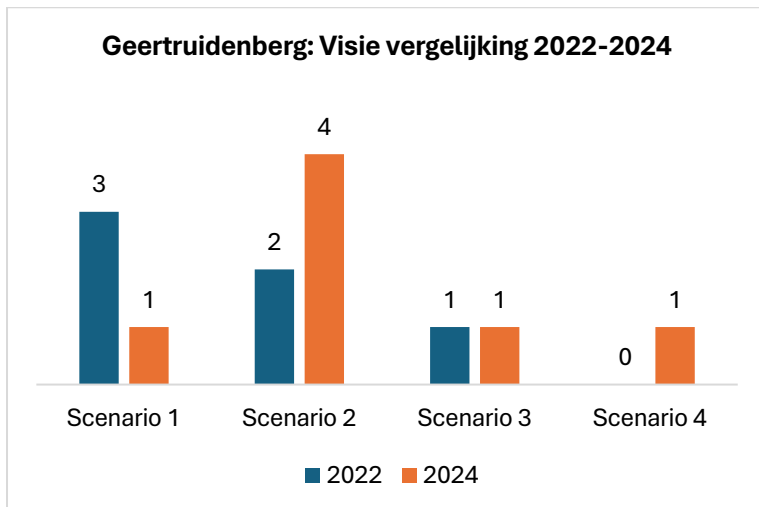
Altena: scenario 1,8 (n=5; 1 onjuist scenario) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

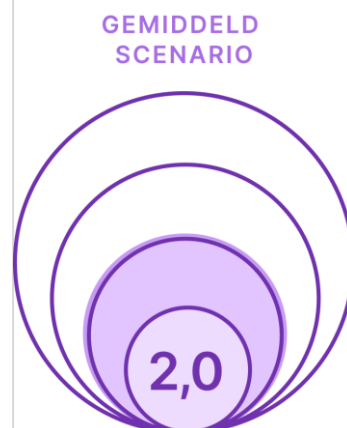
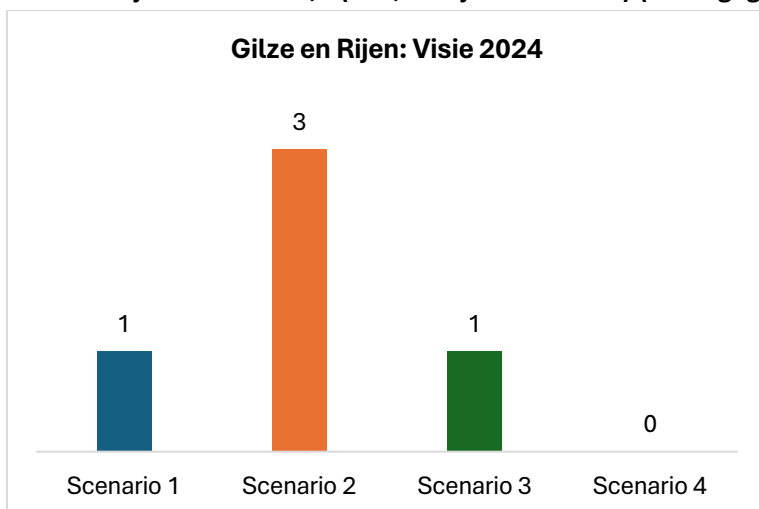
Drimmelen: scenario 1,4 (n=5) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

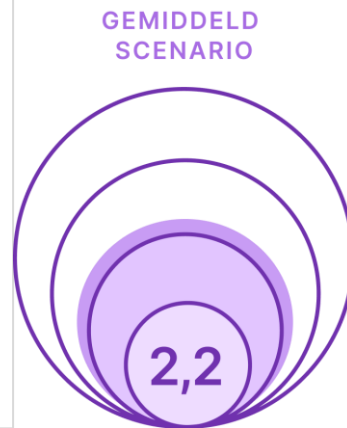
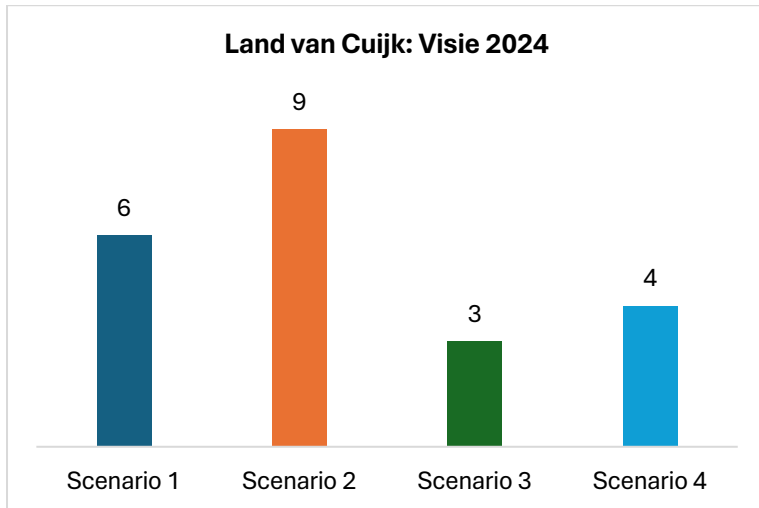
Geertruidenberg: scenario 2,3 (n=7) (In 2022 1,7 met n=6; 1 onjuist scenario)

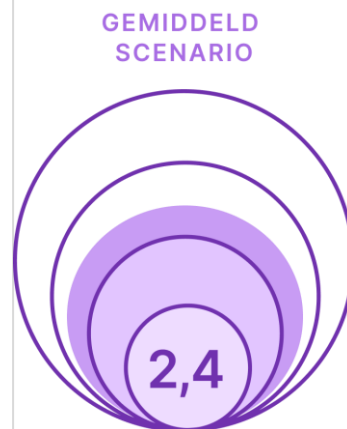
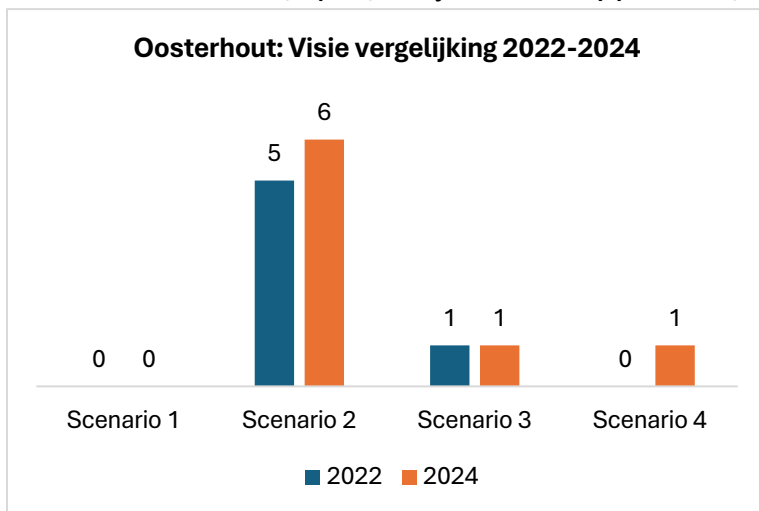
Gilze en Rijen: scenario 2,0 (n=5, 1 onjuist scenario) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

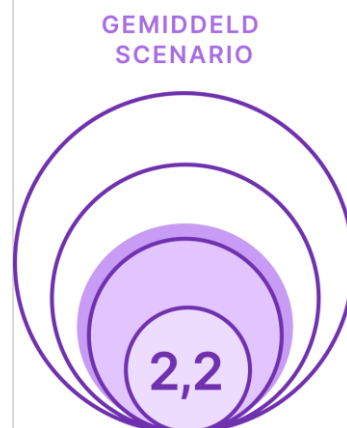
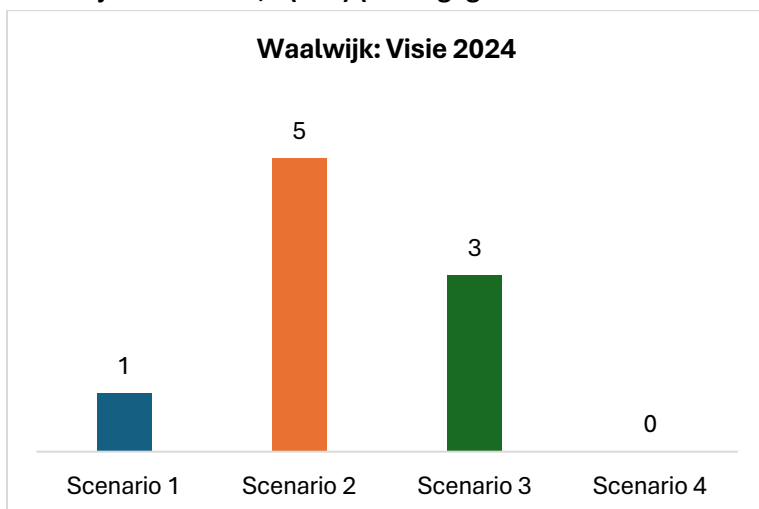
Land van Cuijk: scenario 2,2 (n=22, 1 onjuist scenario) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

Oosterhout: scenario 2,4 (n=8, 1 onjuist scenario) (In 2022 2,2 met n=6)

Waalwijk: scenario 2,2 (n=9) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

5.4 Evaluatie en advies

Zoals gezegd is het met de huidige responspercentages lastig om harde uitspraken te doen over hoe de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit heeft bijgedragen aan de visievorming. Het eerste algemene advies zou dan ook zijn om scholen te stimuleren om de vragenlijst in te vullen, zodat er meer bruikbare data uit de analyse kan komen.

Daarnaast kan het goed zijn om scholen te stimuleren om een schoolspecifieke visie te schrijven. Hoewel de beschreven visies over het algemeen helder omschreven en doordacht zijn, is het voor iedere school helpend om hun visie te baseren op de specifieke populatie leerlingen op hun school, vanuit de ideeën over (cultuur)onderwijs van de school zelf. Op die manier kunnen er nog meer gerichte keuzes worden gemaakt op het gebied van cultuureducatie.

Het aantal scholen dat zich wil doorontwikkelen op dit gebied neemt af vergeleken met voorgaande jaren. Het is raadzaam om te achterhalen waardoor dit komt en om scholen indien nodig extra te ondersteunen in hun doorontwikkeling, mochten er bepaalde knelpunten zijn die ervoor zorgen dat ze hier niet mee bezig kunnen.

Scholen kunnen ondersteund worden bij de meest genoemde ontwikkelpunten. Scholen willen graag een brede visie op cultuureducatie ontwikkelen, waarin ook de verbinding met andere vakken is geïntegreerd. Daarnaast kunnen meerdere scholen hulp gebruiken op het gebied van het laten dragen van de visie door het team.

6. Deskundigheid

Dit hoofdstuk laat de resultaten van dit jaar zien op het gebied van de deskundigheid en maakt een vergelijking met de resultaten van 2022. Als laatste volgt een evaluatie en advies over de beschreven resultaten.

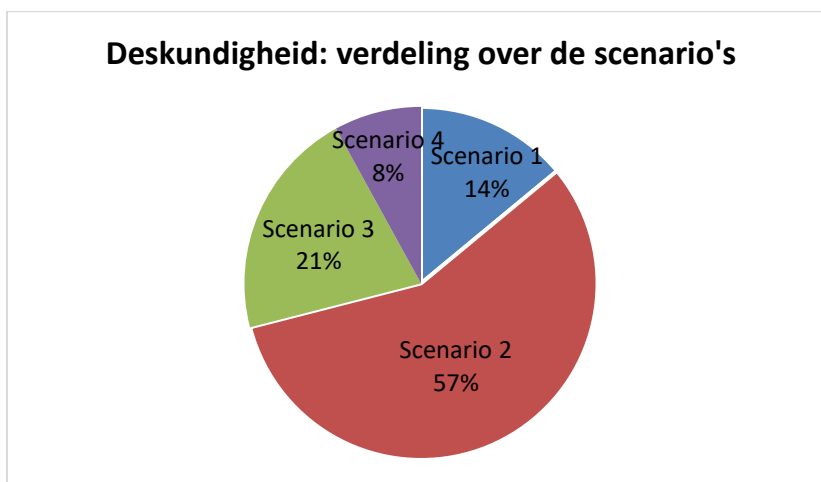
6.1 Samenvatting

Dit jaar zijn muziek, beeldende vormen en drama/spel de disciplines waar scholen de meeste deskundigheid van in huis hebben. Ook heeft het grootste deel van de scholen een interne cultuurcoördinator in dienst.

29% van de scholen bevordert de aanwezige deskundigheid op hun school bewust (scenario 3 en 4). Dit is meer dan in 2022, toen 27% van de scholen zich in dit scenario bevond. Deze scholen hebben relatief dan ook het hoogste aantal aanwezige deskundigen. 62% van de scholen wil zich verder ontwikkelen op dit gebied.

57% van de scholen hebben inzicht in de aanwezige deskundigheid en coördineren dit ook, zonder dit bewust te bevorderen (scenario 2). Dit is vergelijkbaar met 2022, toen 58% van de scholen zich in dit scenario bevond. 51% van de scholen wil zich verder ontwikkelen op het gebied van deskundigheid.

14% van de scholen coördineert en bevordert de aanwezige deskundigheid niet. Dit percentage ligt aanzienlijk hoger vergeleken met 2022, toen 6% zich in dit scenario bevond. 62% van de scholen in dit scenario wil zich verder ontwikkelen op het gebied van deskundigheid.

Figuur 21: Deskundigheid: verdeling over de scenario's.

6.2 Deskundigheid in beeld

De scholen wordt gevraagd om naar hun deskundigheid op cultuureducatie te kijken en aan te geven in welk scenario zij zich het meest herkennen.

Scenario 1

- Wij coördineren en bevorderen de deskundigheid op het gebied van cultuureducatie niet.

Scenario 2

- Wij coördineren cultuureducatie en de deskundigheid op dit gebied.
- We hebben inzicht in de deskundigheid die we in huis hebben.

Scenario 3

- We bevorderen deskundigheid op het gebied van cultuureducatie bewust en gericht.
- We stimuleren kwaliteiten van teamleden en zetten deze in.
- Hiervoor reserveren we structureel tijd en middelen

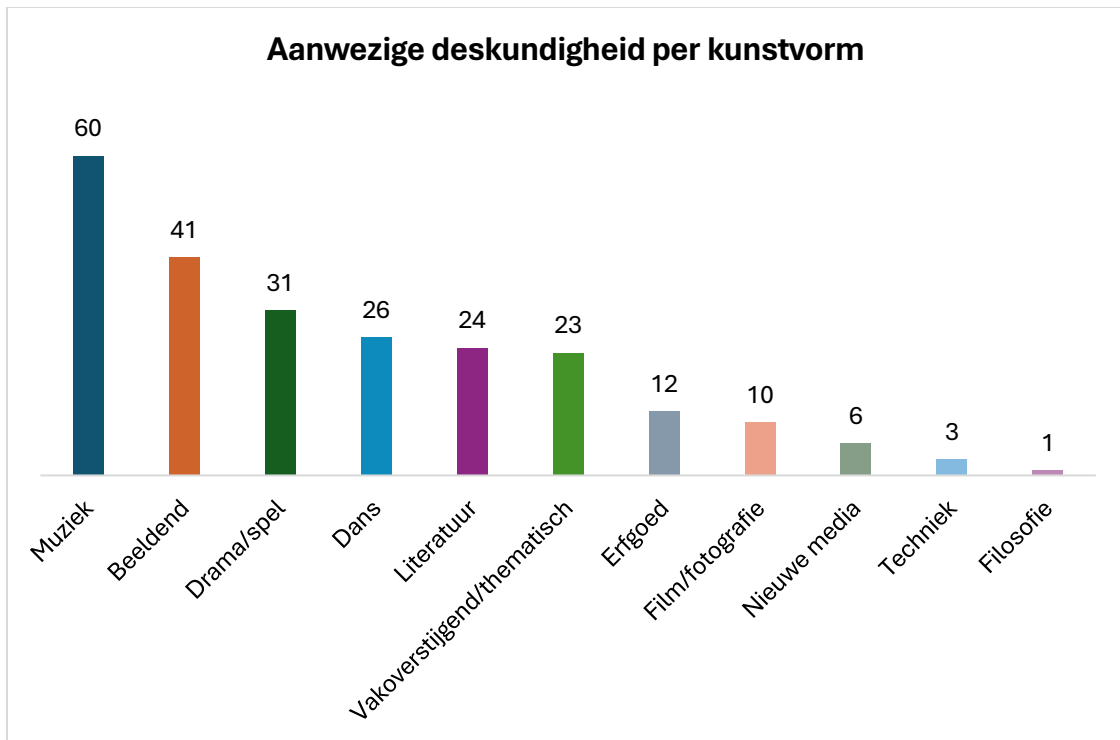
Scenario 4

- De school bevordert planmatig en structureel de deskundigheid van het hele team op het gebied van cultuureducatie.
- Wij zijn op het vlak van cultuureducatie een lerende organisatie.
- Hiervoor stellen we structureel tijd en middelen beschikbaar.

Onderstaande analyse is opgedeeld in drie verschillende groepen: scholen die deskundigheid bevorderen (scenario 3 en 4), scholen die inzicht hebben in de aanwezige deskundigheid en deze coördineren (scenario 2) en scholen die de deskundigheid niet coördineren en bevorderen (scenario 1).

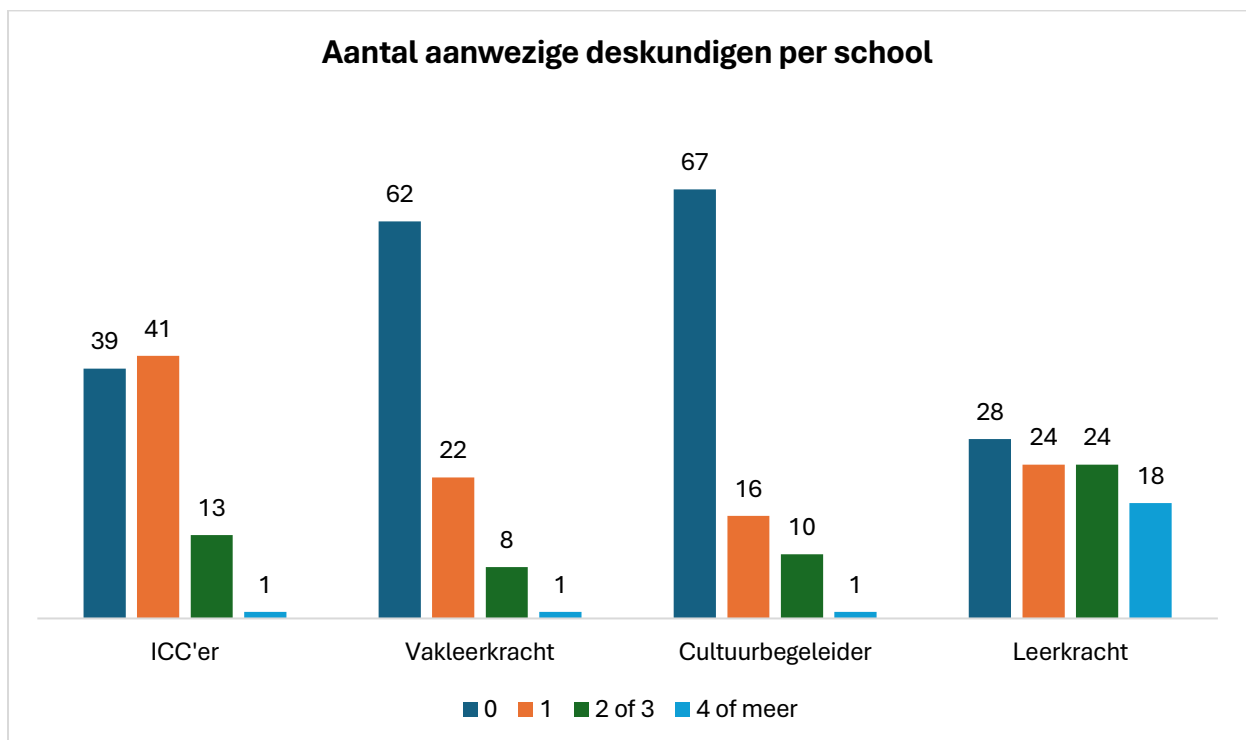
6.2.1 Deskundigheid per discipline

Onderstaand figuur laat zien hoe vaak scholen dat zij deskundigheid omtrent een bepaalde kunstvorm in huis hebben. In vergelijking met 2022 valt het op dat het aantal keer dat drama is genoemd is toegenomen, waar in 2021 dit aantal was gedaald. Een mogelijke verklaring hiervoor ligt in de scholen die de vragenlijst hebben ingevuld: het kan zijn dat dezelfde scholen als 2021 de vragenlijst nu weer hebben ingevuld. Zoals zichtbaar is in de figuur is er met name veel deskundigheid aanwezig op het gebied van muziek, gevolgd door beeldende kunst, drama/spel en dans.

Figuur 22: Aanwezige deskundigheid per kunstvorm

De deskundigheid is vooral aanwezig in de vorm van een of meer ICC'ers, maar ook leerkrachten met affiniteit voor cultuuronderwijs worden vaak genoemd. Het aantal genoemde cultuurbegeleiders is, net als in 2022 en 2021, te hoog, gezien het kleine aantal opgeleide cultuurbegeleiders in de provincie. Kennelijk is de term nog altijd onvoldoende bekend binnen de scholen.

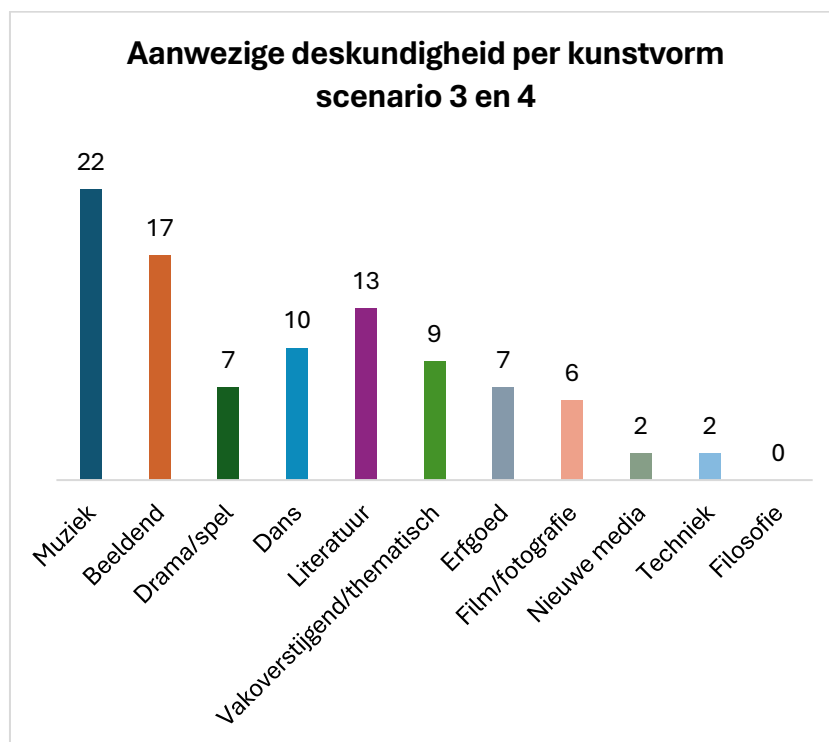

Figuur 23: Aantal aanwezige deskundigen per school

6.2.2 Scholen die deskundigheid bevorderen (scenario 3 en 4)

26 scholen (29% van de goedgekeurde vragenlijsten⁵) bevindt zich dit jaar in scenario 3 en 4, en zijn dus scholen die de deskundigheid actief bevorderen. Dit is een lichte toename vergeleken met 2022, toen 27% van de scholen zich in deze scenario's bevond.

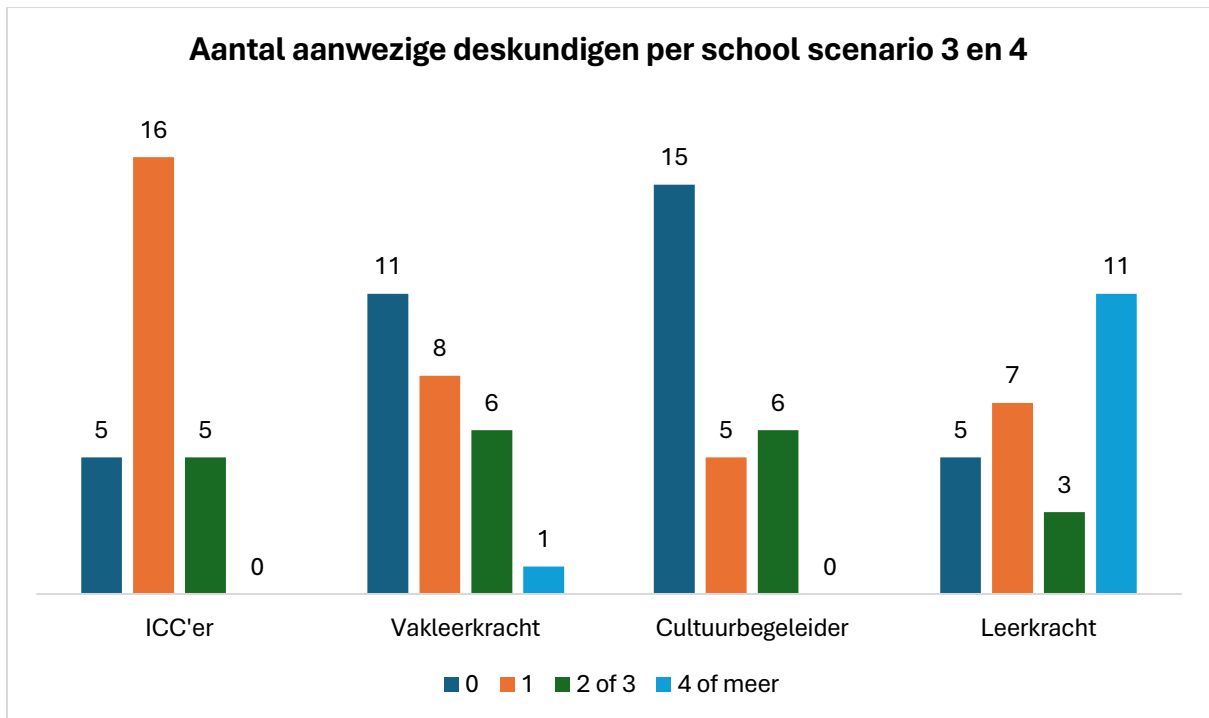
Vergeleken met de provinciale aanwezige deskundigheid valt het op er op deze scholen relatief (vergeleken met de overige disciplines) weinig deskundigheid op het gebied van drama/spel aanwezig is. Daartegenover staat dat deze 29% van de scholen meer dan de helft (54%) van de provinciale aanwezige deskundigheid op het gebied van literatuur vertegenwoordigt.

Figuur 24: Aanwezige deskundigheid per kunstvorm scenario 3 en 4

Als gekeken wordt naar de aanwezige deskundigen is het opvallend dat 21 van de 26 scholen minimaal één ICC'er hebben (81%). Ook heeft deze groep een relatief hoog aantal scholen met vier of meer deskundige leerkrachten, namelijk 61% van alle scholen met vier of meer deskundige leerkrachten. Beide genoemde gegevens laten duidelijk zien dat de deskundigheid binnen scenario 3 en 4 relatief goed is ingebed in de scholen.

⁵ Dit jaar zijn binnen dit onderdeel vier scenario's foutief bevonden. Hierdoor is het totale aantal scholen binnen dit onderdeel 90 in plaats van 94.

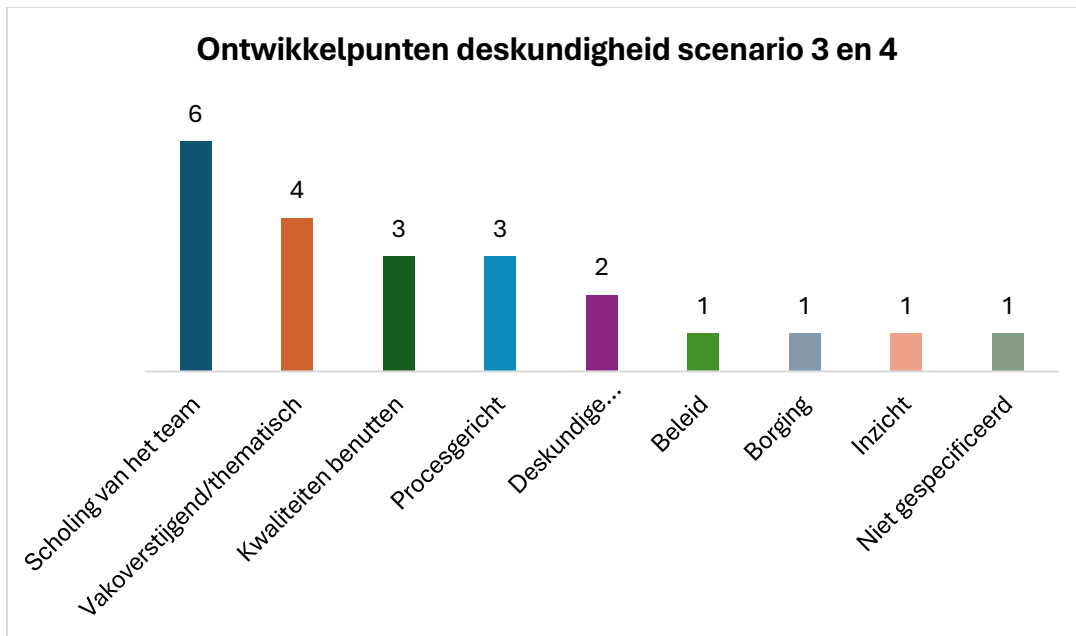

Figuur 25: Aantal aanwezige deskundigen per school scenario 3 en 4

Zestien scholen (62%) willen zich verder ontwikkelen op het gebied van deskundigheid en tien scholen (38%) willen dit niet. Het aantal scholen dat zich wil doorontwikkelen is afgenomen vergeleken met 2022: toen wilde 74% van de scholen zich doorontwikkelen.

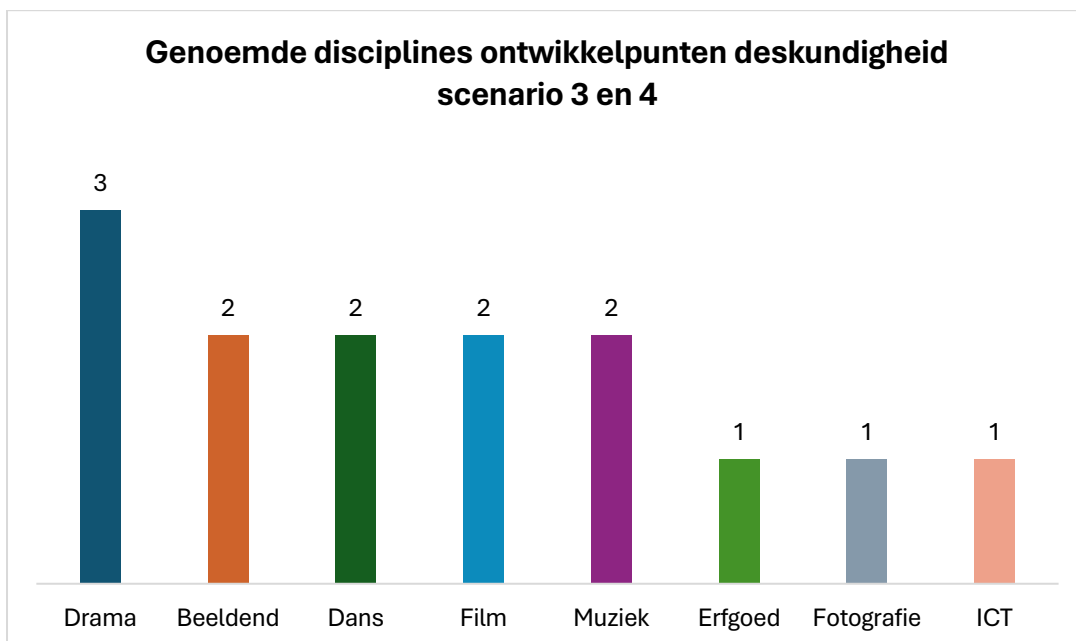
De scholen die zich willen ontwikkelen is gevraagd om aan te geven wat hun ontwikkelpunten zijn. Onderstaand figuur geeft een overzicht van de genoemde onderwerpen. Zo geven zes scholen aan dat ze het team willen scholen om op die manier de deskundigheid te bevorderen, zeggen vier scholen hun deskundigheid op het gebied van vakoverstijgend of thematisch werken te willen vergroten, en zeggen drie scholen dat ze de kwaliteiten van het team beter willen benutten. Overige ontwikkelpunten zijn meer procesgericht werken, het opleiden of aannemen van deskundigen (zoals ICC'ers), werken aan het beleid, de borging of het inzicht in de aanwezige deskundigheid. Sommige scholen geven een combinatie van verschillende ontwikkelpunten, zoals onderstaand voorbeeld:

“Met behulp van het voortzetten van de coaching Procesgerichte Didactiek willen we nog beter leren de koppeling te maken tussen de verschillende vakgebieden. Wij willen van resultaatgericht onderwijs naar onderzoekend leren (...) bewegen.”

Figuur 26: Ontwikkelpunten deskundigheid scenario 3 en 4

Sommige scholen specificeren ook op het gebied van welke disciplines zij meer deskundigheid zouden willen ontwikkelen. Hierbij wordt drama het meest genoemd, gevolgd door beeldende kunst, dans, film en muziek. De totale aantallen zijn echter te klein om hier harde conclusies uit te trekken.

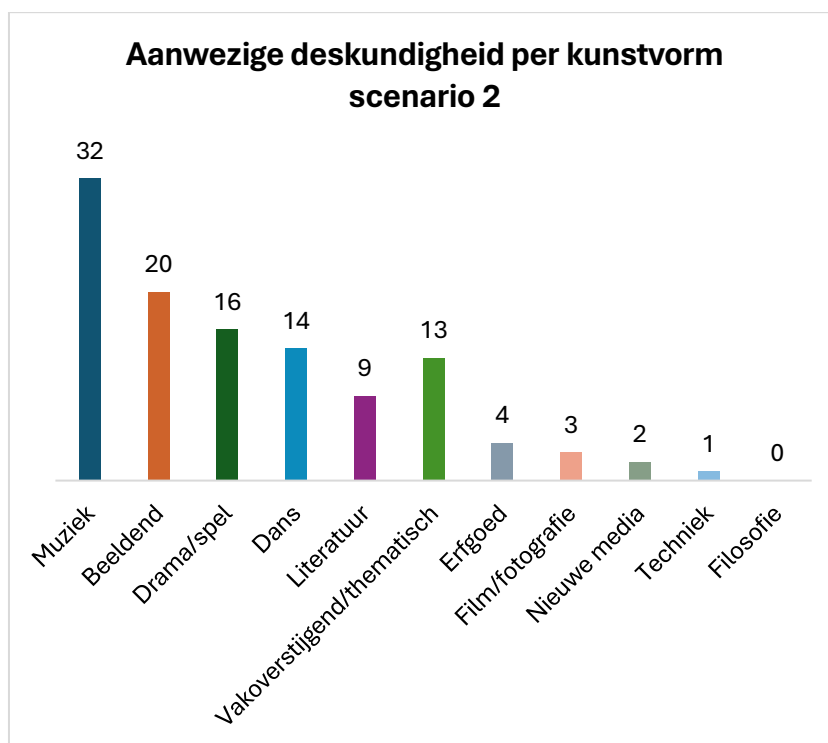

Figuur 27: Genoemde disciplines ontwikkelpunten deskundigheid scenario 3 en 4

6.2.3 Scholen die inzicht hebben in de aanwezige deskundigheid en deze coördineren (scenario 2)

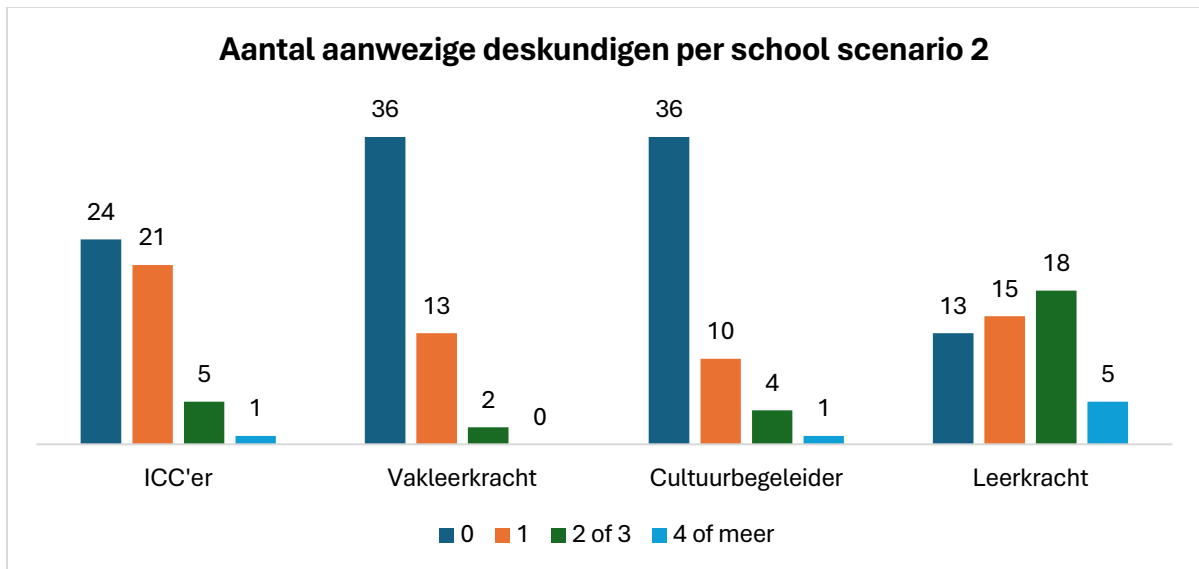
51 scholen (57%) bevinden zich in scenario 2 van het onderdeel deskundigheid, wat betekent dat zij inzicht hebben in de aanwezige deskundigheid en deze coördineren, maar (nog) niet actief bevorderen. Dit is een vergelijkbaar percentage vergeleken met 2022, toen 58% van de scholen zich in dit scenario bevond.

De verdeling van de hoeveelheden aanwezige deskundigheid binnen deze groep is relatief vergelijkbaar met het provinciale gemiddelde. Dit is logisch omdat deze groep het grootste deel van de gehele populatie scholen uitmaakt. Maar waar provinciaal literatuur vaker genoemd wordt dan vakoverstijgend of thematisch werken, is dat in deze groep omgedraaid.

Figuur 28: Aanwezige deskundigheid per kunstvorm scenario 2

Bij deze groep ligt het percentage scholen met een ICC'er aanzienlijk lager dan voor de scholen met scenario 3 en 4: in deze groep heeft 53% van de scholen minimaal één ICC'er, terwijl in scenario 3 en 4 maar liefst 81% een ICC'er heeft. Daarnaast laat onderstaand figuur duidelijk zien dat de aanwezigheid van deskundigen op de scholen binnen deze groep relatief lager ligt dan op de scholen in scenario 3 en 4, te zien aan het relatief grote aantal scholen met geen deskundigen binnen de verschillende categorieën en het feit dat één aanwezige deskundige per onderdeel het meest voorkomt.

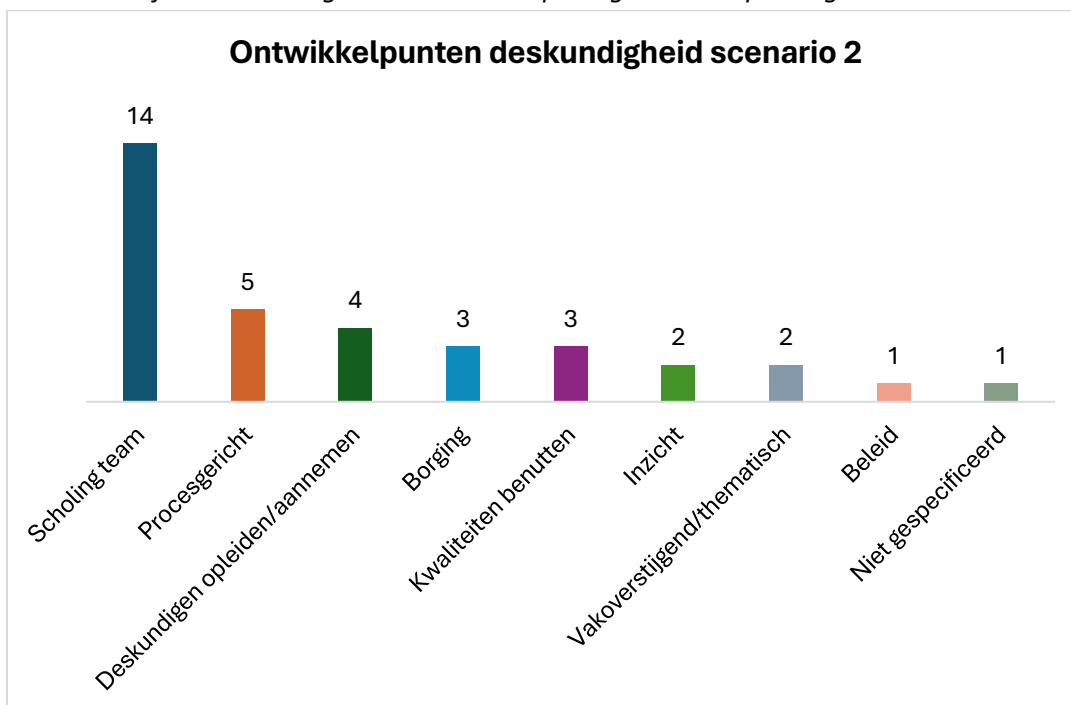

Figuur 29: Aantal aanwezige deskundigen per school scenario 2

Van de 51 scholen in deze groep willen 26 scholen zich verder ontwikkelen (51%), 25 scholen (49%) willen dit niet. Het aantal scholen dat zich wil doorontwikkelen ligt lager dan in 2022, toen nog 62% van de scholen zich wilde doorontwikkelen op dit gebied.

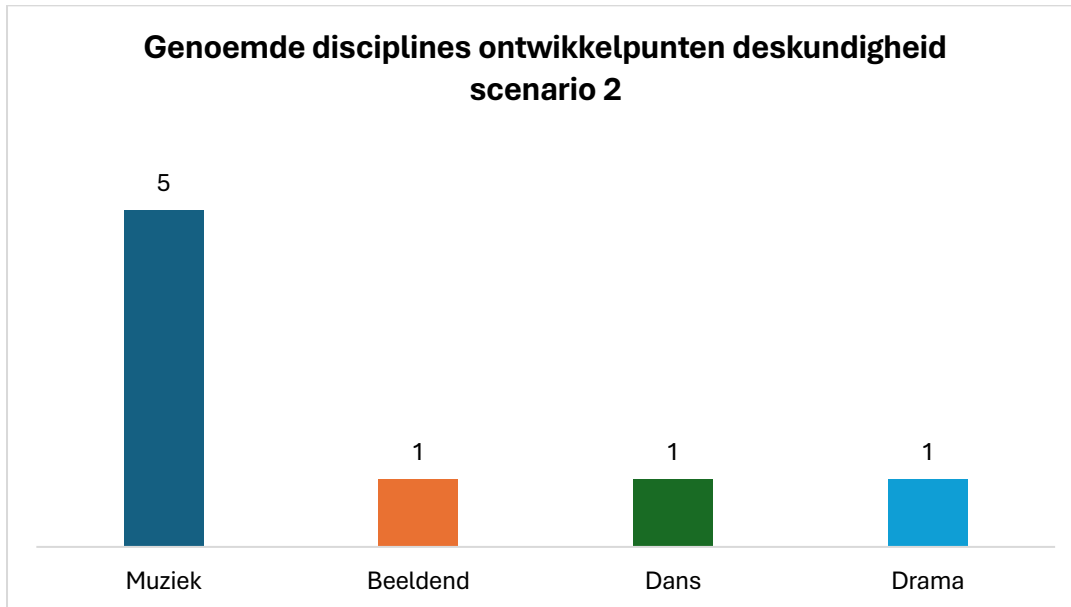
Ook binnen deze groep hebben de scholen aangegeven wat hun ontwikkelpunten zijn. Zoals zichtbaar in onderstaand figuur is wederom de scholing van het team het meest genoemde ontwikkelpunt. Daarna wordt de wens om cultuuronderwijs meer procesgericht in te richten het vaakst genoemd. Sommige scholen combineren meerdere ontwikkelpunten, zoals onderstaand voorbeeld:

“Professionalisering van teamleden op het gebied van procesgerichte didactiek.”

Figuur 30: Ontwikkelpunten deskundigheid scenario 2

Vergeleken met de groep van scholen in scenario 3 en 4 noemen de scholen in deze groep relatief minder vaak op het gebied van welke disciplines zij de deskundigheid zouden willen verbeteren (veertien in scenario 3 en 4 en acht in scenario 2). Dit is hoogstwaarschijnlijk het gevolg van het feit dat de deskundigheid en het overzicht hiervan in het algemeen nog meer ontwikkeld moet worden binnen scenario 2, terwijl de scholen in scenario 3 en 4 gerichter kunnen werken aan het verbeteren van hun deskundigheid.

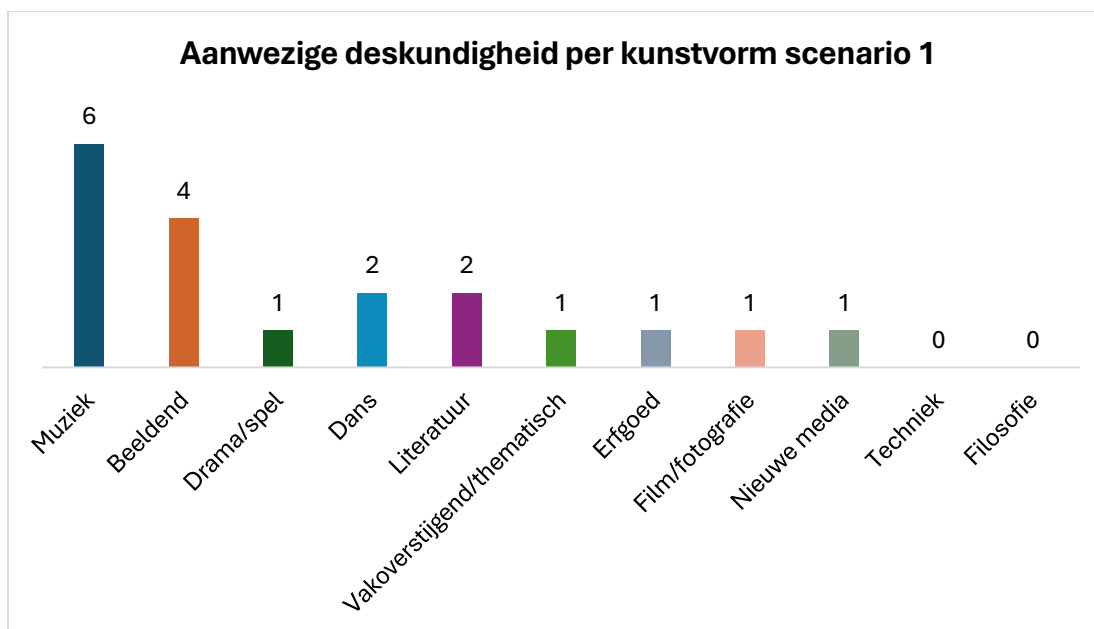
Figuur 31: Genoemde disciplines ontwikkelpunten deskundigheid scenario 2

6.2.4 Scholen die de deskundigheid niet coördineren en bevorderen (scenario 1)

Dertien scholen coördineren of bevorderen de aanwezige deskundigheid op school niet. Dit is 14% van de goedgekeurde vragenlijsten. Dit percentage ligt aanzienlijk hoger vergeleken met 2022: toen bevond 6% van de scholen zich in dit scenario.

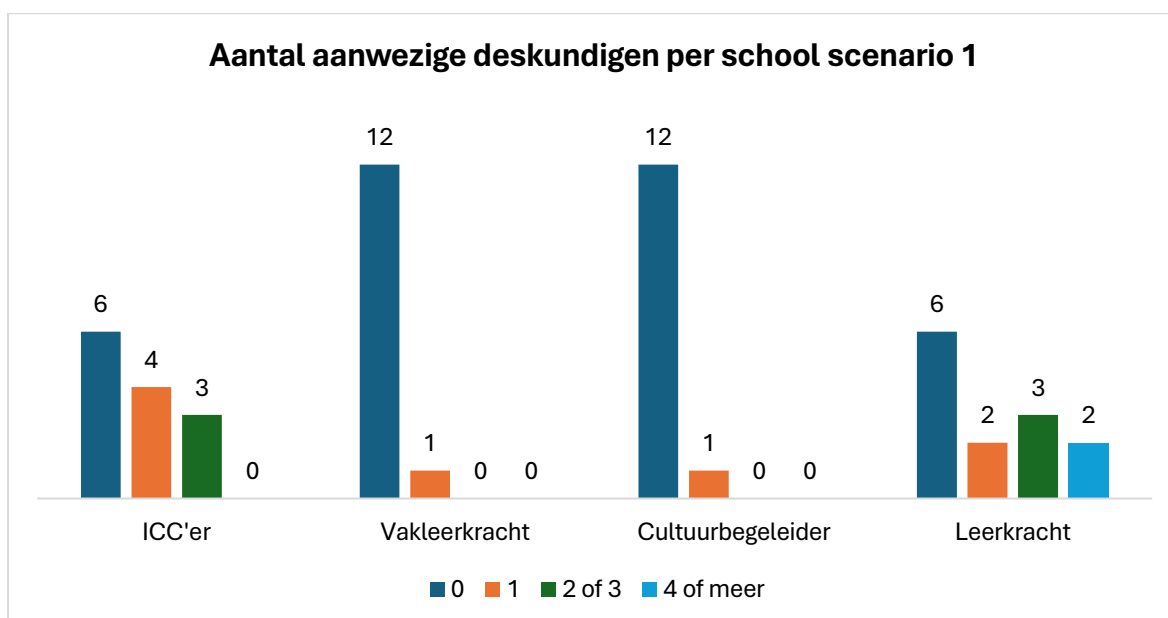
Ondanks dat deze scholen de deskundigheid niet coördineren of bevorderen, is er wel deskundigheid aanwezig op de scholen, zoals onderstaande figuren laten zien.

Figuur 32: Aanwezige deskundigheid per kunstvorm scenario 1

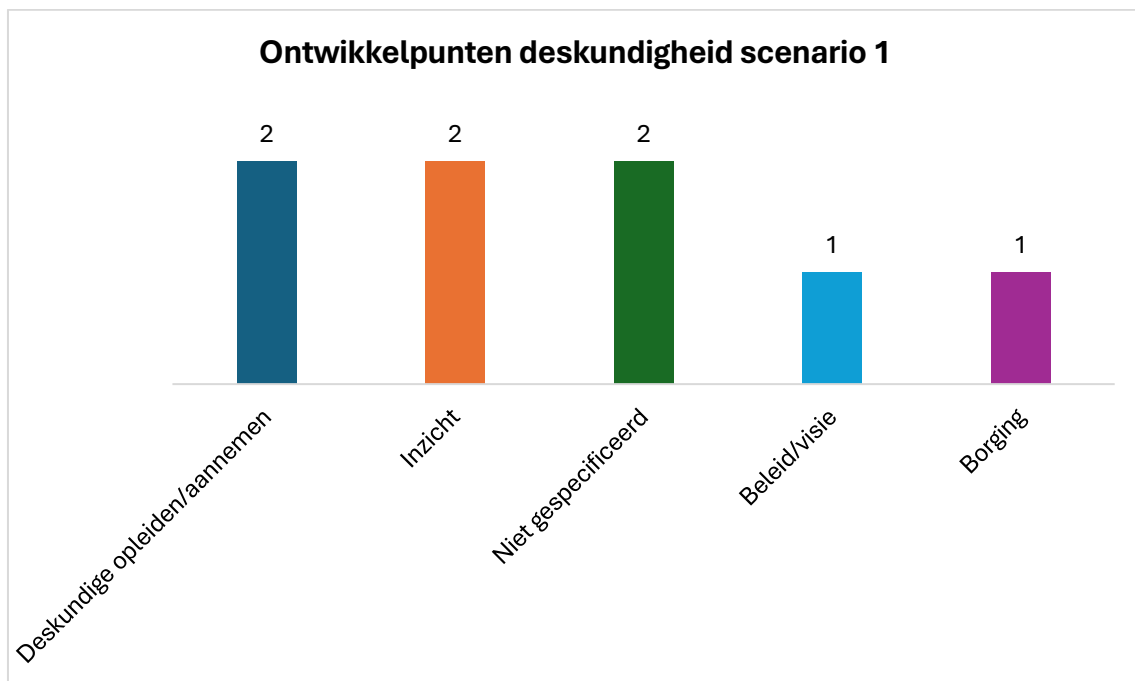
Zoals verwacht heeft het overgrote deel van de scholen in scenario 1 weinig tot geen deskundigheid in huis. Zo heeft geen een school een of meerdere vakleerkrachten of cultuurbegeleiders. Wel zijn er enkele scholen die een ICC'er of deskundige leerkrachten in dienst hebben.

Figuur 33: Aantal aanwezige deskundigen per school scenario 1

Acht van de dertien scholen binnen deze groep willen zich verder ontwikkelen op het gebied van cultuuronderwijs (62%), vijf scholen willen dit niet (38%). Door het wegvallen van enkele vragen is het niet te achterhalen waarom deze vijf scholen zich niet verder willen doorontwikkelen op het gebied van deskundigheid, terwijl zij weinig tot geen deskundigheid in huis hebben en/of deze deskundigheid coördineren of bevorderen. De scholen die zich wel willen doorontwikkelen hebben aangegeven dat ze dit willen doen door deskundigen op te leiden of aan te nemen; door meer inzicht te creëren met betrekking tot de al aanwezige deskundigheid; door te werken aan de borging

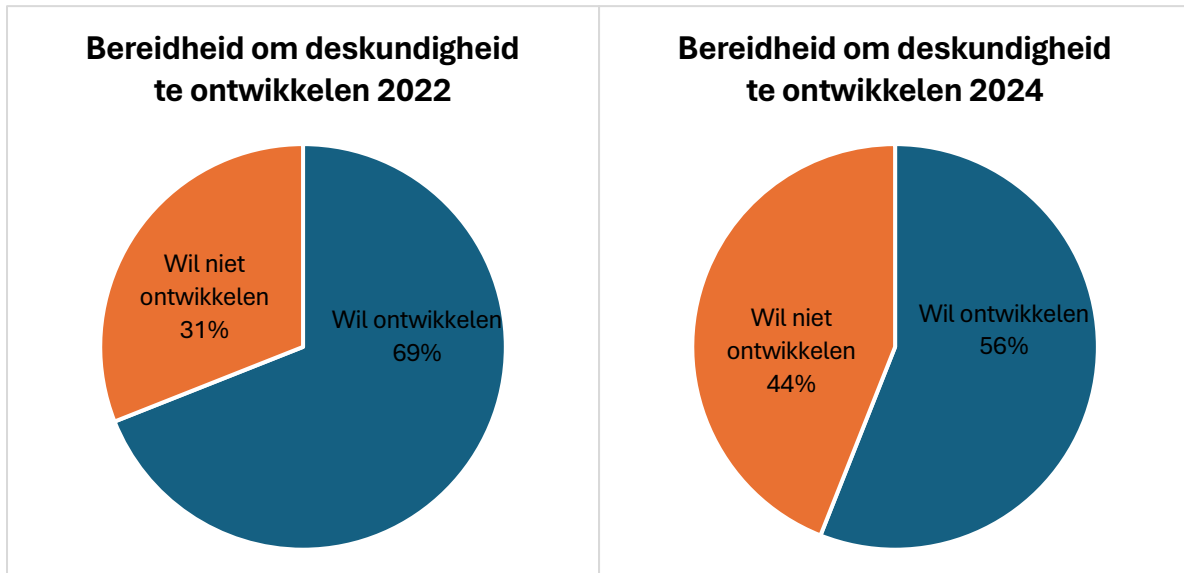
van deskundigheid; en door na te denken over hoe cultuuraanbod geïntegreerd kan worden in het onderwijs, wat te maken heeft met het beleid en de visie van de school. De scholen in dit scenario noemen niet de specifieke disciplines waar zij aandacht aan willen besteden.

Figuur 34: Ontwikkelpunten deskundigheid scenario 1

6.2.5 Vergelijking 2022 en 2024

Onderstaande figuren laten de relatieve bereidheid om deskundigheid te ontwikkelen in 2022 en 2024 zien, genomen over alle scenario's. Dit jaar wil 56% van de scholen zich verder ontwikkelen op het gebied van deskundigheid, 44% wil dat niet. Het percentage scholen dat zich wil doorontwikkelen op het gebied van deskundigheid is afgenomen vergeleken met 2022, toen 69% van de scholen zich wilde doorontwikkelen.

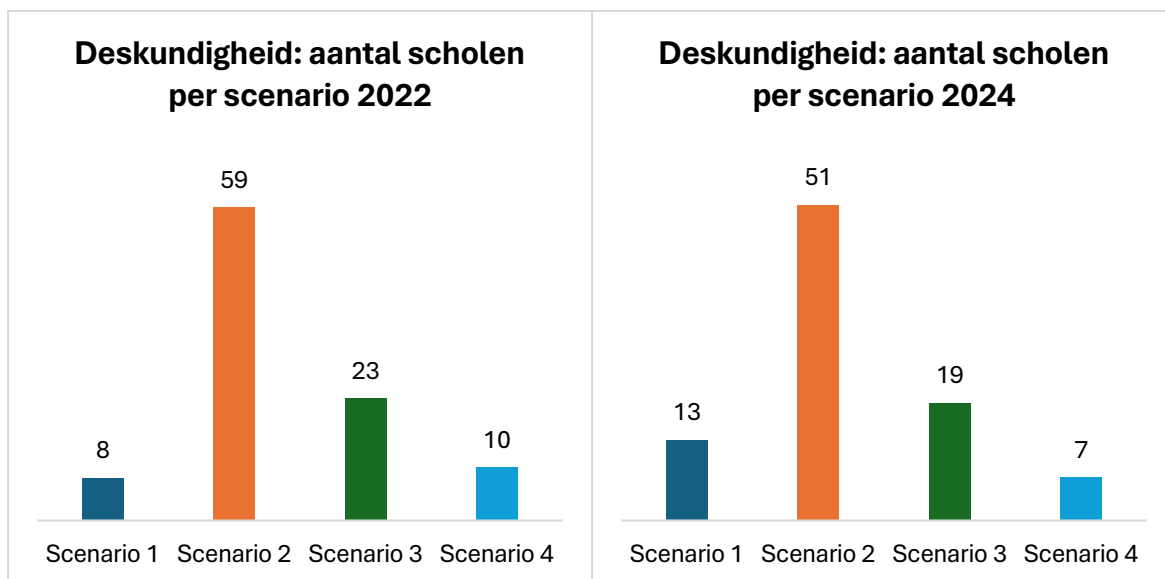
Figuur 35: Bereidheid om deskundigheid te ontwikkelen 2022 Figuur 36: Bereidheid om deskundigheid te ontwikkelen 2024

6.3 Resultaten: Deskundigheid

Dit jaar hebben vier scholen een onjuist scenario aangevinkt. Dit is vergelijkbaar met 2022, toen acht scholen dit hadden gedaan. De vier scholen die een onjuist scenario hebben gekozen lieten zien dat zij geen interne deskundigheid hebben, maar hadden zichzelf toch in scenario 2, 3 of 4 ingedeeld.

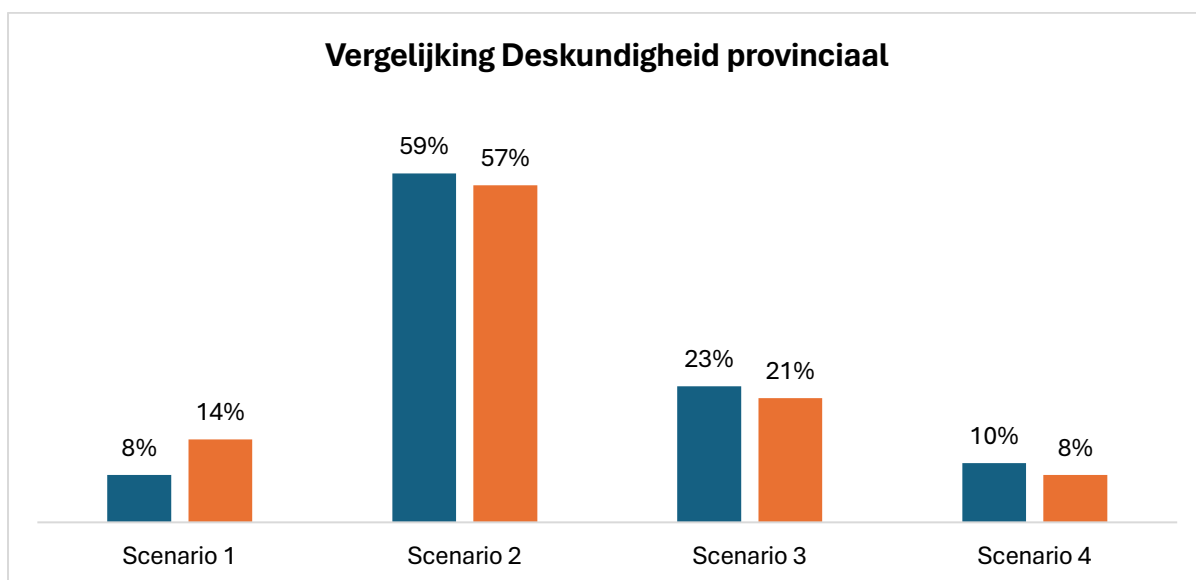
6.3.1 Provinciale resultaten Deskundigheid

Zoals zichtbaar wordt in de figuren hieronder, is het relatieve aantal scholen in het eerste scenario toegenomen, en zijn de percentages scholen in de scenario's 2, 3 en 4 afgenomen. Een mogelijke verklaring hiervoor kan liggen in het feit dat niet (alleen maar) dezelfde scholen als in 2022 de vragenlijst hebben ingevuld.

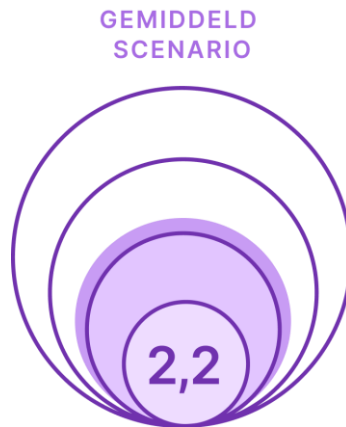
Figuur 37: Aantal scholen per scenario 2022 (N=102).

Figuur 38: Aantal scholen per scenario 2024 (N=90).

Figuur 39: Vergelijking verschillende scenario's Deskundigheid provinciaal 2022 en 2024

Net als in 2022 is het gemiddelde scenario wederom gedaald, van 2,3 naar 2,2. In 2021 was het gemiddelde scenario nog 2,5. Door de lage aantallen en responspercentages, en een mogelijk verschil in scholenpopulatie vergeleken met de afgelopen jaren, zijn er vooralsnog geen conclusies te verbinden aan dit dalende gemiddelde.

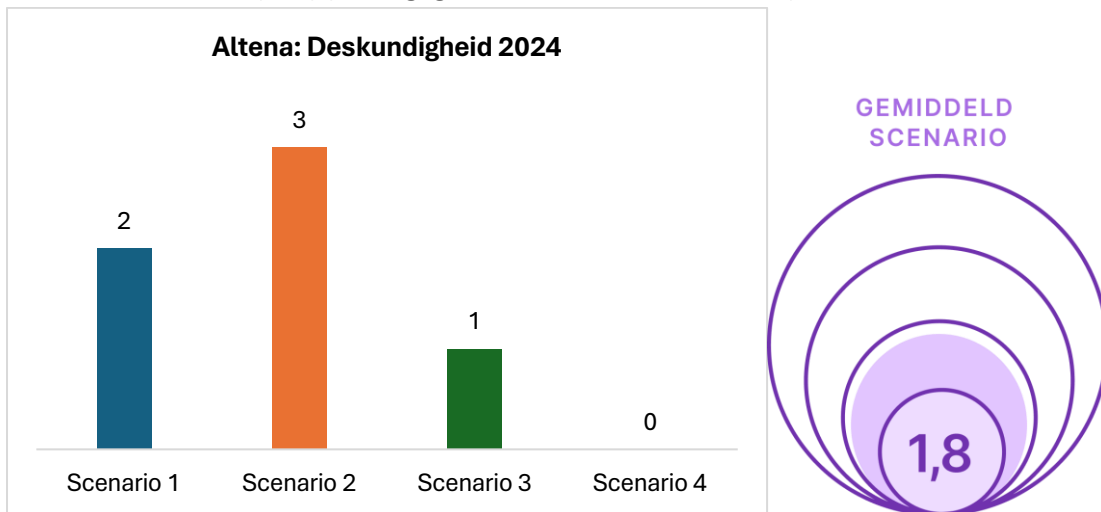

Figuur 40: Gemiddelde Evi score Deskundigheid van de Noord-Brabantse scholen 2024

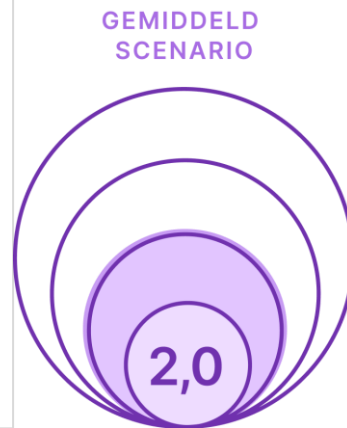
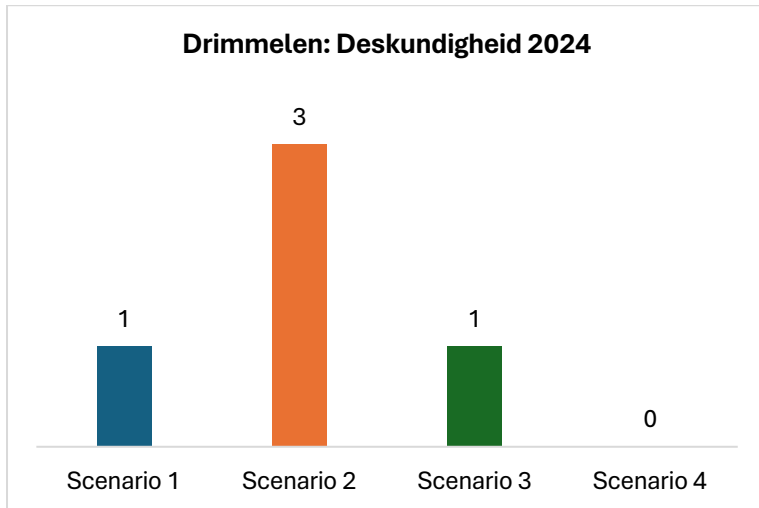
6.3.2 Gemeentelijke resultaten Deskundigheid

Voor gemeentes met vijf of meer deelnemende scholen is hieronder in beeld gebracht wat de verdeling over de scenario's is en wat het gemiddelde scenario is. Voor Kunstloc Brabant kunnen deze cijfers wellicht aanleiding zijn voor een gesprek met de lokale intermediair om na te gaan of deze uitkomsten representatief zijn voor de regio.

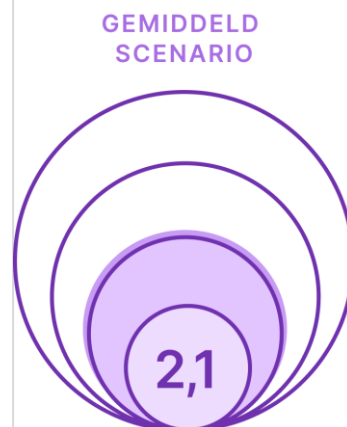
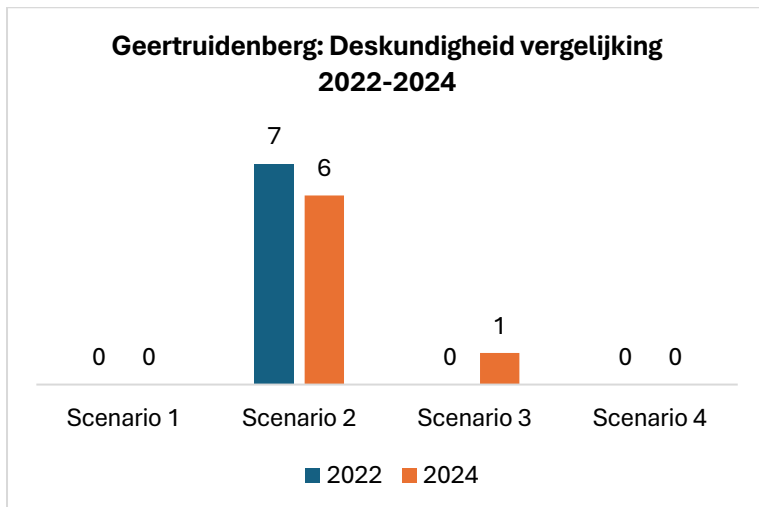
Altena: scenario 1,8 (n=6) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

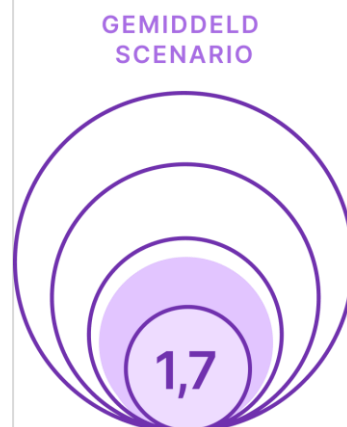
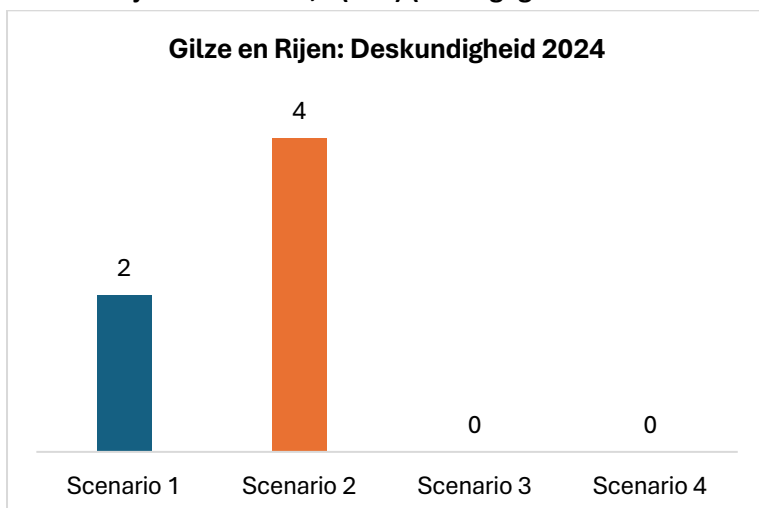
Drimmelen: scenario 2 (n=5) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

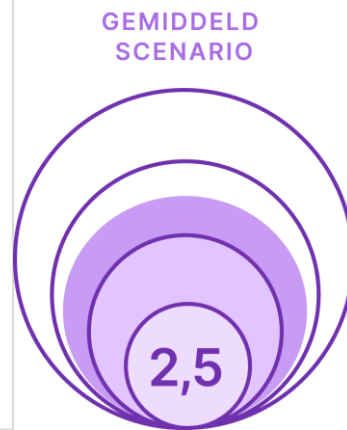
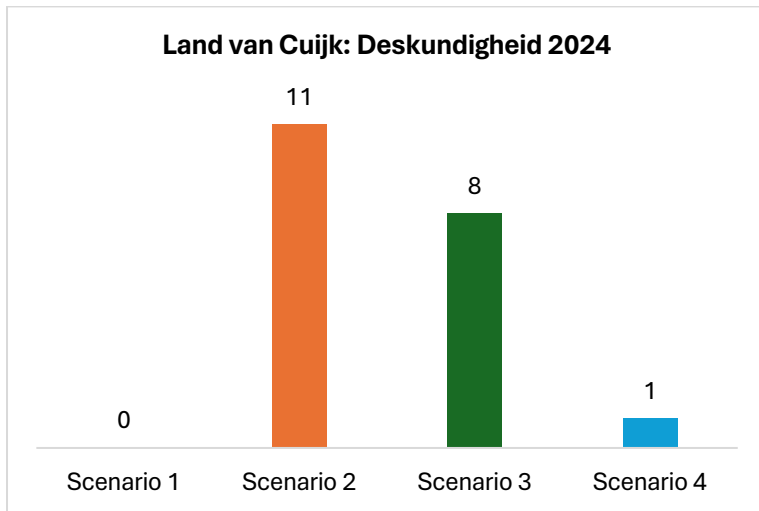
Geertruidenberg: scenario 2,1 (n=7) (In 2022 2,0 met n=7)

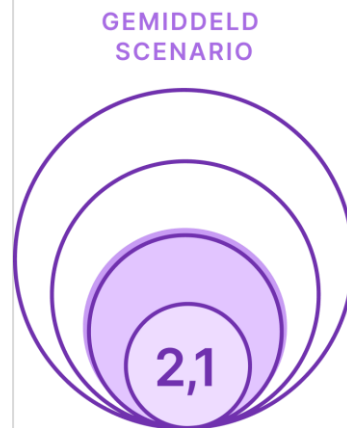
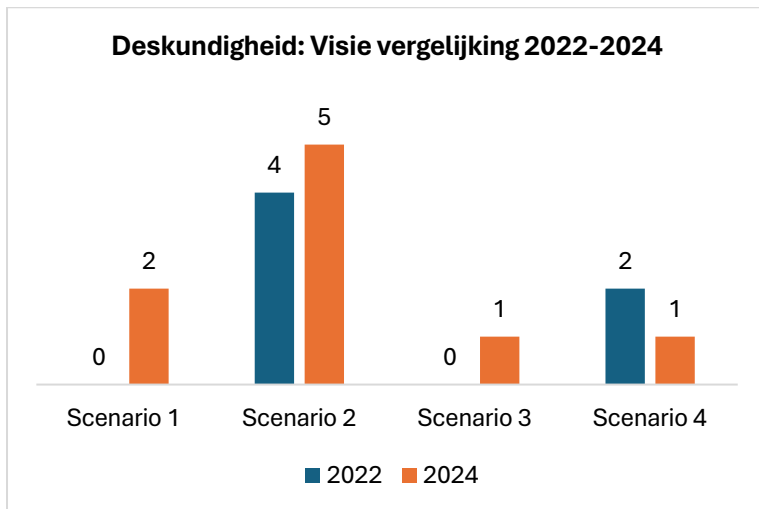
Gilze en Rijen: scenario 1,7 (n=6) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

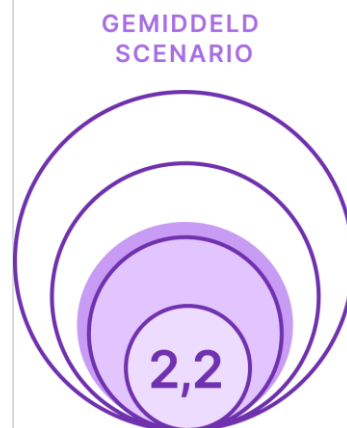
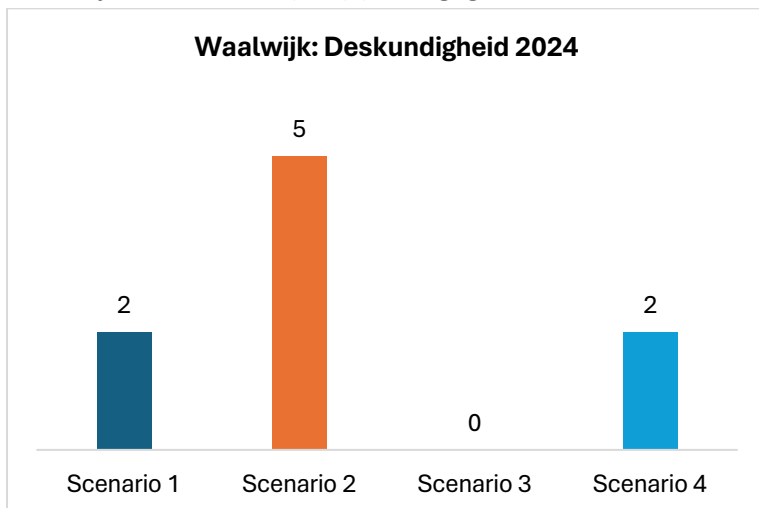
Land van Cuijk: scenario 2,5 (n=20, 3 onjuiste scenario's) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

Oosterhout: scenario 2,1 (n=9) (In 2022 2,7 met n=6)

Waalwijk: scenario 2,2 (n=9) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

6.4 Evaluatie en advies

Ook voor dit onderdeel geldt het probleem van het lage responspercentage. Door het huidige responspercentage is het responspercentages lastig om harde uitspraken te doen over hoe de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit heeft bijgedragen aan de deskundigheid. Het eerste algemene advies zou dan ook zijn om scholen te stimuleren om de vragenlijst in te vullen, zodat er meer bruikbare data uit de analyse kan komen.

Daarnaast geldt ook voor dit onderdeel dat het aantal scholen dit zich wil doorontwikkelen afneemt. Het is raadzaam om te achterhalen waardoor dit komt en om scholen indien nodig extra te ondersteunen in hun doorontwikkeling, mochten er bepaalde knelpunten zijn die ervoor zorgen dat ze hier niet mee bezig kunnen.

Het aantal aanwezige cultuurbegeleiders zoals aangegeven door de scholen klopt niet. Cultuurbegeleiders zijn deskundigen die de post-hbo-opleiding cultuurbegeleider hebben afgerond, waar er relatief weinig van zijn. Scholen zouden hier beter over geïnformeerd kunnen worden.

Scholen kunnen geholpen worden bij de ontwkkelpunten, zoals de scholing van het team, het vergroten van deskundigheid op het gebied van vakoverstijgend/thematisch en procesgericht werken.

7. Programma

Dit hoofdstuk laat de resultaten van dit jaar zien op het gebied van het programma en maakt een vergelijking met de resultaten van 2022. Als laatste volgt een evaluatie en advies over de beschreven resultaten.

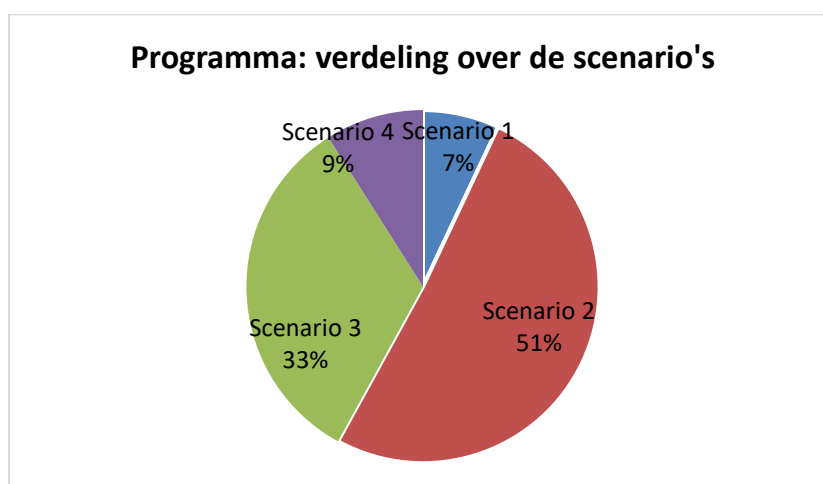
7.1 Samenvatting

De meest voorkomende onderwijsvorm op de scholen is excursies, gevolgd door jaarlijkse activiteiten, projecten, thematisch werken en workshops. De kunstvormen die het meest voorkomen in de programma's van de scholen zijn beeldend en muziek, gevolgd door erfgoed en drama/spel.

42% van de scholen brengt bewust samenhang aan in hun cultuureducatie (scenario 3 en 4). Dit is een grote toename vergeleken met 2022, toen 33% van de scholen zich in deze scenario's bevond. Het grootste deel van de scholen volgt de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuureducatie niet (51%). De meest voorkomende manier om de ontwikkeling te volgen is middels een papieren portfolio. 63% van deze scholen wil het programma verder doorontwikkelen.

51% van de scholen werkt met enigszins samenhangend cultuuronderwijs (scenario 2). Dit is licht afgenomen vergeleken met 2022, toen 55% zich in dit scenario bevond. Het overgrote deel van deze groep scholen volgt de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuureducatie niet (74%). De scholen die dit wel doen, doen dit vooral middels een leerlingvolgsysteem (12%). 67% van de scholen wil zich verder doorontwikkelen op dit gebied.

7% van de scholen heeft geen samenhang in hun programma cultuureducatie. Deze scholen volgen de ontwikkeling van hun leerlingen niet. Alle scholen willen zich doorontwikkelen.

Figuur 41: Programma: verdeling over de scenario's.

7.2 Programma in beeld

De scholen wordt gevraagd om naar hun programma voor cultuureducatie te kijken en aan te geven in welk scenario zij zich het meest herkennen.

Scenario 1

- De programmaonderdelen vertonen geen samenhang.
- Activiteiten vinden incidenteel plaats en worden gekozen op initiatief van individuele leerkrachten.

Scenario 2

- De programmaonderdelen zijn enigszins op elkaar afgestemd, bijvoorbeeld in de vorm van een methode, cultuurmenu of projectweek.
- Hiervoor reserveren we tijd en middelen in.

Scenario 3

- We brengen – vanuit zelfbenoemde doelen – bewust samenhang aan in de programmaonderdelen door bijvoorbeeld verbinding met andere vakken of een leerling van groep 1 t/m 8.
- Hiervoor reserveren we structureel tijd en middelen.

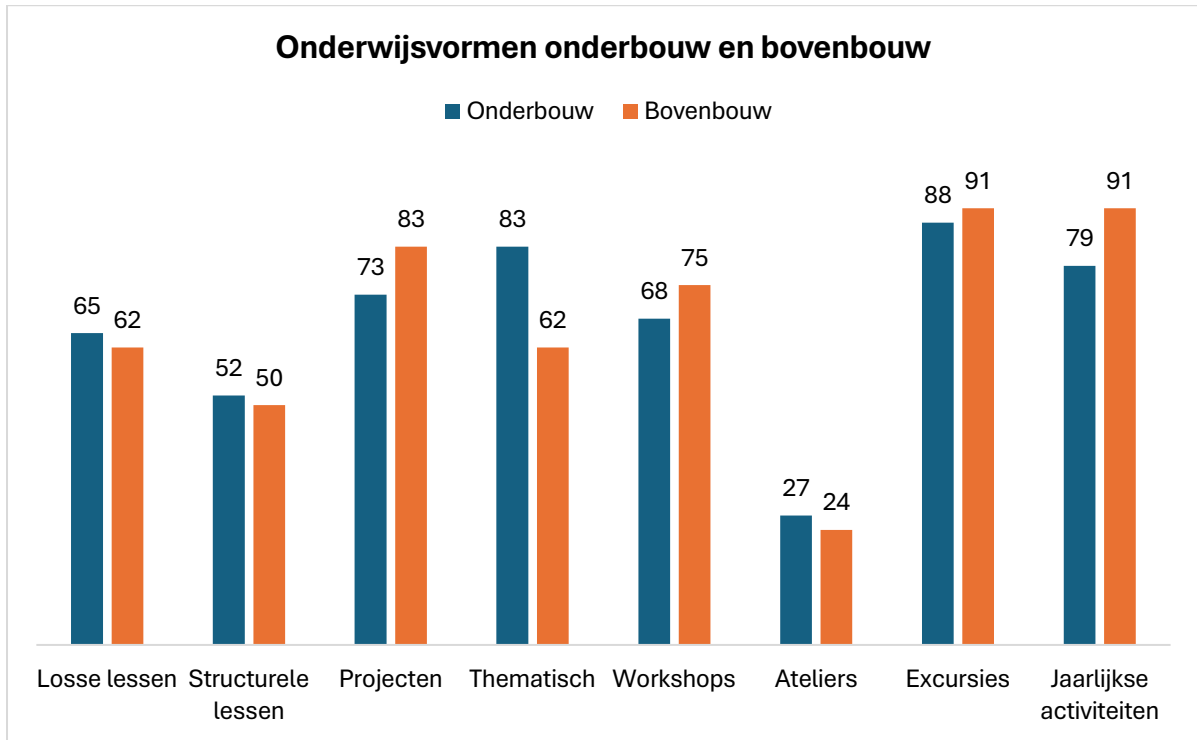
Scenario 4

- We brengen – vanuit zelfbenoemde doelen – bewust samenhang aan in de programmaonderdelen door bijvoorbeeld samenhang met andere vakken en een leerling van groep 1 t/m 8.
- Ook maken we verbinding met buitenschoolse activiteiten, de voorschoolse educatie of het voortgezet onderwijs.
- We reserveren hiervoor structureel voldoende tijd en middelen.

Onderstaande analyse is opgedeeld in drie verschillende groepen: scholen die bewust samenhang aanbrenge(n) in hun cultuureducatie (scenario 3 en 4), scholen met enigszins samenhangend cultuureducatie (scenario 2) en scholen zonder samenhangend cultuureducatie (scenario 1).

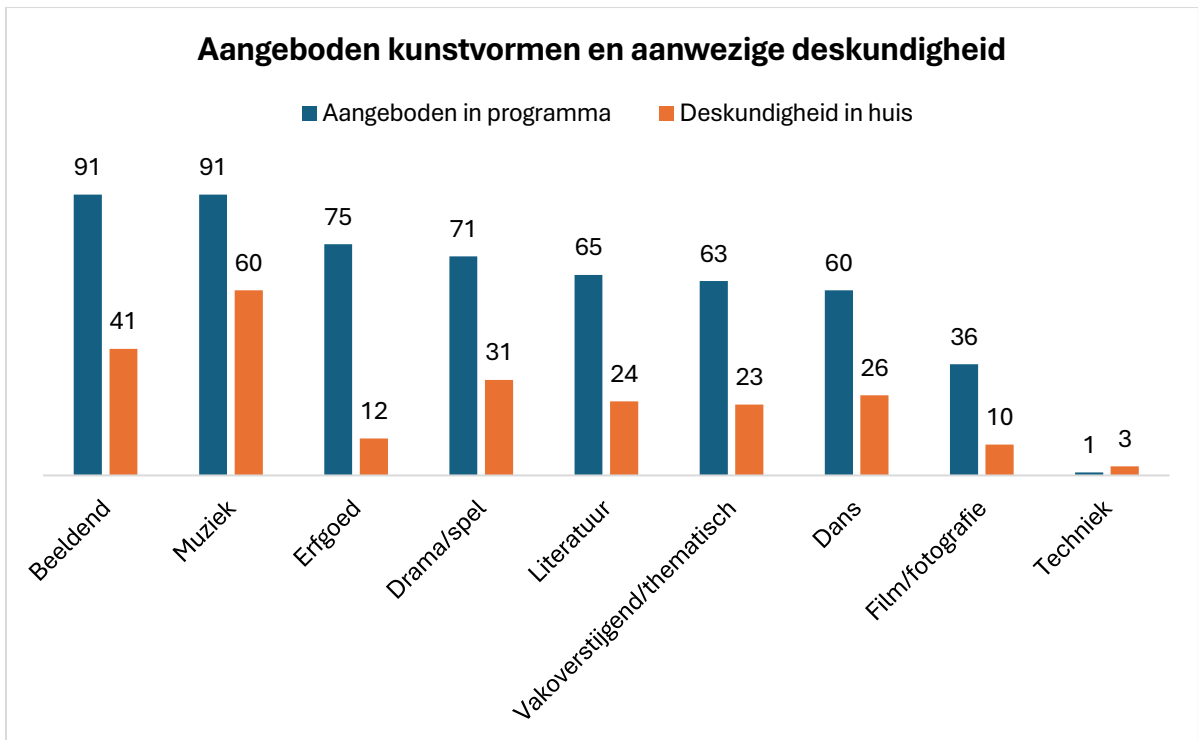
7.2.1 Onderwijsvormen

De scholen is gevraagd aan te geven welke onderwijsvormen zij in de onder- en bovenbouw aanbieden. Voor zowel de onderbouw als de bovenbouw geldt dat excursies het meest voorkomen. Daarna zijn de meest voorkomende onderwijsvormen jaarlijkse activiteiten, projecten, thematisch werken en workshops. Het grootse verschil tussen de onderbouw en de bovenbouw bevindt zich bij thematisch werken: dit wordt vaker gebruikt als onderwijsvorm in de onderbouw dan in de bovenbouw. Daartegenover staat dat projecten en jaarlijkse activiteiten vaker in de bovenbouw voorkomen. Er zijn geen grote noemenswaardige verschillen wanneer deze cijfers vergeleken worden met die van 2022.

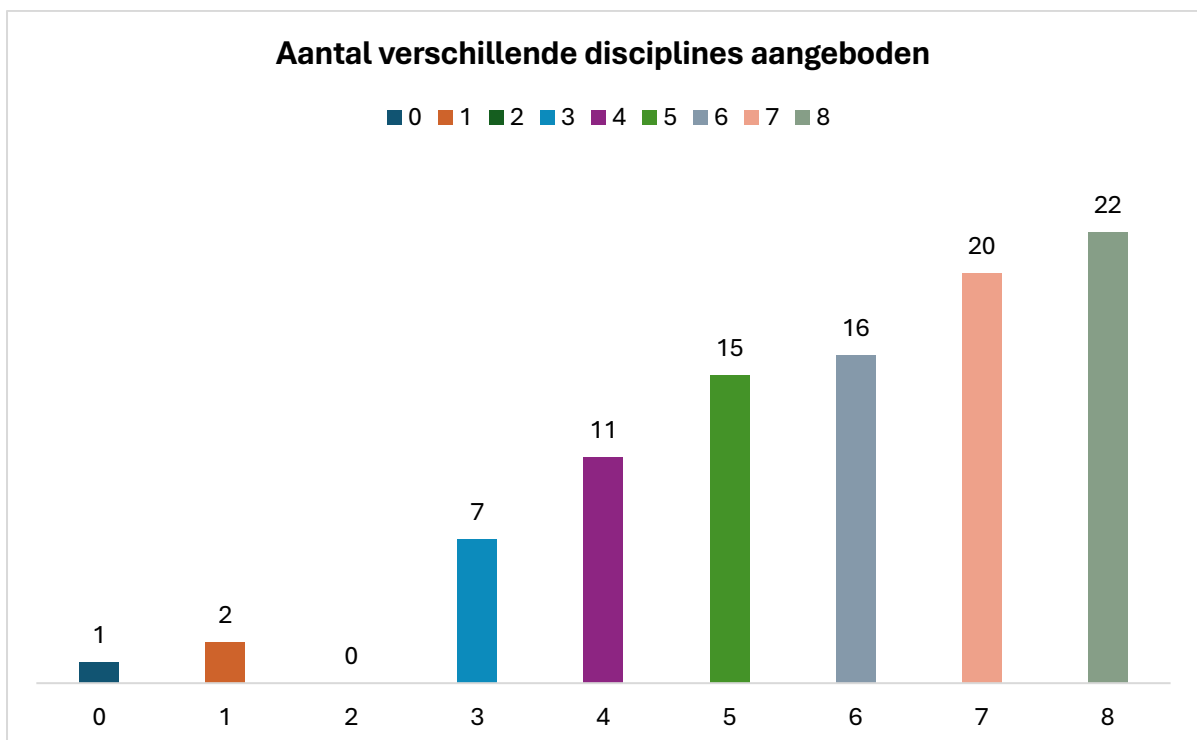
Figuur 42: Onderwijsvormen onderbouw en bovenbouw

Naast de onderwijsvorm werd er ook van de scholen gevraagd om aan te geven welke disciplines zij betrekken in hun programma voor cultuureducatie. Onderstaand figuur laat het overzicht zien van hoe vaak bepaalde disciplines werden genoemd. Vergelijkbaar met 2022 worden beeldende kunst en muziek het meest genoemd, gevolgd door drama/spel en erfgoed. Het is ook interessant om deze cijfers te vergelijken met de aanwezige deskundigheid per kunstvorm zoals besproken in het vorige hoofdstuk; deze cijfers zijn ook verwerkt in onderstaand figuur. Hierdoor wordt goed zichtbaar dat het overgrote deel van het aanbod in het programma noodzakelijkerwijs van buiten de school moet komen: waar 91 scholen bijvoorbeeld aangeven dat zij beeldende kunst aanbieden in het programma, hebben maar 41 scholen deskundigheid op dit vlak in huis. Dit verschil tussen het aantal scholen dat een onderdeel aanbiedt in het programma en het aantal scholen dat deskundigheid in huis heeft is een stuk minder voor de discipline muziek: zestig van de 91 scholen die muziek aanbieden heeft zelf deskundigheid op dit vlak in huis.

Figuur 43: Aangeboden kunstvormen en aanwezige deskundigheid

Onderstaand overzicht laat zien hoeveel verschillende disciplines worden aangeboden op de scholen. Dit figuur laat bijvoorbeeld zien 22 scholen acht verschillende disciplines (veelal beeldend; muziek; erfgoed; drama; literatuur; vakoverstijgend; dans; en film/fotografie) aanbieden, wat het meest voorkomende aantal verschillende disciplines is.

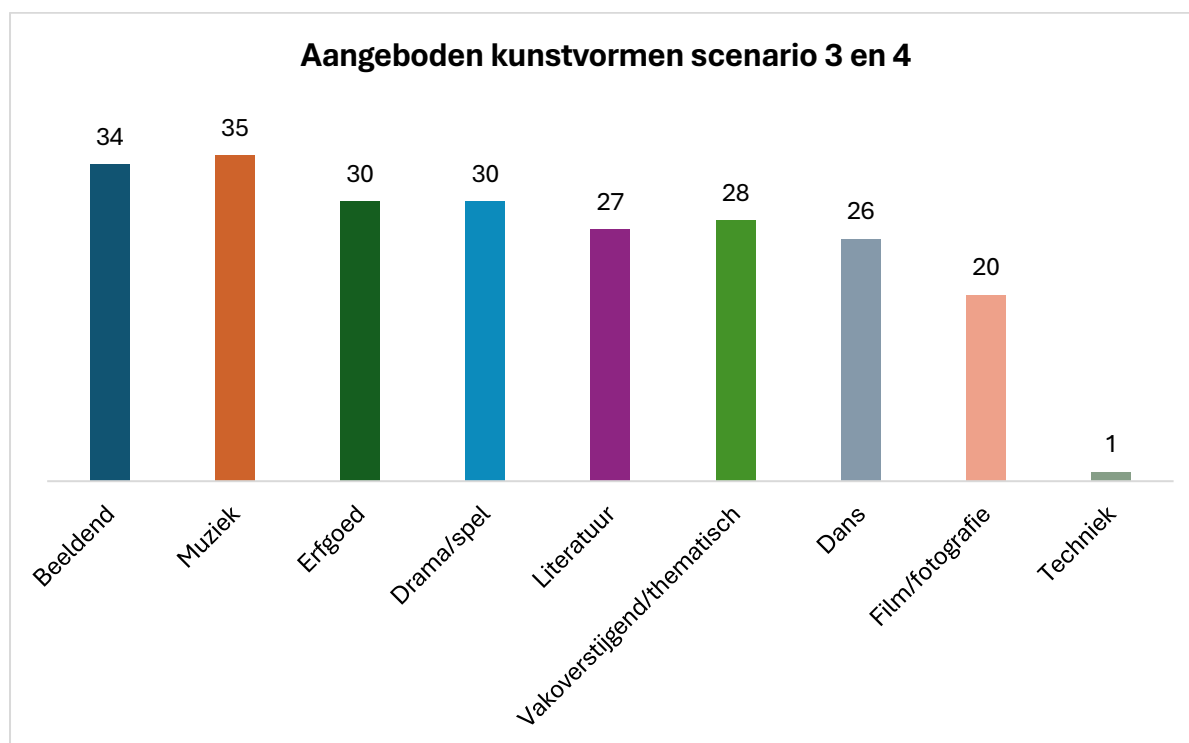

Figuur 44: Aantal verschillende disciplines aangeboden

7.2.2 Scholen die bewust samenhang aanbrenge in hun cultuureducatie (scenario 3 en 4)

Van de goedgekeurde vragenlijsten bevindt 42% (35 scholen) zich in scenario 3 of 4⁶. 35 scholen brengen dus bewust samenhang aan in hun cultuureducatie. Dit is een grote toename vergeleken met 2022, toen 33% van de scholen zich in deze scenario's bevond.

Onderstaand figuur laat zien welke kunstvormen worden aangeboden binnen deze groep scholen. Qua verdeling is er geen grote afwijking te observeren vergeleken met de provinciale gemiddelden: ook binnen deze groep zijn beeldende kunst en muziek de meest genoemde disciplines, gevolgd door erfgoed en drama. Het is opvallend dat alle scholen in deze groep muziek als discipline aanbieden binnen hun programma voor cultuureducatie.

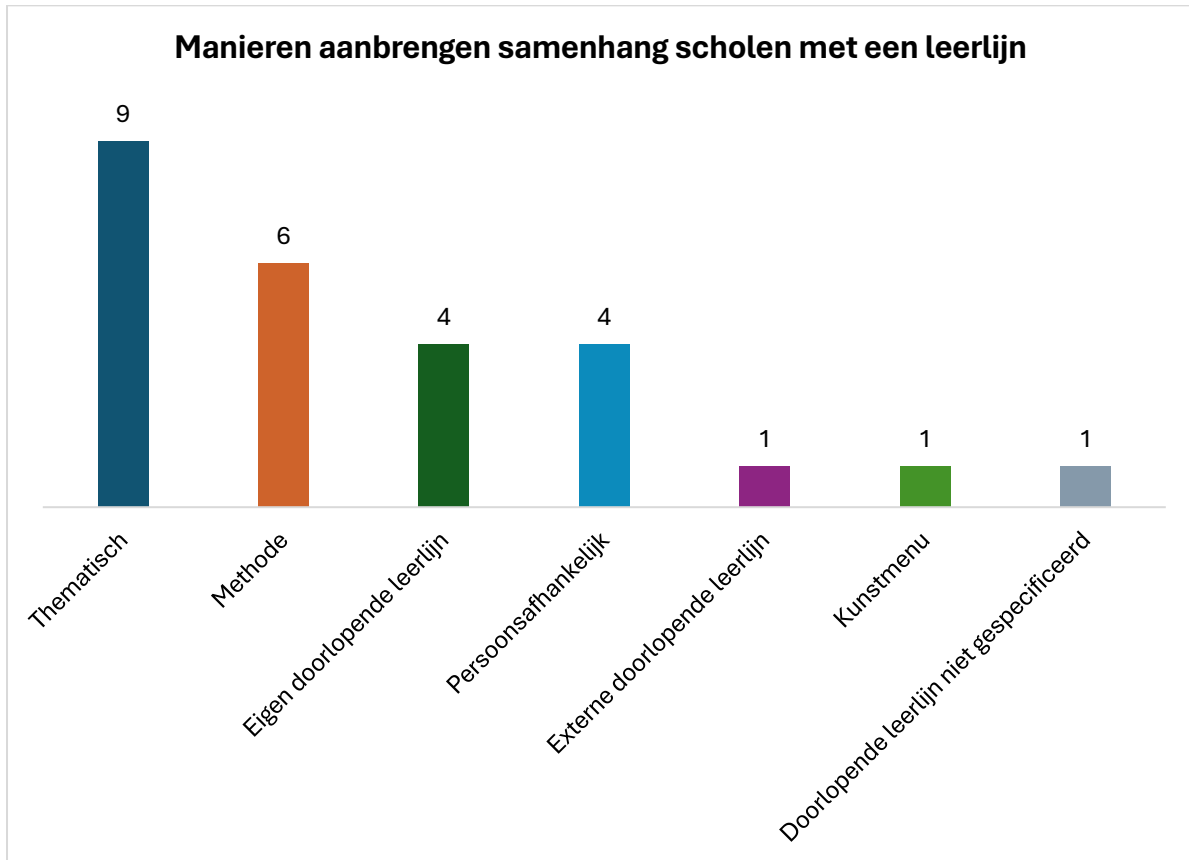
Figuur 45: Aangeboden kunstvormen scenario 3 en 4

Achttien scholen geven aan dat zij een of meerdere (doorlopende) leerlijnen hebben. Deze scholen is ook gevraagd op welke manier zij samenhang aanbrenge in hun programma.⁷ Onderstaand figuur laat zien op welke manieren deze scholen samenhang aanbrenge en hoe vaak deze manieren worden genoemd. Zo is te zien dat negen keer wordt genoemd dat samenhang wordt aangebracht

⁶ Dit jaar hebben elf scholen binnen dit onderdeel een foutief scenario gekozen. Hierdoor is het totale aantal goedgekeurde vragenlijsten 83 in plaats van 94.

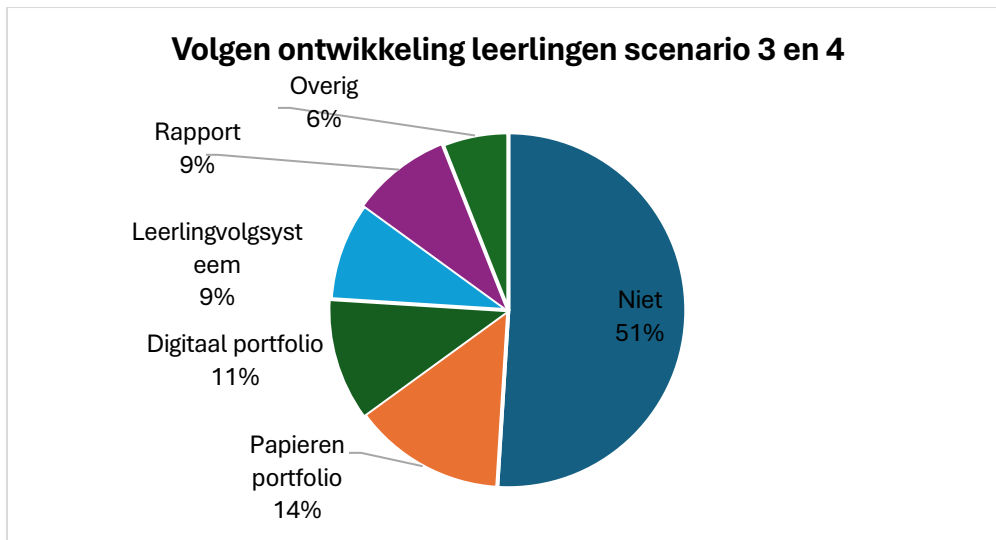
⁷ Doordat enkele vragen zijn vervallen in de nieuwste versie van de vragenlijst, worden niet alle scholen meer gevraagd op welke manier zij samenhang aanbrenge. De vraag naar de manier van samenhang aanbrenge wordt alleen gesteld wanneer een school heeft aangegeven dat zij werken met een of meerdere doorlopende leerlijnen, terwijl scholen zonder doorlopende leerlijnen voorheen ook werd gevraagd naar hun manieren van samenhang aanbrenge. Tegelijkertijd wordt er niet specifiek gevraagd naar de invulling van die doorlopende leerlijn, waardoor die informatie niet vergeleken kan worden met de informatie van 2022.

door thematisch te werken, en dat daarna de meest genoemde manier van samenhang aanbrengen het volgen van een methode is. Vier scholen geven expliciet aan dat zij zelf een doorlopende leerlijn hebben ontworpen en vier andere scholen zeggen dat de samenhang afhankelijk is van de docenten die de lessen geven. Een aanbeveling aan deze laatste scholen zou kunnen zijn om de samenhang vast te leggen, omdat het vaker voorkomt dat deskundigen vertrekken, waardoor er geen samenhang meer overblijft als dit persoonsafhankelijk is.

Figuur 46: Manieren aanbrengen samenhang scholen met een leerlijn

Onderstaand figuur laat zien of en hoe de scholen de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuuronderwijs volgen. Hier wordt zichtbaar dat het grootste deel van de scholen in scenario 3 en 4 de ontwikkeling van de leerlingen niet volgt (51%). Dit is vergelijkbaar met 2022, toen 50% van de scholen aangaf de ontwikkeling van de leerlingen niet te volgen. De meest voorkomende manier om de ontwikkeling van de leerlingen te volgen is middels een papieren portfolio.

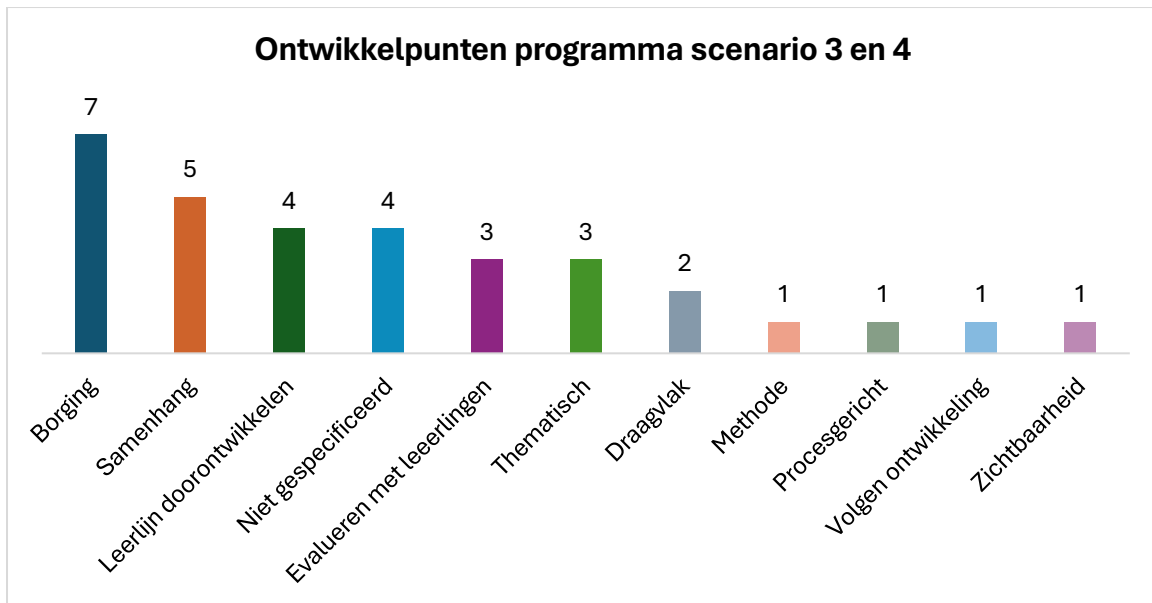

Figuur 47: Procentuele verdeling volgen ontwikkeling leerlingen scenario 3 en 4

22 van de 35 scholen willen zich verder ontwikkelen (63%). Dertien scholen (37%) willen dit niet. Dit is vergelijkbaar met 2022, toen 62% van de scholen zich verder wilde ontwikkelen op het gebied van hun programma. De scholen die zich verder willen ontwikkelen is ook gevraagd wat hun ontwikkelpunten zijn, waar onderstaand figuur een overzicht van biedt. Borging van cultuureducatie middels een programma wordt het meest genoemd, zoals onderstaand voorbeeld:

“Alle lessen die onder cultuur vallen goed wegzetten in ons programma. Deze gaan gegeven worden door de eigen leerkracht. De leerkrachten worden ondersteund door de coördinatoren die het aanbod en de doorgaande lijn bewaken. Hierover duidelijke afspraken maken. Dit blijven evalueren, ook met de kinderraad.”

Bovenstaand voorbeeld laat ook zien dat deze school tegelijkertijd werkt aan de zichtbaarheid van cultuureducatie op de school en dat leerlingen actief worden betrokken bij de evaluatie van het programma voor cultuureducatie. Andere veel genoemde manieren om het programma door te ontwikkelen is door meer te kijken waar samenhang tussen cultuureducatie vakken onderling en andere vakken gevonden kan worden, en door de bestaande leerlijnen door te ontwikkelen.

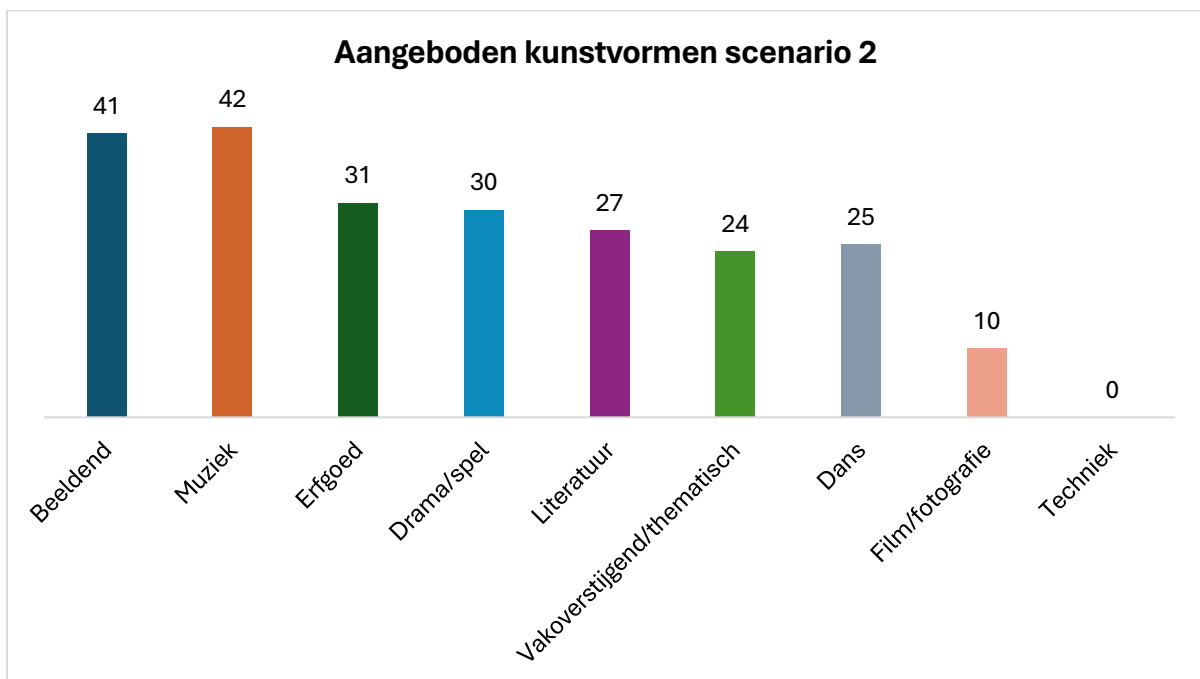

Figuur 48: Ontwikkelpunten programma scenario 3 en 4

7.2.3 Scholen met enigszins samenhangend cultuureducatie (scenario 2)

42 scholen bevinden zich in scenario 2 en hebben dus enigszins samenhangend cultuuronderwijs. Dit is 51% van de goedgekeurde vragenlijsten. Het percentage scholen in dit scenario is licht afgenomen vergeleken met 2022, toen 55% van de scholen zich in dit scenario bevond.

Onderstaand figuur laat zien welke kunstvormen worden aangeboden binnen deze groep scholen. Qua verdeling is er geen grote afwijking te observeren vergeleken met de provinciale gemiddelden: wederom zijn ook binnen deze groep beeldende kunst en muziek de meest genoemde disciplines, gevolgd door erfgoed en drama. Wederom bieden alle scholen uit deze groep muziek als discipline aan.

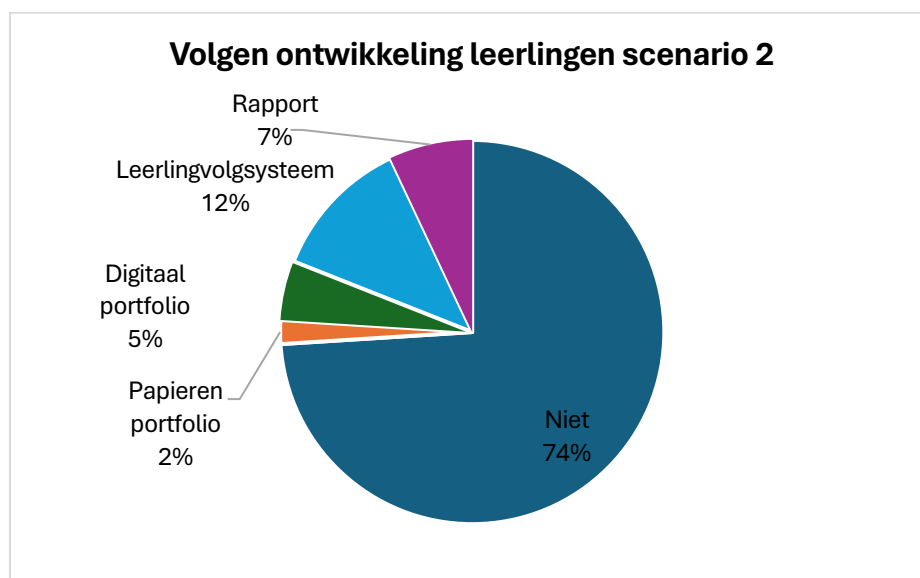

Figuur 49: Aangeboden kunstvormen scenario 2

Eén school binnen scenario 2 geeft aan dat zij een doorgaande leerlijn hebben, die nog in ontwikkeling is. De rest van de scholen heeft geen doorgaande leerlijn en heeft dus, door de manier waarop de vragenlijst nu is opgezet, niet de mogelijkheid gekregen om aan te geven waarop zij samenhang aanbrengen. Vijftien scholen (36% van de scholen in deze groep) geven aan dat zij bewust samenhang aanbrengen, wat betekent dat maar liefst 27 scholen (64%) dit niet doen. Dit jaar is ervoor gekozen om deze scenario's wel goed te keuren, aangezien de samenhang in scenario 2 ook meer onbewust kan plaatsvinden. Tegerlijkertijd dient dit een belangrijk aandachtspunt voor de scholen in dit scenario te zijn: hoe kunnen zij werken aan het bewust aanbrengen van samenhang, zodat het niet afhankelijk is van bijvoorbeeld extern aangeboden programma's?

Onderstaand figuur laat zien of en hoe de scholen binnen deze groep de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuuronderwijs volgen. Het aandeel scholen dat de ontwikkeling van hun leerlingen niet volgt is nog een stuk groter in deze groep dan in de groep met scholen in scenario 3 en 4: maar liefst 74% van de scholen houdt de ontwikkeling van hun leerlingen niet bij. In 2022 lag dit percentage een stuk lager: toen volgde 59% van de scholen de ontwikkeling van hun leerlingen niet. Binnen deze groep is de meest voorkomende manier om de ontwikkeling van leerlingen te volgen middels een leerlingvolgsysteem.

Figuur 50: Procentuele verdeling volgen ontwikkeling leerlingen scenario 2

Van de 42 scholen wil 67% zich verder doorontwikkelen op het gebied van programma (28 scholen). Veertien scholen (33%) willen dit niet. In het rapport van 2022 is niet benoemd hoeveel scholen binnen dit scenario zich wilden doorontwikkelen, dus die vergelijking is niet te maken.

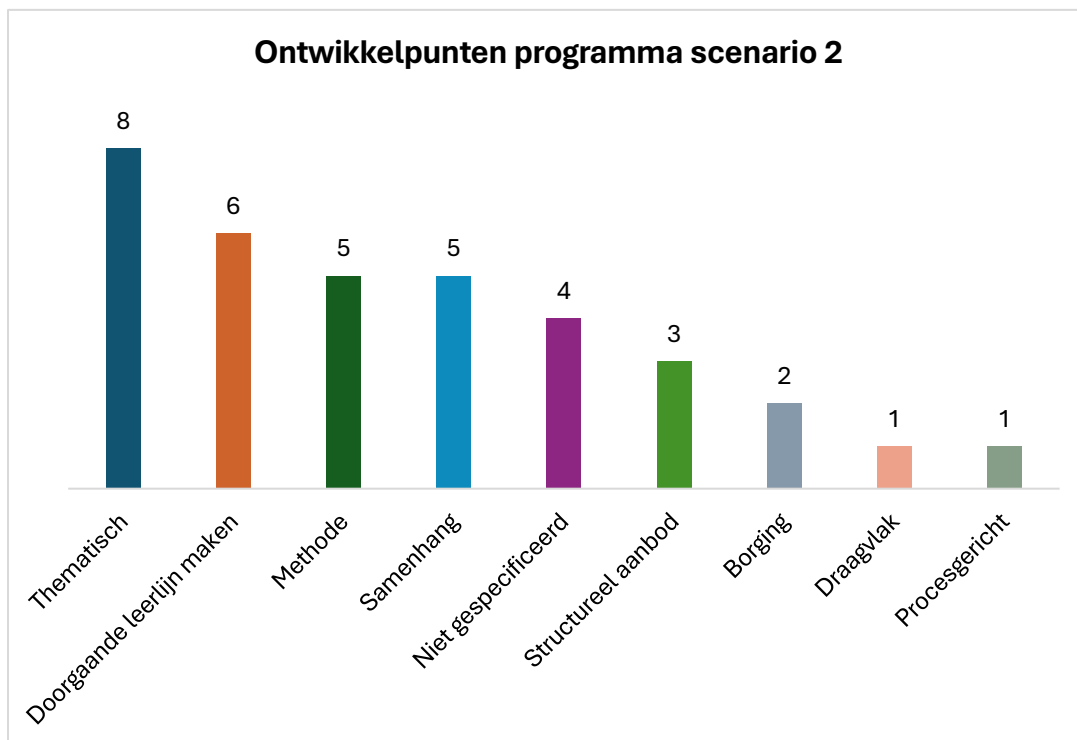
De scholen die zich verder willen ontwikkelen hebben wederom aangegeven wat de ontwikkelpunten zijn, waar onderstaand figuur een overzicht van laat zien. Binnen deze groep scholen wordt borging aanzienlijk minder genoemd dan in de vorige groep, wat laat zien dat de scholen in scenario 2 hier nog niet aan toe zijn. Het meest genoemde ontwikkelpunt heeft te maken met thematisch en vakoverstijgend werken, zoals de volgende school:

“We willen verbindingen maken met andere vakken, leergebieden, overkoepelende vaardigheden en thema’s. We willen bekijken aan welke disciplines we de meeste aandacht willen besteden. Willen we ze allemaal aan bod komen of een selectie?”

Ook geven zes scholen expliciet aan dat ze bezig willen of zijn met het ontwikkelen van een doorlopende leerlijn, waar de volgende school een voorbeeld van is:

“We zijn nog maar kort bezig met een doorlopende leerlijn op school. We willen deze de komende jaren verder ontwikkelen en aanvullen met activiteiten, lessen, etc. Ook dat het programma geborgd gaat worden in de leerjaren en visie van school. Kijken naar samenwerking bij vakken als taal- en zaakvakken.”

Bovenstaand voorbeeld geeft ook een goed voorbeeld van de verbanden die bestaan tussen de verschillende pijlers.

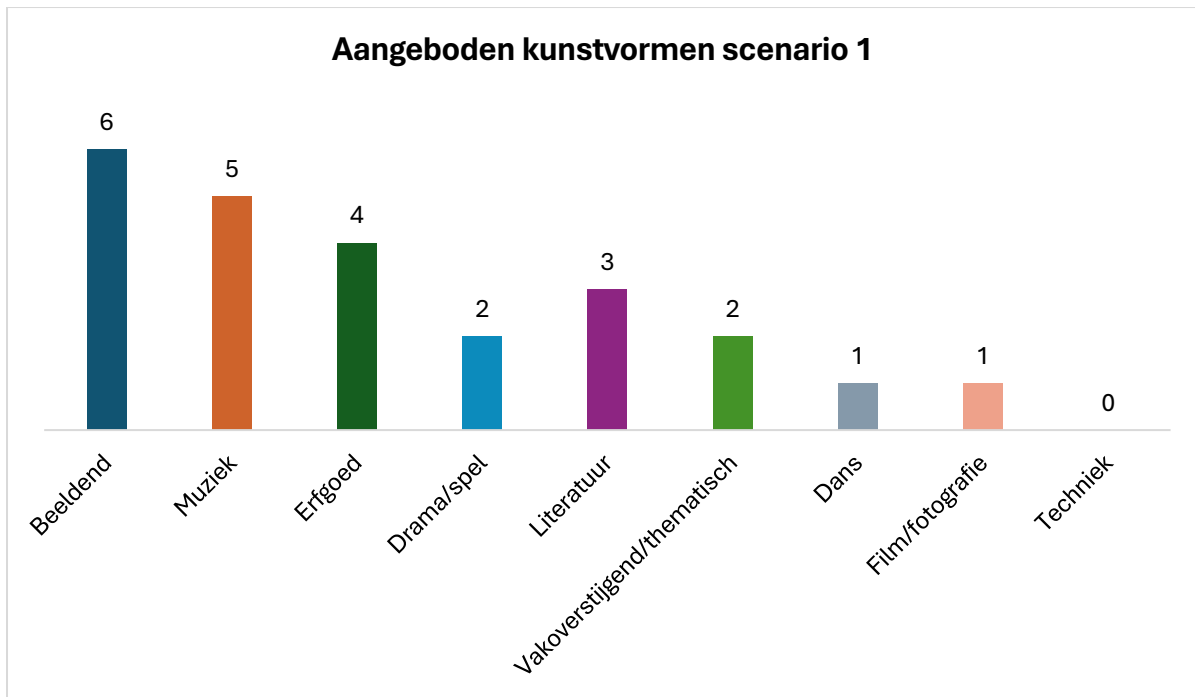

Figuur 51: Ontwikkelpunten programma scenario 2

7.2.4 Scholen zonder samenhangend cultuureducatie (scenario 1)

Zes scholen bevinden zich dit jaar in scenario 1, en hebben dus geen samenhang in hun programma voor cultuureducatie. Dit is 7% van alle goedgekeurde vragenlijsten. Dit is een afname vergeleken met 2022, toen 12% van de scholen zich in dit scenario bevond.

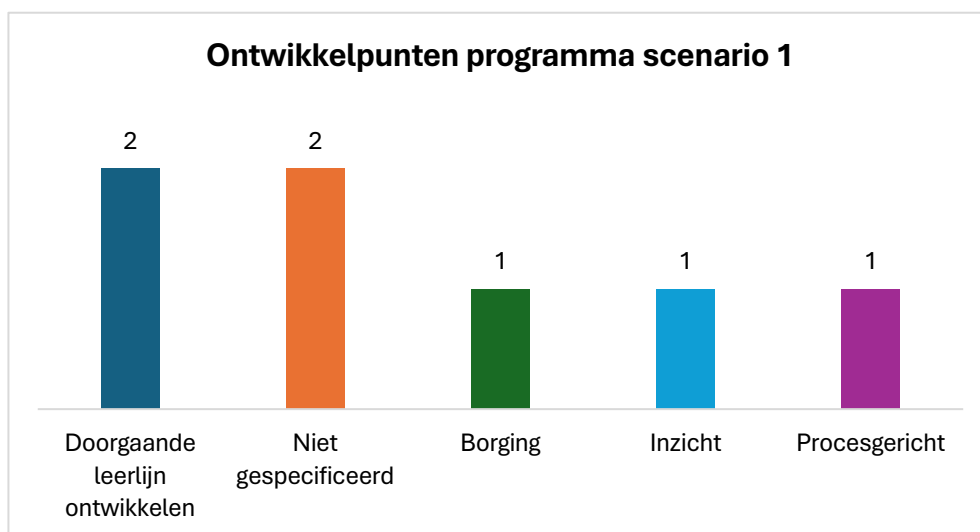
Ook zonder samenhang wordt er cultuureducatie aangeboden. Onderstaand figuur geeft een overzicht van de disciplines die worden aangeboden. Zo is te zien dat alle scholen binnen dit scenario beeldende vorming aanbieden, en bijna alle scholen ook muziek en erfgoed in hun programma hebben.

Figuur 52: Aangeboden kunstvormen scenario 1

De scholen binnen dit scenario volgen de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuureducatie niet. Alle zes scholen geven aan dat ze zich willen doorontwikkelen op het gebied van hun programma. Onderstaand figuur geeft een overzicht van de ontwikkelpunten. Uit de antwoorden blijkt dat de scholen aardig goed weten hoe zij hun programma willen doorontwikkelen, zoals onderstaand citaat aangeeft. Het blijft echter de vraag waarom het tot op heden nog niet is gelukt om de samenhang voor elkaar te krijgen voor deze scholen.

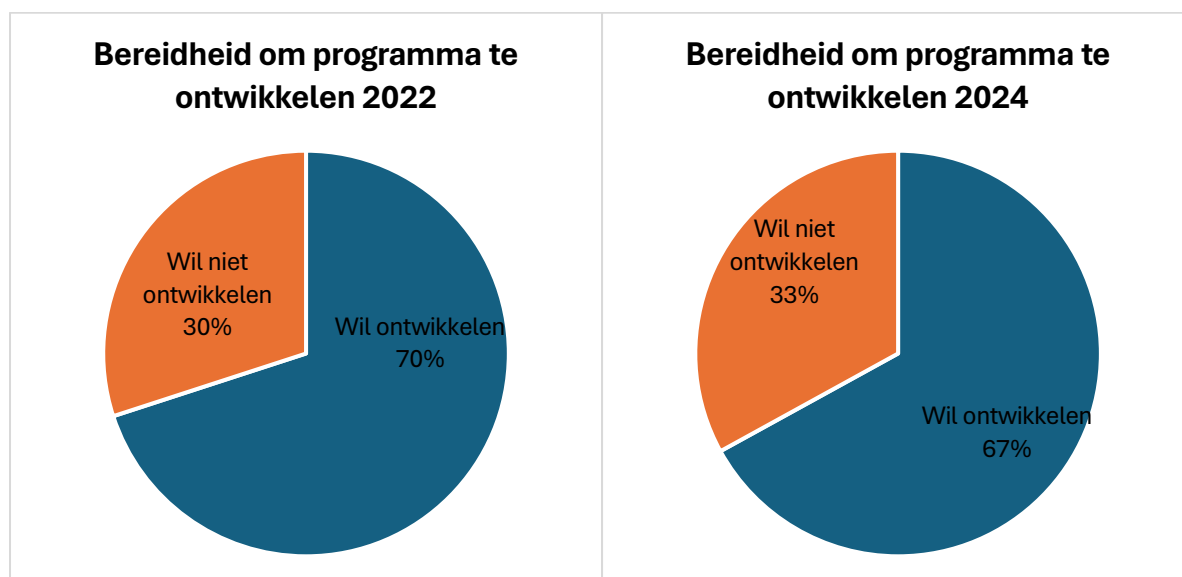
“We willen in de acht jaar dat ze bij ons op school zitten, kennis laten maken met de acht verschillende kunst- en cultuurdisciplines. Muziek/dans/drama op het programma. Elk jaar meedoen aan een project erfgoededucatie. Samenhangend aanbod. Een doorgaande lijn door de school.”

Figuur 53: Ontwikkelpunten programma scenario 1

7.2.5 Vergelijking 2022 en 2024

Onderstaande figuren laten de relatieve bereidheid om het programma te ontwikkelen zien in 2022 en 2024, genomen over alle scenario's. Dit jaar wil 67% van de scholen zich verder doorontwikkelen op het gebied van hun programma, wat niet veel verschilt van de 70% van de scholen in 2022.

Figuur 54: Bereidheid om programma te ontwikkelen 2022

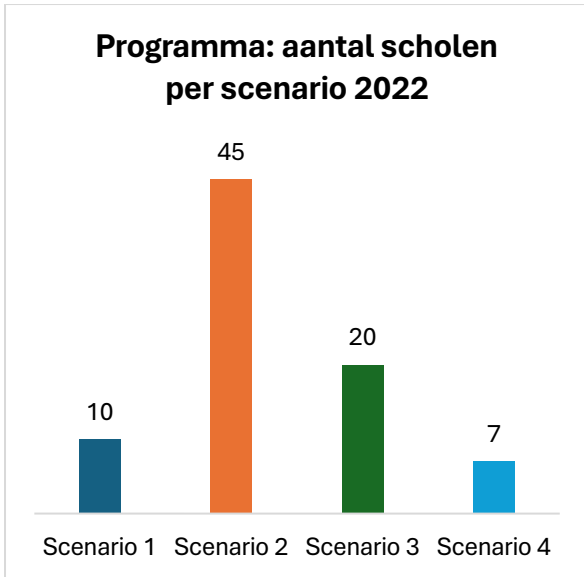
Figuur 55: Bereidheid om programma te ontwikkelen 2024

7.3 Resultaten: Programma

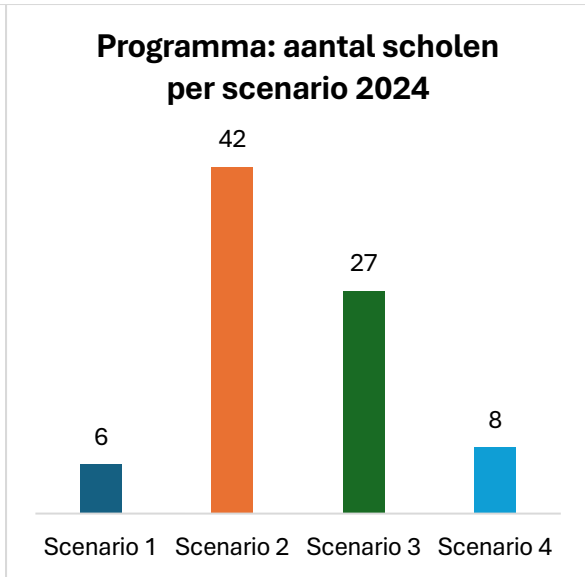
Elf scenario's zijn dit jaar onjuist bevonden. In 2022 lag dit aantal veel hoger, doordat het gemakkelijker te controleren was of een scenario onjuist was doordat er toen meer open vragen werden gesteld in de vragenlijst. Er mag dus van uit worden gegaan dat het werkelijke percentage onjuiste scenario's dit jaar mogelijk nog hoger ligt. De scenario's zijn als foutief bestempeld wanneer: een school scenario 3 of 4 selecteert maar tegelijkertijd aangeeft dat zij geen samenhang aanbrengt (drie scholen); een school scenario 2 selecteert maar duidelijk bewust samenhang aanbrengt, bijvoorbeeld door een zelfontworpen leerlijn (zeven scholen); een school een doorlopende leerlijn hanteert maar scenario 1 selecteert (één school).

7.3.1 Provinciale resultaten Programma

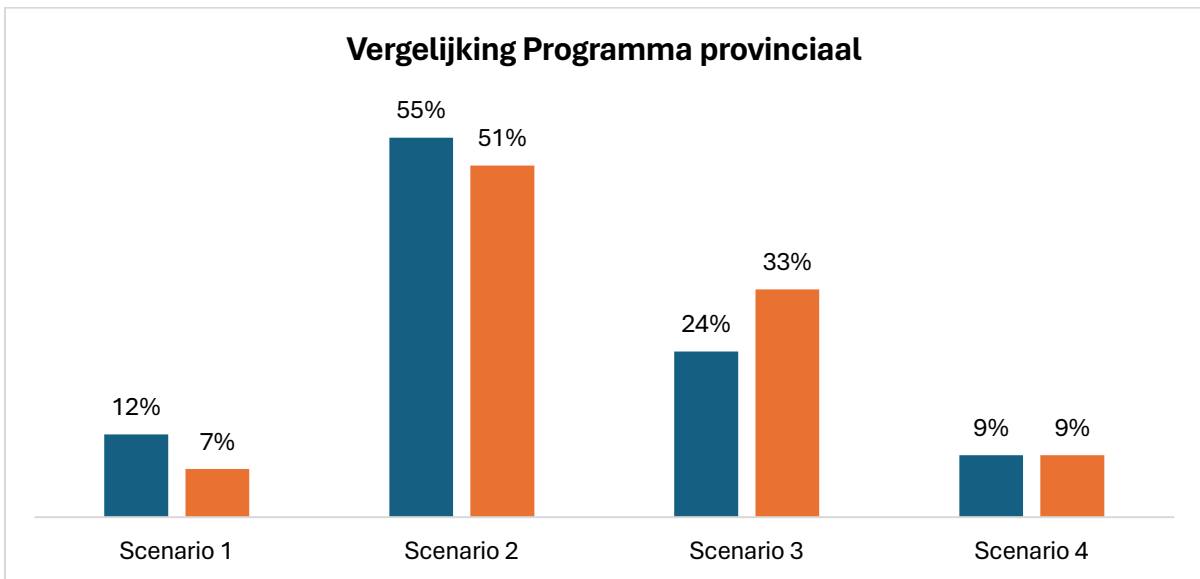
Zoals zichtbaar wordt in de figuren hieronder, is er in vergelijking met 2022 een verschuiving richting de hogere scenario's. Het aantal scholen in de eerste twee scenario's neemt af, terwijl het percentage scholen in scenario 3 is toegenomen.

Figuur 56: Aantal scholen per scenario 2022 (N=82).

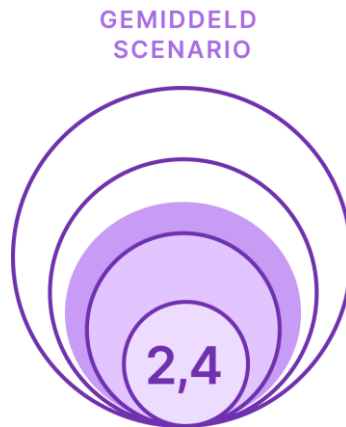

Figuur 57: Aantal scholen per scenario 2024 (N=83).

Figuur 58: Vergelijking verschillende scenario's Programma provinciaal 2022 en 2024

Het provinciale gemiddelde scenario is sinds 2022 dan ook toegenomen van 2,3 naar 2,4.

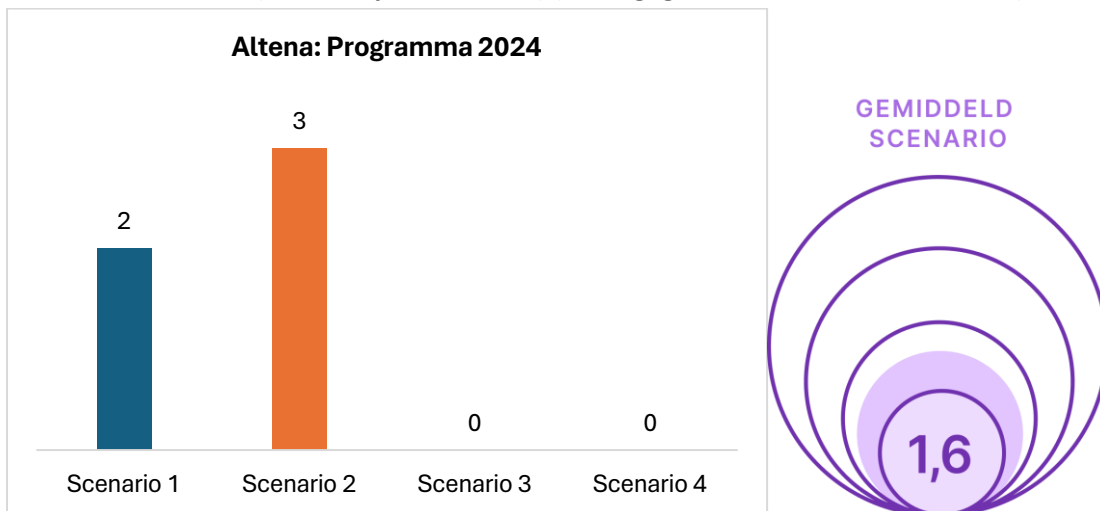

Figuur 59: Gemiddelde Evi score Programma van de Noord-Brabantse scholen 2024

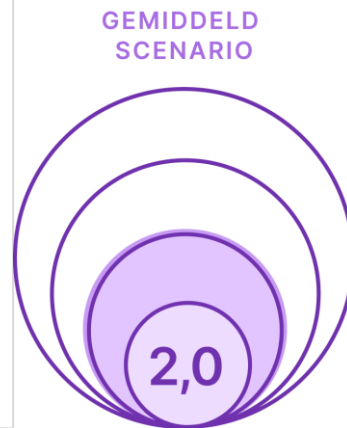
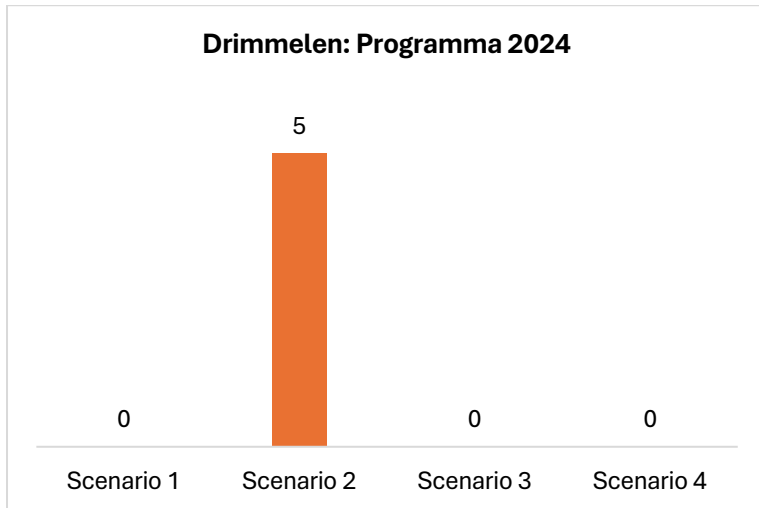
7.3.2 Gemeentelijke resultaten Programma

Voor gemeentes met vijf of meer deelnemende scholen is hieronder in beeld gebracht wat de verdeling over de scenario's is en wat het gemiddelde scenario is. Voor Kunstloc Brabant kunnen deze cijfers wellicht aanleiding zijn voor een gesprek met de lokale intermediair om na te gaan of deze uitkomsten representatief zijn voor de regio.

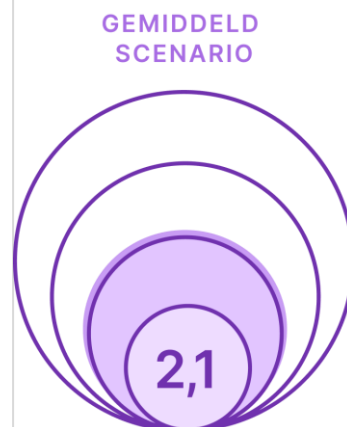
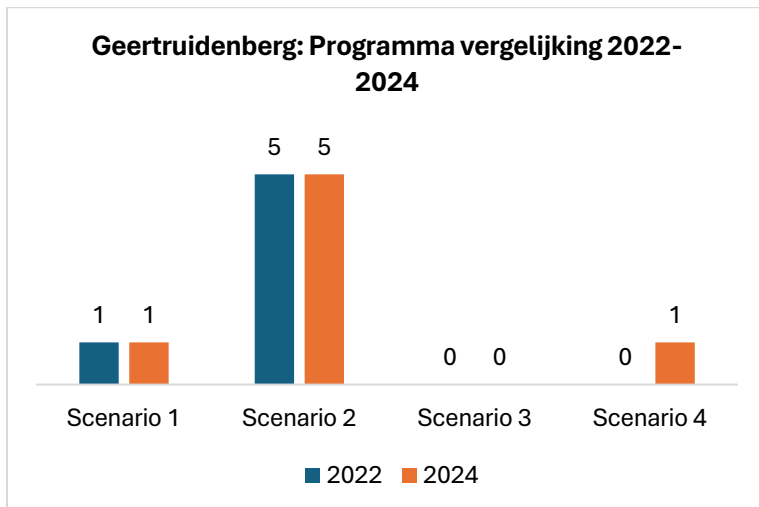
Altena: scenario 1,6 (n=5, 1 onjuist scenario) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

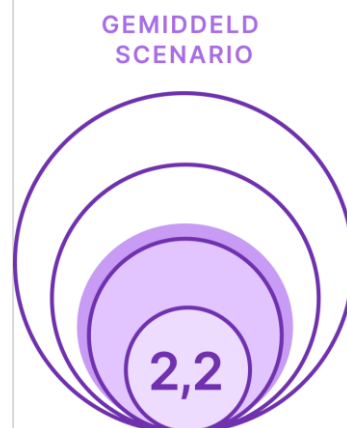
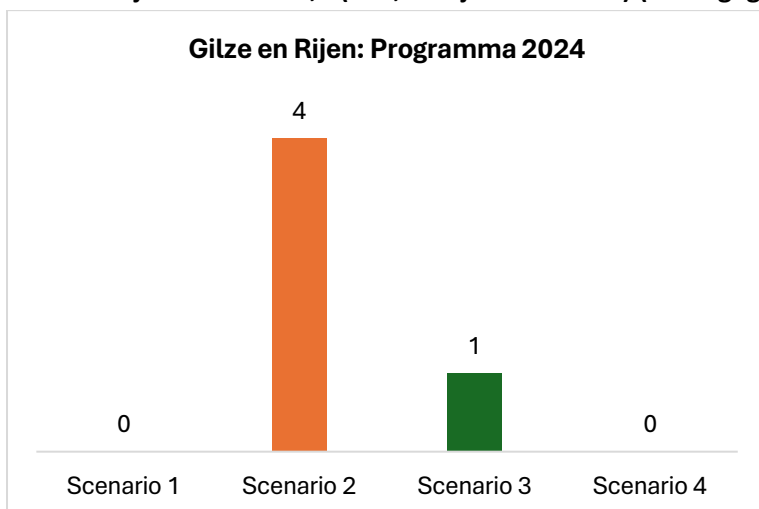
Drimmelen: scenario 2 (n=5) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

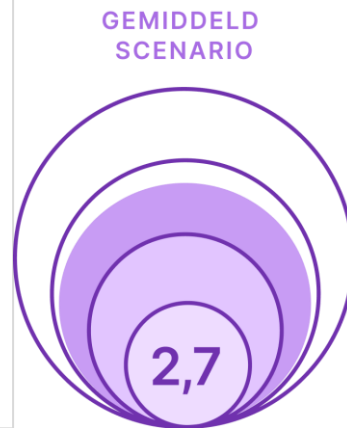
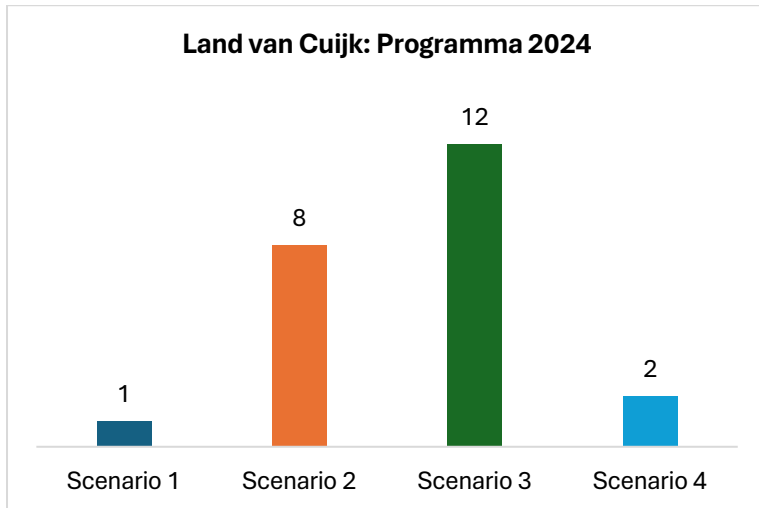
Geertruidenberg: scenario 2,1 (n=7) (In 2022 1,8 met n=6, 1 onjuist scenario)

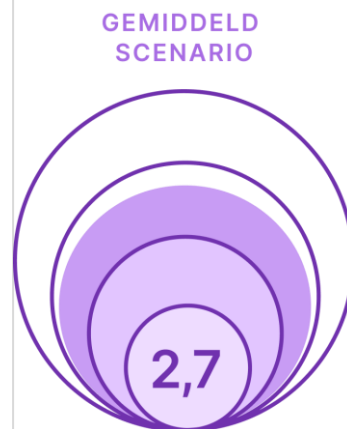
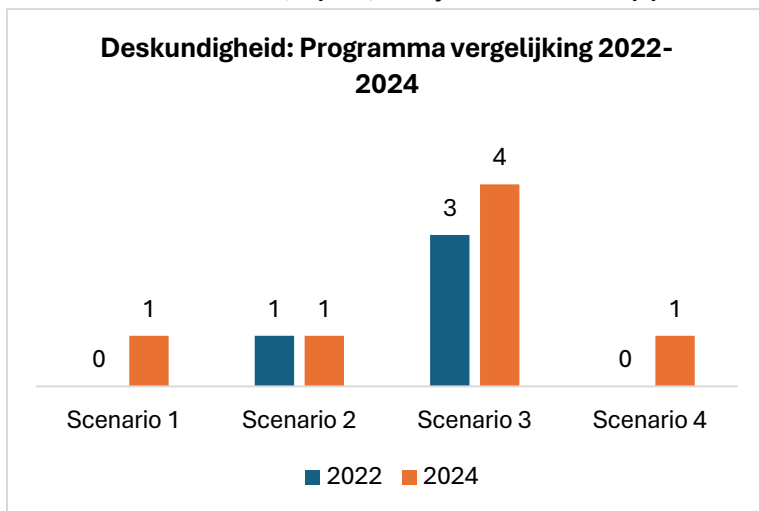
Gilze en Rijen: scenario 2,2 (n=5, 1 onjuist scenario) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

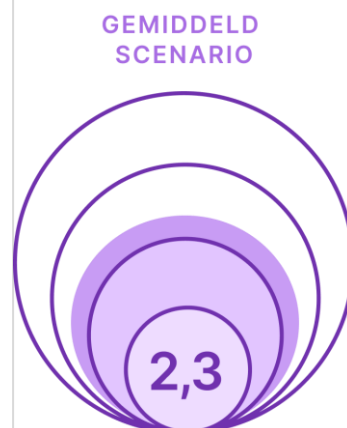
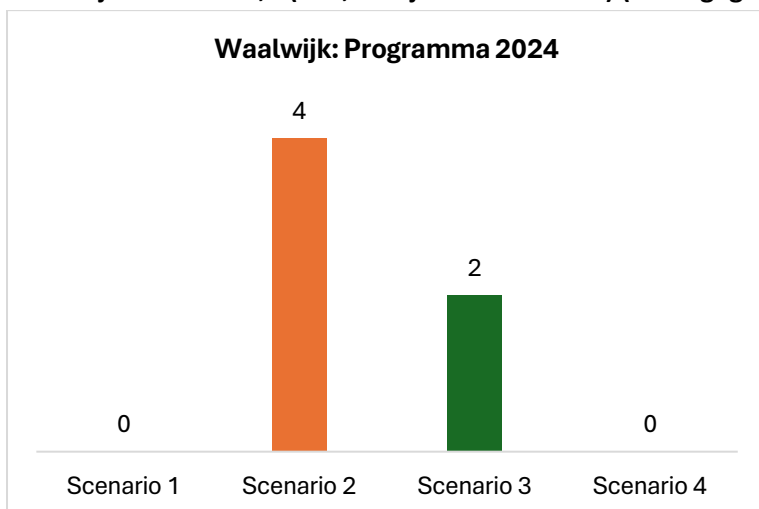
Land van Cuijk: scenario 2,7 (n=23) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

Oosterhout: scenario 2,7 (n=7, 2 onjuiste scenario's) (In 2022 2,8 met n=4, 2 onjuiste scenario's)

Waalwijk: scenario 2,3 (n=6, 3 onjuiste scenario's) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

7.4 Evaluatie en advies

Ook voor dit onderdeel geldt het probleem van het lage responspercentage. Door het huidige responspercentage is het responspercentages lastig om harde uitspraken te doen over hoe de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit heeft bijgedragen aan het programma voor cultuureducatie. Het eerste algemene advies zou dan ook zijn om scholen te stimuleren om de vragenlijst in te vullen, zodat er meer bruikbare data uit de analyse kan komen.

Daarnaast geldt ook voor dit onderdeel dat het aantal scholen dit zich wil doorontwikkelen licht afneemt. Het is raadzaam om te achterhalen waardoor dit komt en om scholen indien nodig extra te ondersteunen in hun doorontwikkeling, mochten er bepaalde knelpunten zijn die ervoor zorgen dat ze hier niet mee bezig kunnen.

Uit de vergelijking met het aantal deskundigen per vakgebied en het aantal keren dat een bepaald onderdeel wordt aangeboden in het programma bleek dat hier een groot verschil tussen zit. Dit betekent dat veel deskundigheid extern wordt gehaald. Het kan goed zijn voor de scholen om ervoor te zorgen dat de deskundigheid nog iets meer geborgd wordt op de scholen, door te professionaliseren voor interne deskundigheid die aansluit op hun programma.

Tot slot en gerelateerd aan het vorige punt kunnen de scholen hulp gebruiken bij de genoemde ontwikkelpunten. Zo willen de meeste scholen hulp bij de borging van hun programma en bij het aanbrengen van samenhang, bijvoorbeeld door (door)ontwikkelen van een leerlijn of door het programma aan te sluiten bij andere vakken of thema's. Bovendien is het raadzaam om scholen te stimuleren om de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuureducatie te volgen, aangezien dit voor bruikzame inzichten kan zorgen wat betreft de kwaliteit van cultuureducatie op de school.

8. Samenwerking

Dit hoofdstuk laat de resultaten van dit jaar zien op het gebied van de samenwerking en maakt een vergelijking met de resultaten van 2022. Als laatste volgt een evaluatie en advies over de beschreven resultaten.

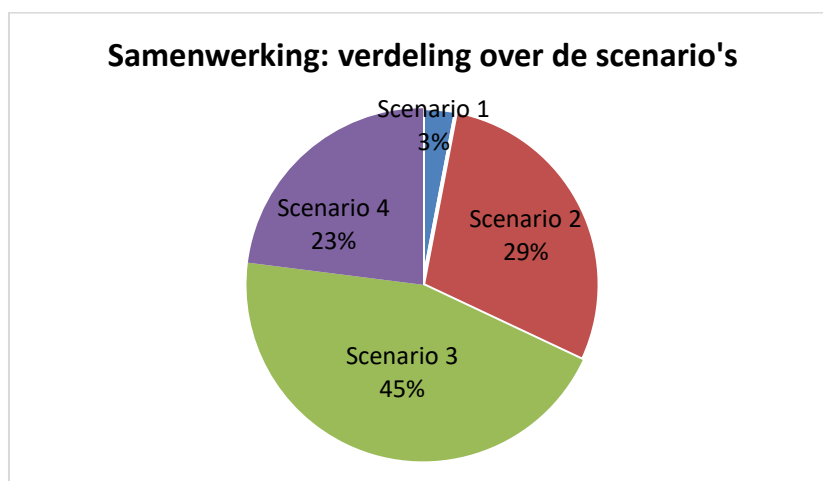
8.1 Samenvatting

Bibliotheken, erfgoedinstellingen en cultuurcoaches/intermediairs/consulenten worden het meest genoemd als partners waarmee de scholen samenwerken op het gebied van cultuureducatie.

68% van de scholen werken structureel samen met partners en oefenen daarbij (veel) invloed uit op de inhoud van de samenwerking (scenario 3 en 4). Dit is vergelijkbaar met 2022, toen 72% van de scholen zich in deze scenario's bevond. Deze scholen hebben gemiddeld zeven verschillende soorten partners. 39% van de scholen wil zich doorontwikkelen op het gebied van samenwerkingen.

29% van de scholen werkt samen met partners maar oefenen minder invloed uit op de inhoud van de samenwerking. Dit is een hoger percentage vergeleken met 2022, toen 24% van de scholen zich in dit scenario bevond. Gemiddeld werken scholen in dit scenario met zes verschillende soorten partners samen. 48% van de scholen wil zich verder doorontwikkelen op dit gebied.

3% van de scholen werkt niet of hoogstens incidenteel samen met partners. Dit is vergelijkbaar met 2022, toen één school zich in dit scenario bevond. Het gemiddelde aantal verschillende soorten partners is drie. 67% van de scholen wil zich verder doorontwikkelen op dit gebied.

Figuur 60: Samenwerking: verdeling over de scenario's.

8.2 Samenwerking in beeld

De scholen wordt gevraagd om naar hun samenwerkingen binnen cultuureducatie te kijken en aan te geven in welk scenario zij zich het meest herkennen.

Scenario 1

- We hebben geen of hoogstens incidenteel samenwerking of contacten met partners.

Scenario 2

- Wij werken samen met partners.
- De externe partner maakt veelal inhoudelijke keuzes (bijvoorbeeld door het afnemen van cultuuraanbod).

Scenario 3

- Wij werken structureel samen met partners.
- We onderzoeken samen met de partner hoe het aanbod kan aansluiten bij wat wij de leerlingen willen meegeven.

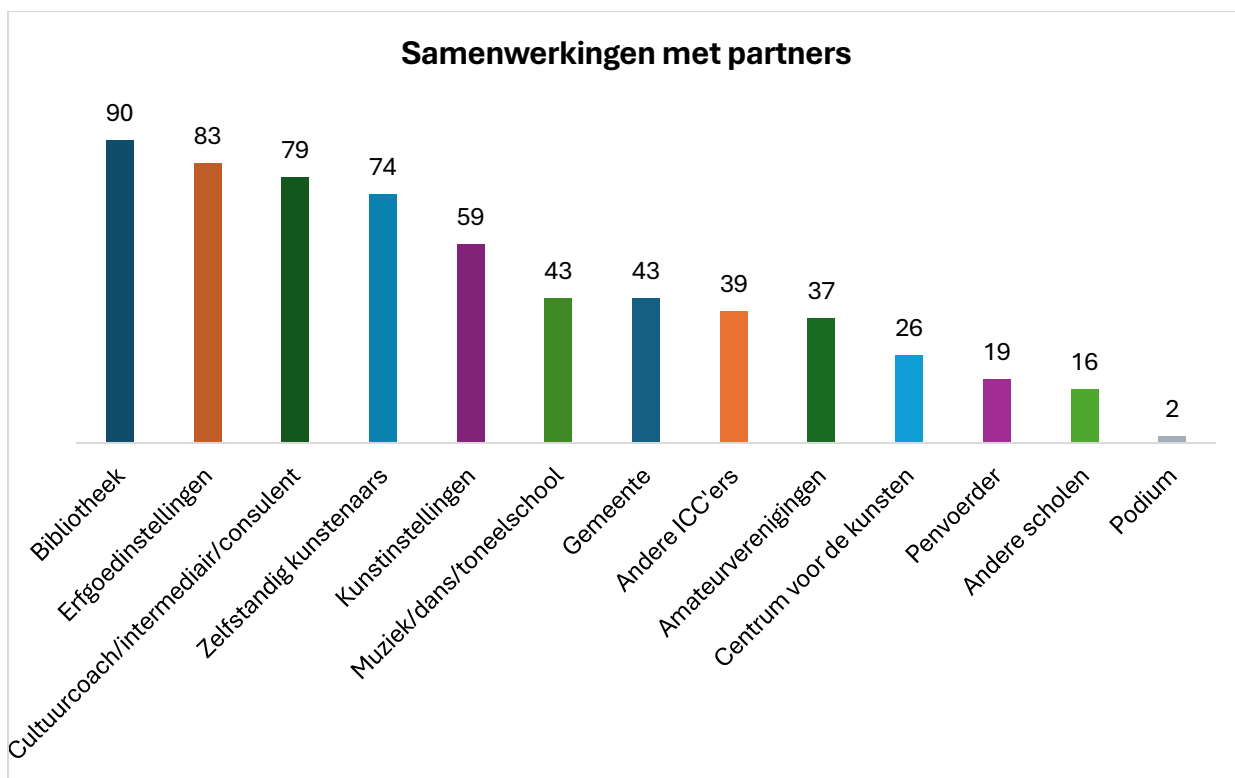
Scenario 4

- Wij werken structureel samen met partners en leggen de afspraken over samenwerking met hen vast.
- De samenwerking is erop gericht de inhoud van het programma optimaal te laten aansluiten bij wat wij de leerlingen willen meegeven.
- Wij voeren zelf actief de regie over de samenwerking.

Onderstaande analyse is opgedeeld in drie verschillende groepen: scholen die structureel samenwerken met partners en (veel) invloed uitoefenen op de inhoud van de samenwerking (scenario 3 en 4), scholen die samenwerken met partners en minder invloed uitoefenen op de inhoud (scenario 2) en scholen die geen of hoogstens incidenteel samenwerken met partners (scenario 1).

8.2.1 Partners

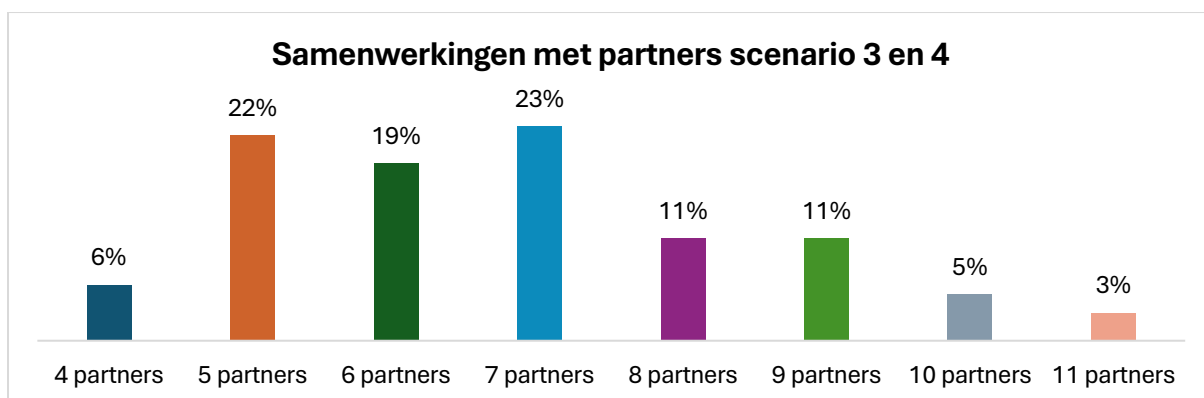
Onderstaand figuur beschrijft hoe vaak bepaalde partners worden genoemd door de scholen. Net als in 2022 zijn de meest genoemde partners de bibliotheken en kunstinstellingen. Vergeleken met 2022 lijkt het aantal van de derde categorie toegenomen: dit is echter alleen zo omdat de categorieën cultuurcoach, intermediair en consulent dit jaar zijn samengevoegd in de meerkeuzelijst.

Figuur 61: Relaties met de verschillende partners

8.2.2 Scholen die structureel samenwerken met partners en (veel) invloed uitoefenen op de inhoud van de samenwerking (scenario 3 en 4)

Dit jaar bevinden 64 scholen zich in scenario 3 of 4, wat betekent dat zij structureel samenwerken met partners en (veel) invloed uitoefenen op de inhoud van de samenwerking. Dit is 68% van het totale aantal scholen. Dit is redelijk vergelijkbaar met 2022, toen 72% van de scholen zich in deze scenario's bevond. Gemiddeld werken de scholen in deze twee scenario's met zeven verschillende soorten partners, wat hetzelfde gemiddelde aantal verschillende samenwerkingen is vergeleken met 2022. In onderstaand figuur wordt zichtbaar dat het grootste aantal scholen binnen deze groep zeven verschillende soorten partners heeft (23%), gevolgd door vijf verschillende soorten partners (22%).

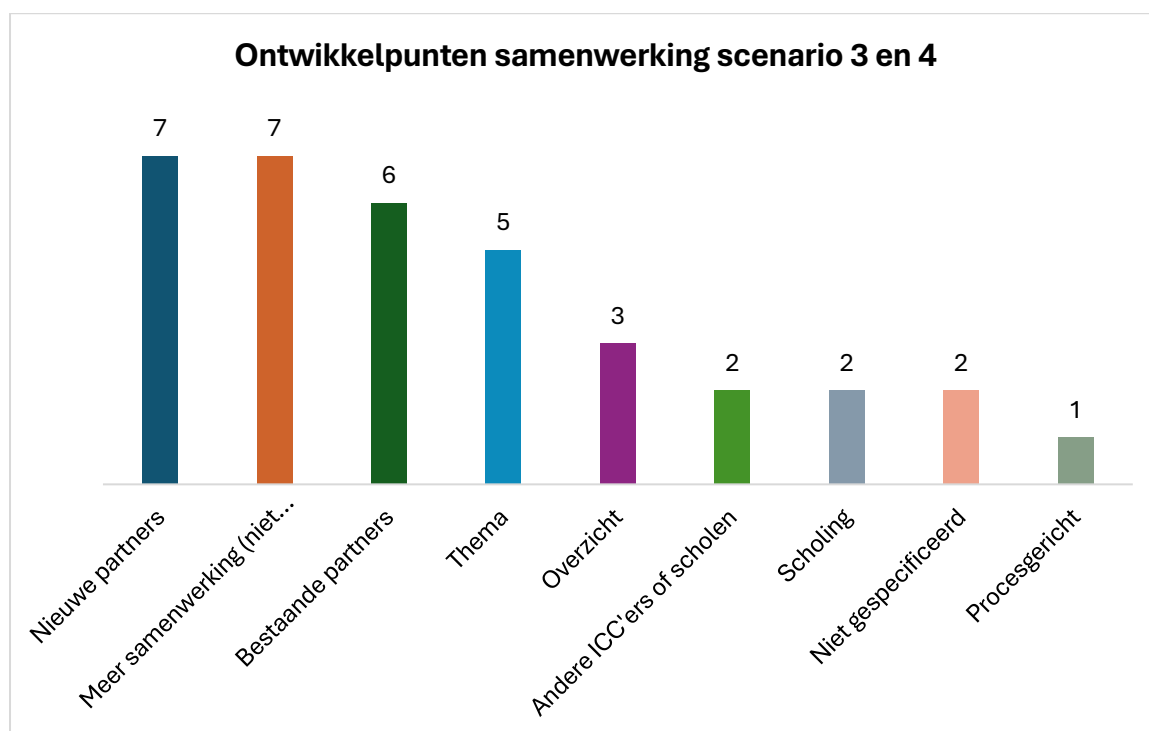

Figuur 62: Procentuele verdeling aantal verschillende partners scenario 3 en 4

Van de 64 scholen in deze groep wil 39% zich verder doorontwikkelen op het gebied van samenwerkingen (25 scholen). 61% van de scholen (39 scholen) wil zich niet verder doorontwikkelen.

De scholen die zich willen doorontwikkelen hebben aangegeven op welke gebieden ze dit willen doen. Onderstaand figuur geeft een overzicht van de genoemde ontwikkelpunten en de frequentie waarop deze punten genoemd zijn. Zo geven zeven scholen expliciet aan dat ze meer nieuwe partners willen, en geven zes scholen expliciet aan dat zij de samenwerking met bestaande partners verder willen doorontwikkelen. Zeven scholen hebben aangegeven dat ze meer willen samenwerken, maar hebben niet gespecificeerd hoe ze dit willen doen. Vijf scholen geven aan dat ze samen met partners willen werken aan thematisch werken, en drie scholen willen het komende jaar overzicht creëren in de mogelijkheden, zoals onderstaande school die een nieuw plan moet maken door het wegvallen van ondersteuning vanuit de gemeente:

“Aangezien de inkomsten vanuit de gemeente vervallen en het budget voor excursies en uitstapjes dus zal verdwijnen, zullen we goed moeten kijken met wie of wat we kunnen gaan samenwerken. Zodat we het culturele aanbod kunnen blijven aanbieden.”

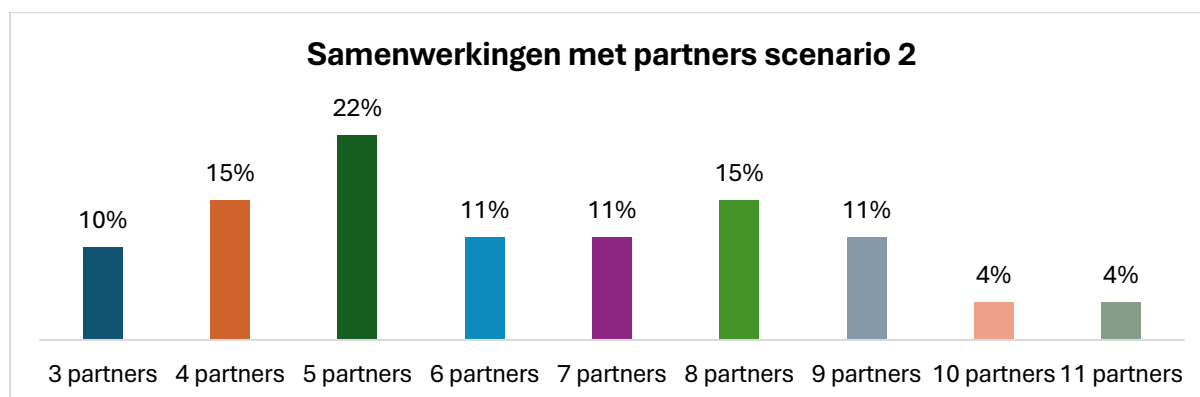
Figuur 63: Ontwikkelpunten samenwerking scenario 3 en 4

8.2.3 Scholen die samenwerken met partners en minder invloed uitoefenen op de inhoud (scenario 2)

27 van de 94 scholen (29%) bevinden zich in scenario 2. Deze groep bestaat uit scholen die samenwerken met partners en minder invloed uitoefenen op de inhoud van deze samenwerking. Dit is een hoger percentage vergeleken met 2022, toen 24% van de scholen zich in dit scenario bevond.

Het gemiddelde aantal verschillende samenwerkingspartners binnen deze groep is zes. Dit betekent dat naast dat de scholen in deze groep minder invloed uitoefenen op de inhoud van de

samenwerkingen, deze scholen ook gemiddeld met iets minder verschillende soorten partners samenwerken. Onderstaand figuur maakt zichtbaar dat het meest voorkomende aantal verschillende soorten partners in deze groep vijf is (22% van alle scholen in deze groep). Dit is vergelijkbaar met 2022, toen de scholen ook gemiddeld met zes (5,8) verschillende soorten partners samenwerkten.

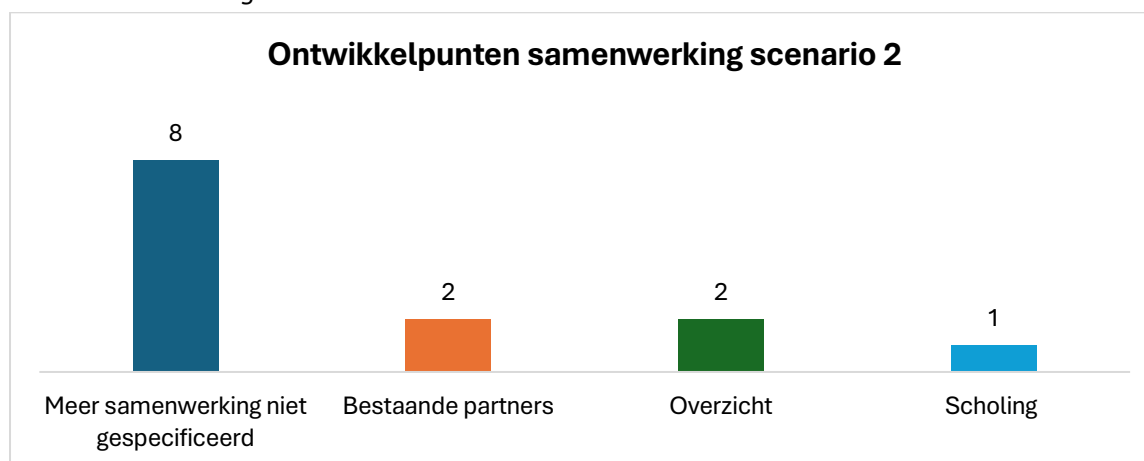

Figuur 64: Procentuele verdeling aantal verschillende partners scenario 2

Dertien van de 27 scholen in deze groep willen zich verder doorontwikkelen op het gebied van samenwerking, dit is 48% van de scholen in deze groep. Veertien scholen, de overige 52%, wil zich niet verder doorontwikkelen. Het percentage scholen dat zich op dit gebied wil doorontwikkelen ligt in deze groep dus hoger dan bij de scholen die zich in scenario 3 of 4 bevinden. Het percentage scholen dat zich verder wil doorontwikkelen binnen deze groep is groter dan het percentage in 2022, toen 42% van de scholen zich verder wilde doorontwikkelen.

De dertien scholen die zich verder willen doorontwikkelen is ook gevraagd welke ontwikkelpunten zij hebben. Acht scholen geven aan dat zij meer samenwerkingen willen, maar specificeren niet of dit gaat om bestaande of nieuwe samenwerkingen. Twee scholen willen de relatie met bestaande partners doorontwikkelen, twee scholen willen meer overzicht in de mogelijke partners in hun omgeving en één school geeft aan dat zij de samenwerkingen inzetten om hun eigen leerkrachten deskundiger te maken:

“Leerkrachten worden zelf vaardiger door het zien en ervaren van vakmensen en ze zetten deze vaardigheid in.”

Figuur 65: Ontwikkelpunten samenwerking scenario 2

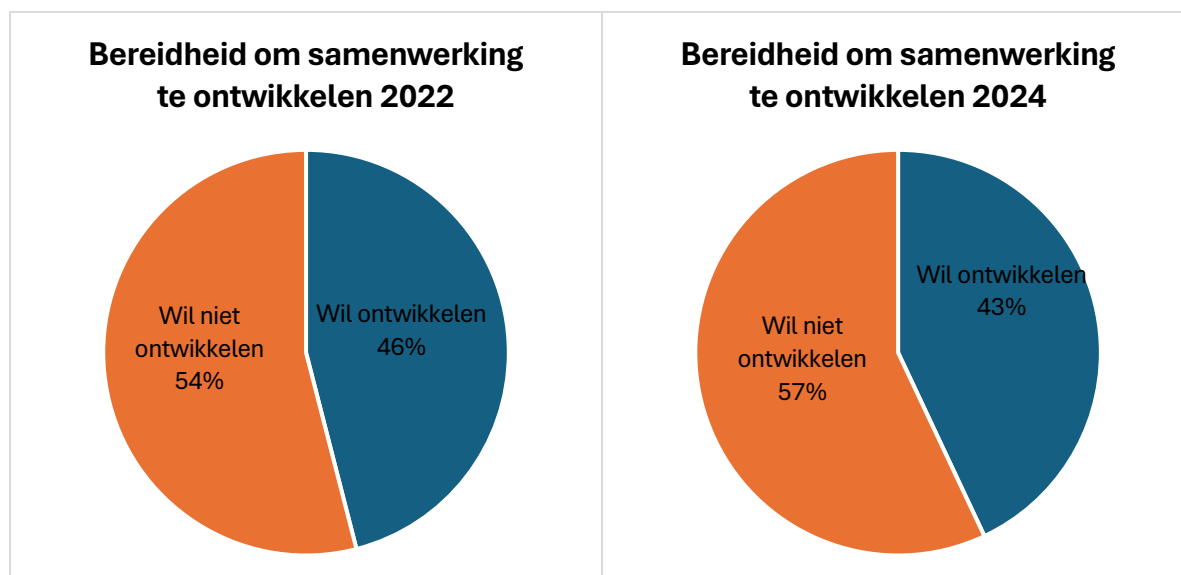
8.2.4 Scholen die geen of hoogstens incidenteel samenwerken met partners (scenario 1)

Slechts drie scholen bevinden zich in scenario 1. Dit is vergelijkbaar met 2022, toen één school zich in dit scenario bevond. Het gemiddelde aantal verschillende soorten partners van deze scholen is 3: één school heeft twee verschillende soorten partners, één heeft er drie; en één heeft er vijf. Twee van de scholen in dit scenario willen zich verder doorontwikkelen (67%) en één school wil dit niet (33%). De twee scholen die zich verder willen ontwikkelen op het gebied van samenwerkingen geven allebei aan dat ze meer samenwerkingen willen, maar specificeren niet op of dit gaat om bestaande of nieuwe partners. Eén van deze scholen geeft aan dat zij zelf geen vakdocenten zijn, dus dat ze externe professionals willen inzetten om dit gat te dichten. De andere school benadrukt het belang van samenwerkingen als een manier om eigen leerkrachten te ontlasten:

“Meer kansen zien om door de samenwerking ons cultuuronderwijs naar een hoger plan te tillen en hiermee de leerkrachten ontlasten bij het verzorgen van lessen die vallen binnen het kader van cultuuronderwijs. “

8.2.5 Vergelijking 2022 en 2024

Onderstaande figuren laten de relatieve bereidheid om het programma te ontwikkelen zien in 2022 en 2024, genomen over alle scenario's. Dit jaar wil in totaal 43% van de scholen zich verder ontwikkelen op het gebied samenwerking, tegenover 57% die zich niet wil doorontwikkelen op dit gebied. Het aantal scholen dat zich wil doorontwikkelen op het gebied van samenwerking met partners ligt net iets later dan in 2022, toen 46% van de scholen zich nog wilde doorontwikkelen.

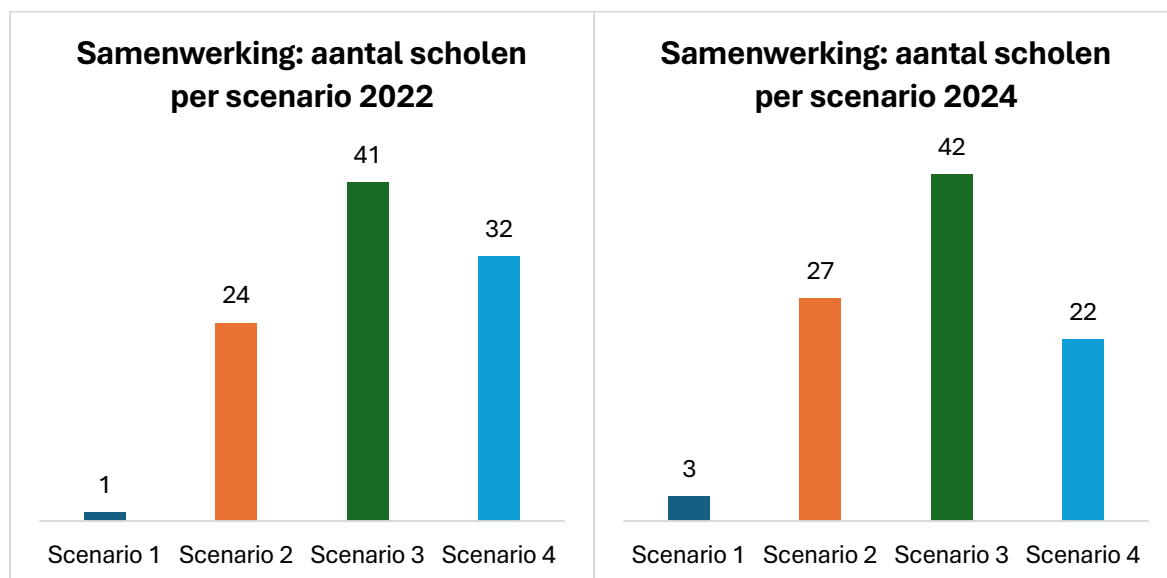
Figuur 66: Bereidheid om samenwerking te ontwikkelen 2022 Figuur 67: Bereidheid om samenwerking te ontwikkelen 2024

8.3 Resultaten: Samenwerking

Dit jaar zijn geen scenario's onjuist bevonden binnen dit onderdeel. Door het wegvallen van een deel van de open vragen is niet langer goed in te schatten of scholen het scenario verkeerd inschatten. Normaliter komen foutieve scenario's veelal voor bij scenario 1: scholen geven dan middels het scenario aan dat hun samenwerking slechts incidenteel is, maar de antwoorden op de open vragen lijken dan iets anders te vertellen. Dit jaar is dus voor gekozen om de scholen te vertrouwen in hun inschatting van dit scenario.

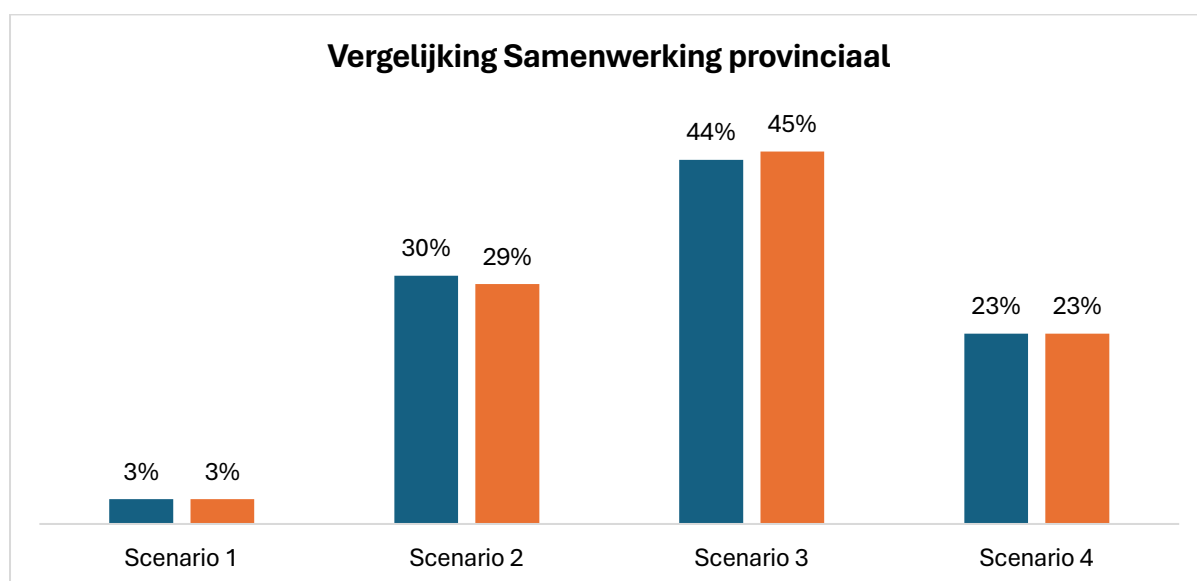
8.3.1 Provinciale resultaten Samenwerking

Zoals zichtbaar wordt in de figuren hieronder, is er relatief weinig veranderd vergeleken met 2022. De relatieve aantallen scholen per scenario in scenario 1 en 4 zijn precies hetzelfde gebleven, en het relatieve aantal in scenario 2 en 3 verschillen maar met 1%.

Figuur 68: Aantal scholen per scenario 2022 (N=98).

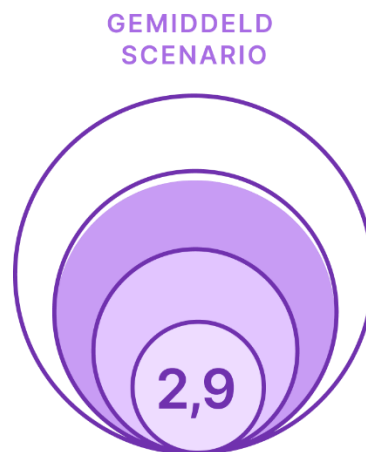
Figuur 69: Aantal scholen per scenario 2024 (N=94).

Figuur 70: Vergelijking verschillende scenario's Samenwerking provinciaal 2022 en 2024

Het gemiddelde scenario binnen dit onderdeel is 2,9. Dit is iets lager dan het gemiddelde van 2022, toen het gemiddelde scenario 3,1 was.

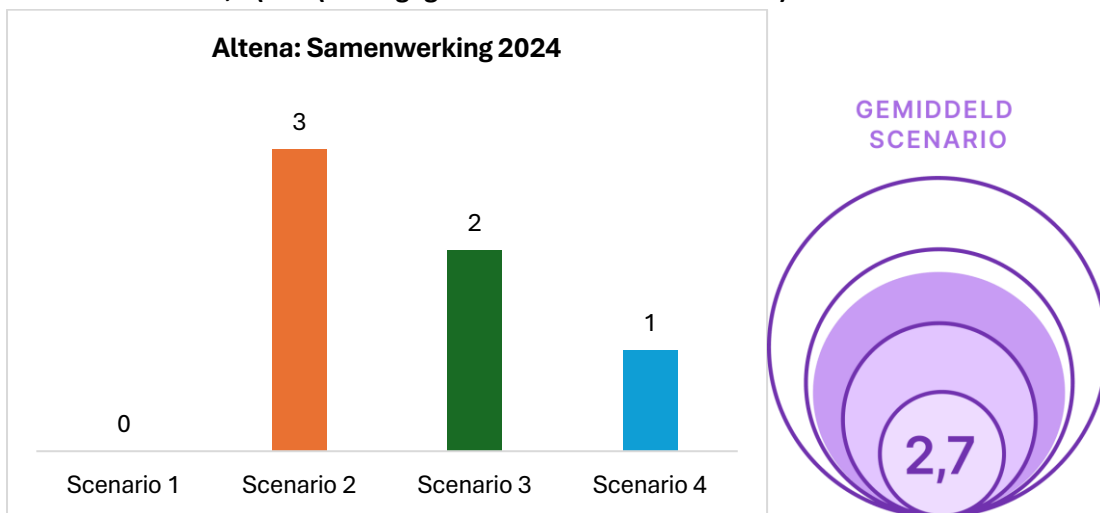

Figuur 71: Gemiddelde Evi score Samenwerking van de Noord-Brabantse scholen 2024

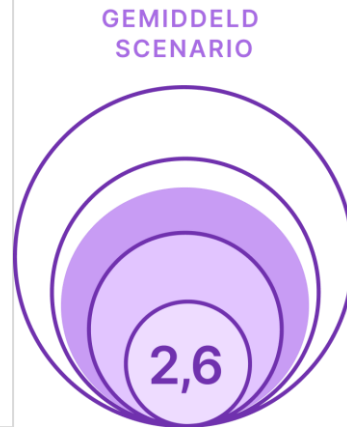
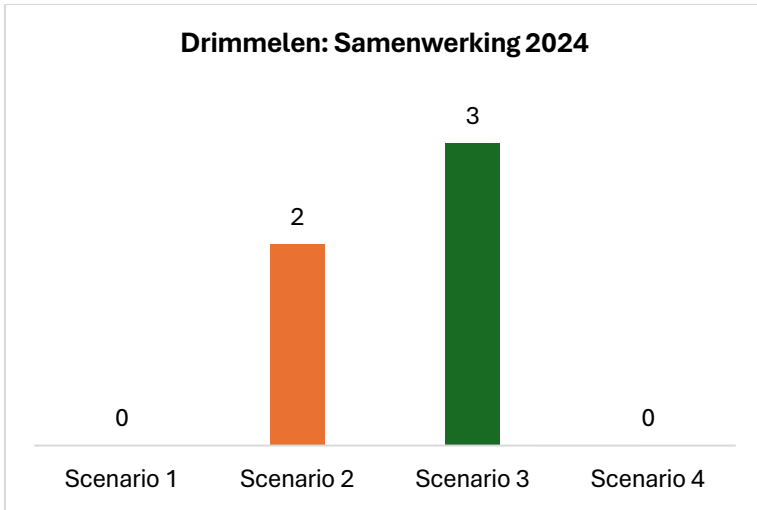
8.3.2 Gemeentelijke resultaten Samenwerking

Voor gemeentes met vijf of meer deelnemende scholen is hieronder in beeld gebracht wat de verdeling over de scenario's is en wat het gemiddelde scenario is. Voor Kunstloc Brabant kunnen deze cijfers wellicht aanleiding zijn voor een gesprek met de lokale intermediair om na te gaan of deze uitkomsten representatief zijn voor de regio.

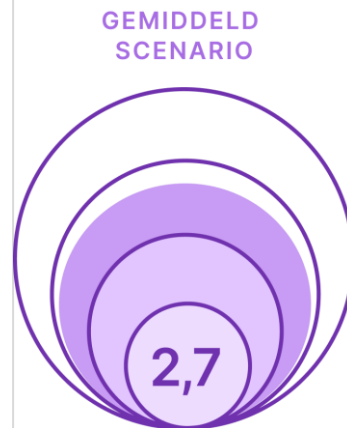
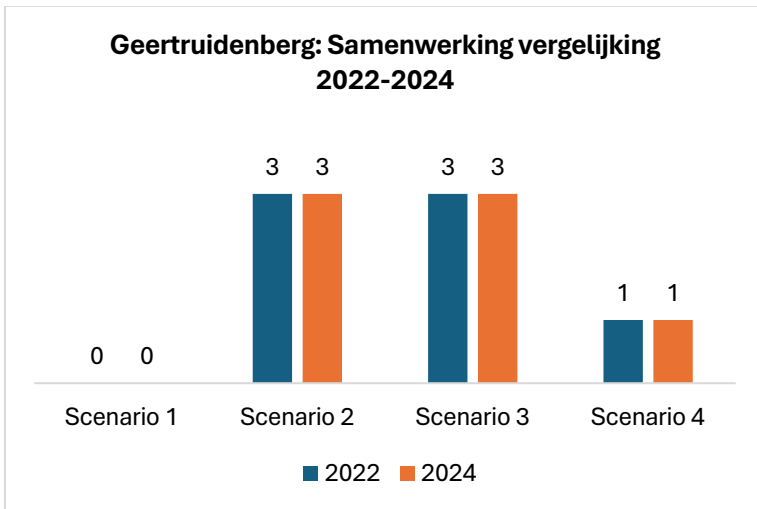
Altena: scenario 2,7 (n=6 (Geen gegevens van 2022 beschikbaar))

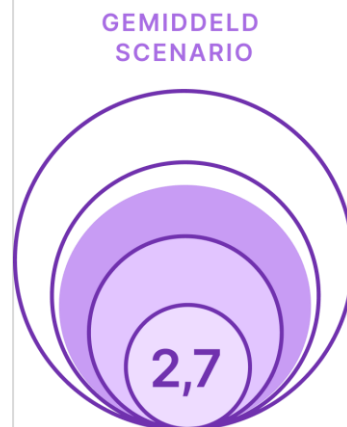
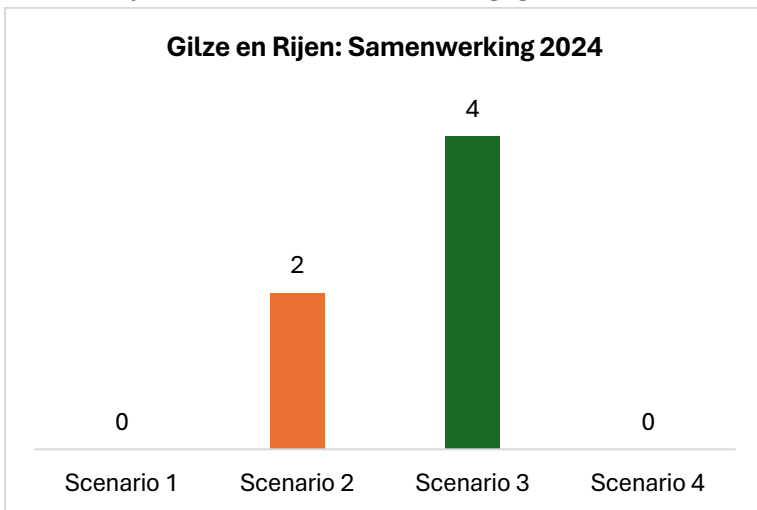
Drimmelen: scenario 2,6 (n=5) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

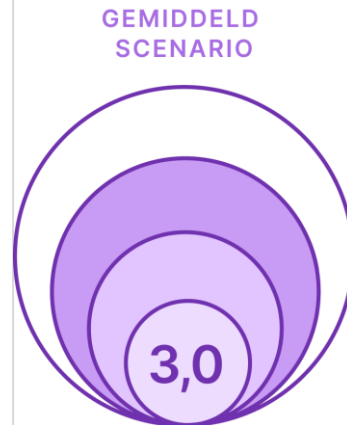
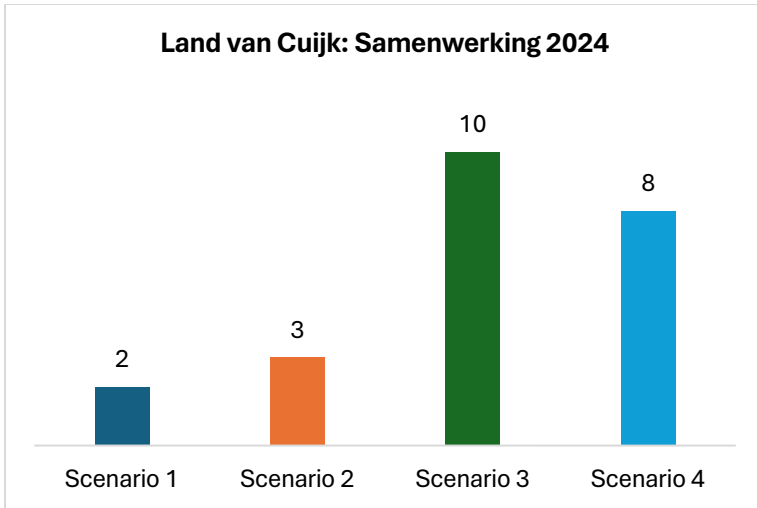
Geertruidenberg: scenario 2,7 (n=7) (In 2022 2,7 met n=7)

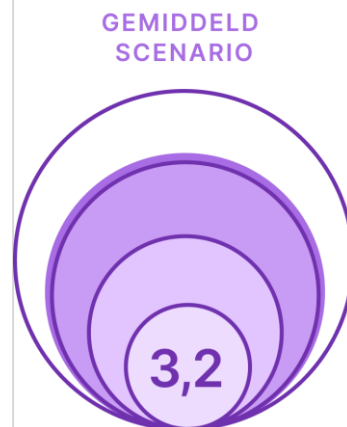
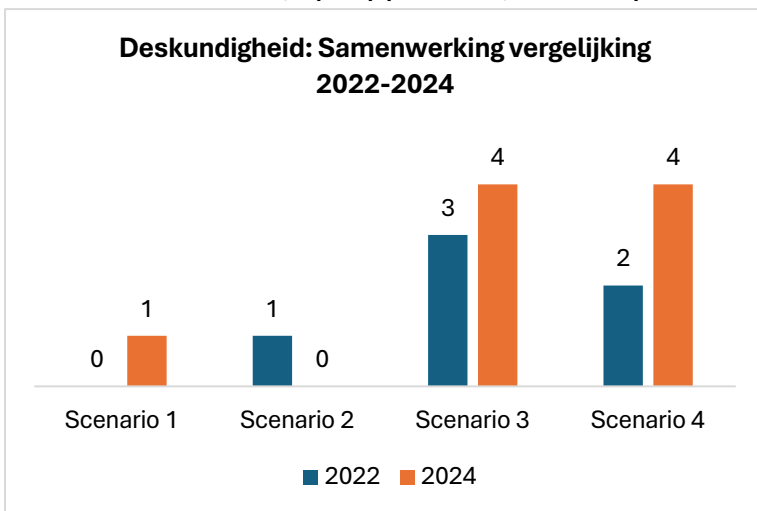
Gilze en Rijen: scenario 2,7 (n=6) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

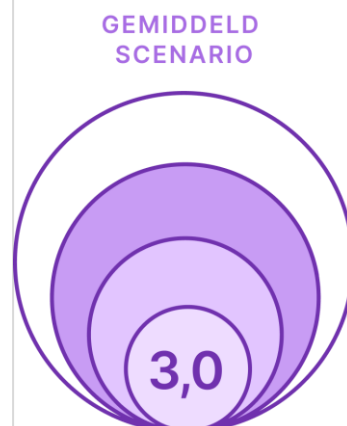
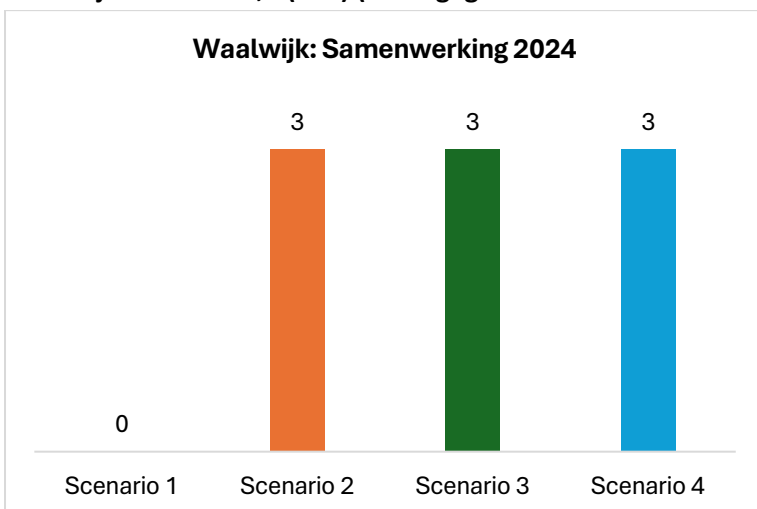
Land van Cuijk: scenario 3,0 (n=23) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

Oosterhout: scenario 3,2 (n=9) (In 2022 3,2 met n=6)

Waalwijk: scenario 3,0 (n=9) (Geen gegevens van 2022 beschikbaar)

8.4 Evaluatie en advies

Ook voor dit onderdeel geldt het probleem van het lage responspercentage. Door het huidige responspercentage is het responspercentages lastig om harde uitspraken te doen over hoe de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit heeft bijgedragen aan de samenwerkingen. Het eerste algemene advies zou dan ook zijn om scholen te stimuleren om de vragenlijst in te vullen, zodat er meer bruikbare data uit de analyse kan komen.

Daarnaast geldt ook voor dit onderdeel dat het aantal scholen dit zich wil doorontwikkelen licht afneemt. Het is raadzaam om te achterhalen waardoor dit komt en om scholen indien nodig extra te ondersteunen in hun doorontwikkeling, mochten er bepaalde knelpunten zijn die ervoor zorgen dat ze hier niet mee bezig kunnen. Tegelijkertijd ligt het gemiddelde scenario van de scholen binnen dit onderdeel relatief hoog (2,9). Het is dus mogelijk dat scholen al tevreden genoeg zijn over hun samenwerkingen en dat zij zich hierdoor niet verder willen ontwikkelen.

Verder kunnen scholen ondersteund worden bij de genoemde ontwikkelpunten, wat veelal in het teken staat van meer samenwerkingen met bestaande of nieuwe contacten.

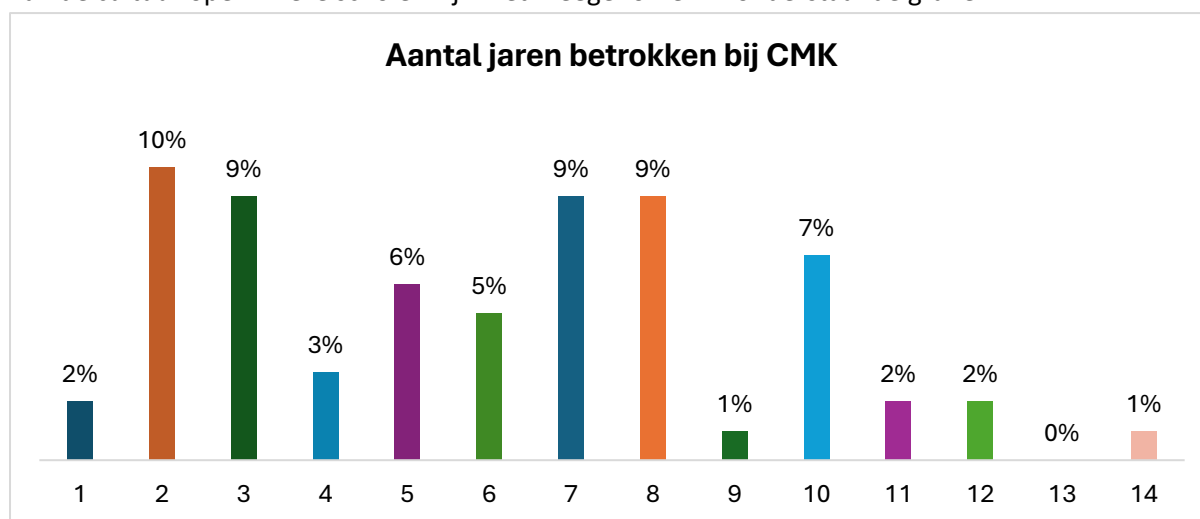
9. Vragen penvoerder

Kunstloc Brabant heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om drie additionele vragen te stellen aan de scholen. Alle scholen hebben deze additionele vragen ingevuld. Hieronder worden de antwoorden op de drie vragen besproken.

9.1 Aantal jaren betrokken CMK

De eerste additionele vraag luidt: “Hoeveel jaar is jouw school al betrokken bij het Cultuureducatie met Kwaliteit programma (denk aan CMK, de Cultuur Loper, of Culturele Ladenkast)? Of begin je dit jaar met een CMK-traject?”

Zoals onderstaande grafiek laat zien zijn er relatief veel scholen die aangeven dat zij twee jaar betrokken zijn bij CMK, gevolgd door drie jaar; zeven jaar; en acht jaar. Het overgrote deel van de scholen geeft echter geen duidelijk antwoord op de vraag (34% van de scholen). Zij geven antwoorden als “al enkele jaren”, “dit durven wij niet precies te zeggen” en “al bijna vanaf het begin van de cultuurloper”. Deze scholen zijn niet meegenomen in onderstaande grafiek.

Figuur 72: Aantal jaren betrokken bij CMK

9.2 Draagvlak voor cultuureducatie

De tweede vraag luidt: “Is er op jouw school in het team erg veel / veel / een beetje of weinig draagvlak voor cultuureducatie?”

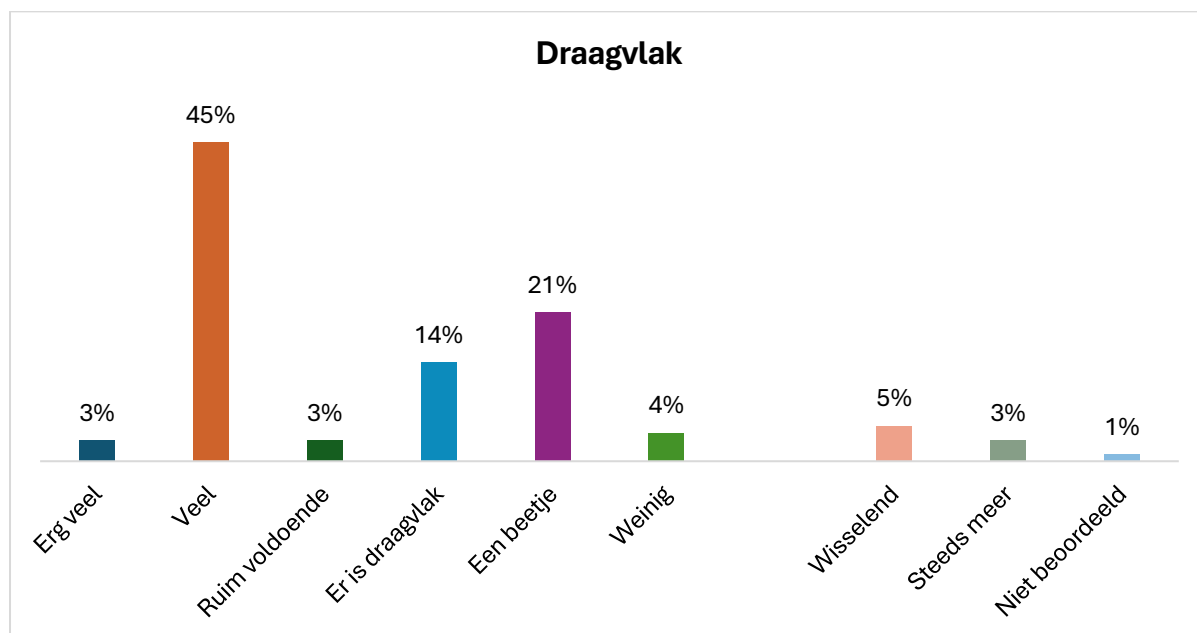
Omdat de scholen zelf een antwoord konden invullen bij deze vraag, vallen niet alle antwoorden onder de vier bovenstaande categorieën. Om die reden zijn enkele categorieën toegevoegd, zoals zichtbaar in onderstaand figuur. Het is duidelijk dat het grootste deel aangeeft dat er veel draagvlak is (45%). Bijvoorbeeld de volgende scholen:

“Er is veel draagvlak, met name als het past bij het thema waar we mee bezig zijn zodat het voor de leerlingen erg betekenisvol is.”

“Veel. We vinden cultuur belangrijk. We verwerken het geïntrigeerd in ons aanbod. Denk hierbij aan ontwerpen, innovatie, techniek, film en foto, presenteren. Muziek, handvaardigheid, tekenen staat wekelijks op ons rooster als losstaand vakgebied. Al

proberen we ook thematisch te koppelen aan een onderwerp. Tijdens de themadagen komen de verschillende disciplines aan bod.”

Over het algemeen geven de meeste scholen aan dat zij aardig wat draagvlak hebben: 65% van de scholen geeft aan dat er meer dan “een beetje” draagvlak is. In 2022 waren deze opbrengsten vergelijkbaar: toen gaf ook het grootste deel van de scholen aan dat er veel draagvlak was.

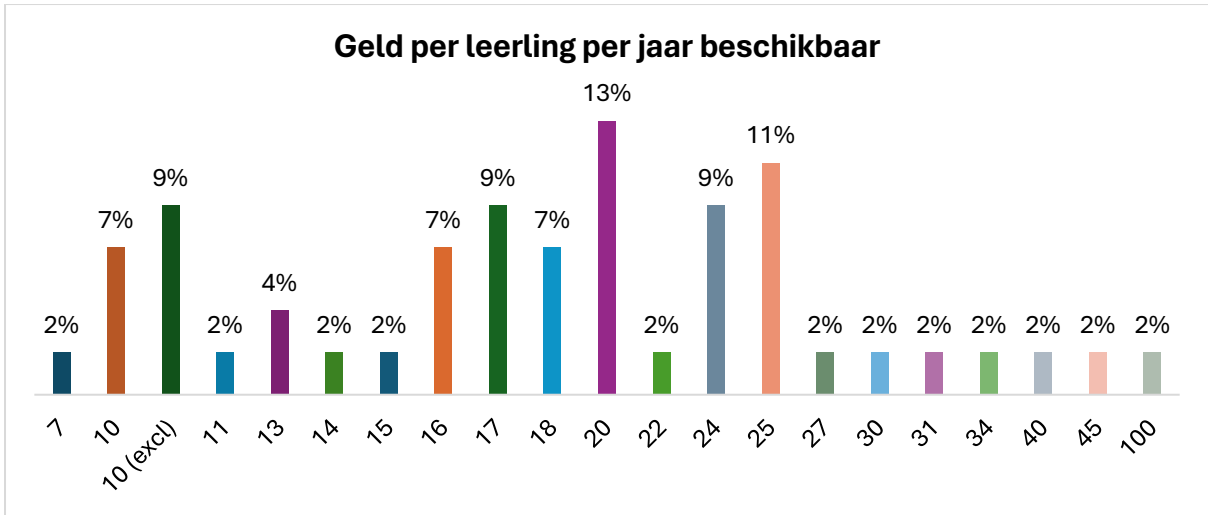
Figuur 73: Draagvlak voor cultuureducatie

9.3 Structurele financiering

De derde extra vraag van de penvoerder luidt: “Hoeveel geld is er per leerling elk jaar beschikbaar voor cultuureducatie op jullie school? Is dit structureel of incidenteel geld?”

46 scholen hebben gespecificeerd hoeveel geld zij ieder jaar, per leerling, beschikbaar hebben. Percentages in onderstaand figuur zijn gebaseerd op het totale aantal van 46 scholen. 48 scholen hebben dus niet gespecificeerd hoeveel geld er per leerling elk jaar beschikbaar is. Enkele scholen geven bijvoorbeeld aan hoeveel geld er in totaal beschikbaar is. Andere scholen specificeren helemaal niet hoeveel geld er beschikbaar is.

De grootste groep scholen (13%) geeft aan dat zij jaarlijks twintig euro per leerling beschikbaar hebben. Vier scholen (9%) geven aan dat zij tien euro per leerling per jaar beschikbaar hebben, naast de centrale inkoop zoals “bijdrage aan het cultuurmenu” of “bovenschoolse voorstellingen”. Gemiddeld hebben scholen €21,37 per leerling beschikbaar (of €19,60 als de uitschieter van 100 euro niet wordt meegenomen). 56 scholen geven expliciet aan dat het jaarlijkse bedrag structureel is, elf scholen zeggen dat ze (ook) werken met incidentele bedragen en 33 scholen hebben niet gespecificeerd of zij werken met structurele of incidentele financiering van hun cultuureducatie. Deze scholen geven antwoorden als “Dit wisselt sterk per jaar” of “Ik moet voor volgend jaar nog navragen hoeveel geld er is voor elke leerling.”

Figuur 74: Geld per leerling per jaar beschikbaar

10. Knelpunten

In de oude versie van de vragenlijst werd iedere school, bij ieder onderdeel, gevraagd om aan te geven of zij tevreden (of ontevreden) zijn over hoe dat onderdeel in hun school gaat. Hierdoor werden de knelpunten waar scholen tegenaan liepen tijdens de uitvoering van hun cultuuronderwijs zichtbaar. Daarnaast werd er bij elk onderdeel gevraagd waarom scholen zich niet wilden doorontwikkelen, waar ook veelal knelpunten zichtbaar werden. Door het wegvallen van deze vragen, is het aantal genoemde knelpunten dusdanig afgenomen dat het niet langer zinvol is om deze knelpunten per onderdeel te bespreken. Daarom is ervoor gekozen om de knelpunten in dit aparte hoofdstuk te bespreken. Hierbij is het belangrijk om te onthouden dat dit niet alle knelpunten zullen zijn waar scholen mee te maken krijgen, aangezien er dit jaar veel minder ruimte was om deze punten te verwoorden.

Zoals zichtbaar wordt in onderstaand figuren noemen zeven scholen dat ze niet toe zijn aan het werken aan cultuureducatie (op een bepaald vlak). Het gaat hier meestal om dat scholen niet toe zijn aan het schrijven van een visie, waardoor de rest van de ontwikkelingen op het gebied van cultuureducatie ook stil komt te liggen:

“In de toekomst zou dit [ontwikkelen van deskundigheid] wenselijk zijn, nadat onze visie als school rondom cultuuronderwijs duidelijk geformuleerd is. Op dit moment ligt de focus op de hoofdvakken.”

“Op dit moment ligt er nog geen visie rondom cultuuronderwijs. De school is bezig met een ontwikkeltraject, waarin we werken richting clusteronderwijs. De focus ligt geheel op de hoofdvakken lezen/begrijpend lezen en straks ook rekenen. Eigenlijk komt de ICC-cursus daardoor net iets te vroeg om het direct in de praktijk op te kunnen pakken.”

Hier wordt zichtbaar dat cultuuronderwijs, begrijpelijkerwijs, niet altijd de hoogste prioriteit heeft voor een school. Wat ook relateert aan het tweede meest voorkomende knelpunt: dat het team cultuuronderwijs niet als prioriteit ziet (terwijl er feitelijk dus wel ruimte moet zijn voor cultuuronderwijs in deze gevallen):

“Er is enigszins draagvlak. De leerkrachten staan achter de dingen die we nu doen, maar de nadruk ligt wel meer op de vakken als rekenen en taal.”

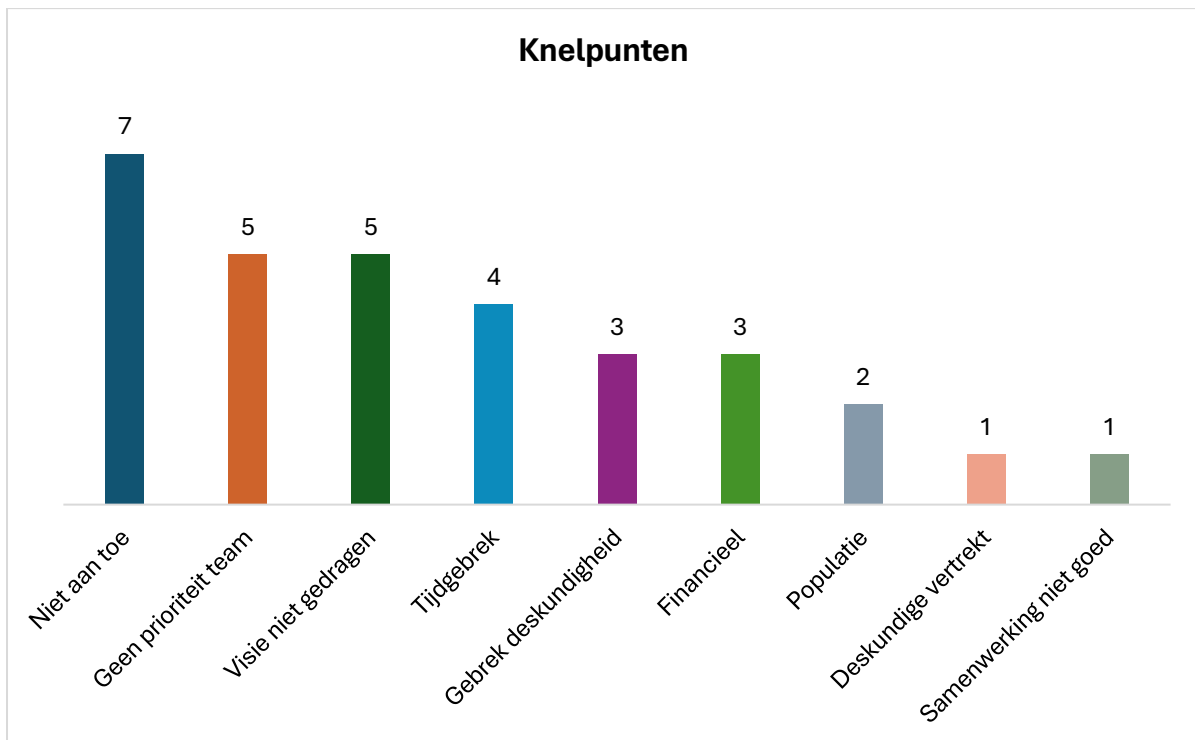
“Het is wat weggezakt naar de achtergrond. Cultuur mag weer wat meer op de kaart komen te staan door er structureel tijd voor vrij te maken op de vergaderingen zodat het draagvlak weer toeneemt.”

Daarnaast geven vijf andere scholen aan dat de visie niet wordt gedragen door het team, wat de doorontwikkeling van cultuureducatie stagneert. Meerdere scholen geven ook aan dat zij aanlopen tegen tijdgebrek, waardoor ze niet genoeg bezig kunnen met hun programma cultuuronderwijs. Overige scholen lopen aan tegen een gebrek aan deskundigheid en aan financiële middelen. Twee scholen zeggen dat ze in hun cultuuronderwijs aanlopen tegen problemen met betrekking tot

hun populatie leerlingen. Eén school geeft bijvoorbeeld aan dat de aangeboden kunstvormen vaak te talig zijn ingesteld, wat een probleem vormt voor hun leerlingen. De andere school zegt dat het moeilijk is om een vast programma cultuuronderwijs te maken, aangezien de populatie leerlingen maatwerk vragen en regelmatig wisselt. Eén school geeft aan dat een deskundige vertrekt en een andere school geeft aan dat de samenwerkingen nog niet soepel genoeg verlopen:

“Samenwerking (...) loopt nog niet soepel. We krijgen wel gegevens door van mogelijke gastdocenten, maar de communicatie kan sneller en duidelijker als we het zelf kunnen oppakken. Ook zijn niet alle gastdocenten in het netwerk pedagogisch onderlegd, waardoor de lessen soms stroef verlopen.”

Figuur 75: Genoemde knelpunten

11. Consistentie visie en programma

In dit deelhoofdstuk wordt de consistentie van het cultuureducatie belicht. Binnen de onderdelen Visie en Programma werd een tiental stellingen gegeven, waar de scholen bij aangeven of zij zich in deze stelling, op dit onderdeel, herkennen of niet, op een schaal van 1 tot 5.⁸ Op deze manier wordt dus zichtbaar welke stellingen de scholen belangrijk vinden en met welke stellingen de scholen consistent werken of juist niet. Hierin wordt altijd gekeken naar de consistentie tussen aan de ene kant de visie en aan de andere kant het programma cultuureducatie. Met andere woorden: in hoeverre sluit het programma cultuureducatie aan bij de visie van de school?

De stellingen die de scholen beoordelen zijn de volgende:

- Leerlingen ontwikkelen ambachtelijke vaardigheden in uiteenlopende media (materialen, ICT-middelen, voorwerpen, instrumenten, gesproken en geschreven taal, het (eigen) lichaam)
- Leerlingen zo veel mogelijk verschillende vormen van kunst en cultuur laten maken en meemaken.
- Leerlingen ontwikkelen hun creatief en innovatief vermogen
- Leerlingen leren zich uiten door artistieke expressie en presentatie
- Er zijn verbindingen met andere vakken, leergebieden, overkoepelende vaardigheden en thema's
- Leerlingen voelen zich verbonden met hun eigen omgeving en achtergrond
- Leerlingen leren betekenis geven aan en reflecteren op zichzelf en de wereld
- Leerlingen zijn zelfsturend en werken vanuit hun eigen vraag en interesse
- Versterken van brede ontwikkeling zoals taal- en sociaal-emotionele ontwikkeling
- Leerlingen ontwikkelen een onderzoekende en open houding

11.1 Samenvatting

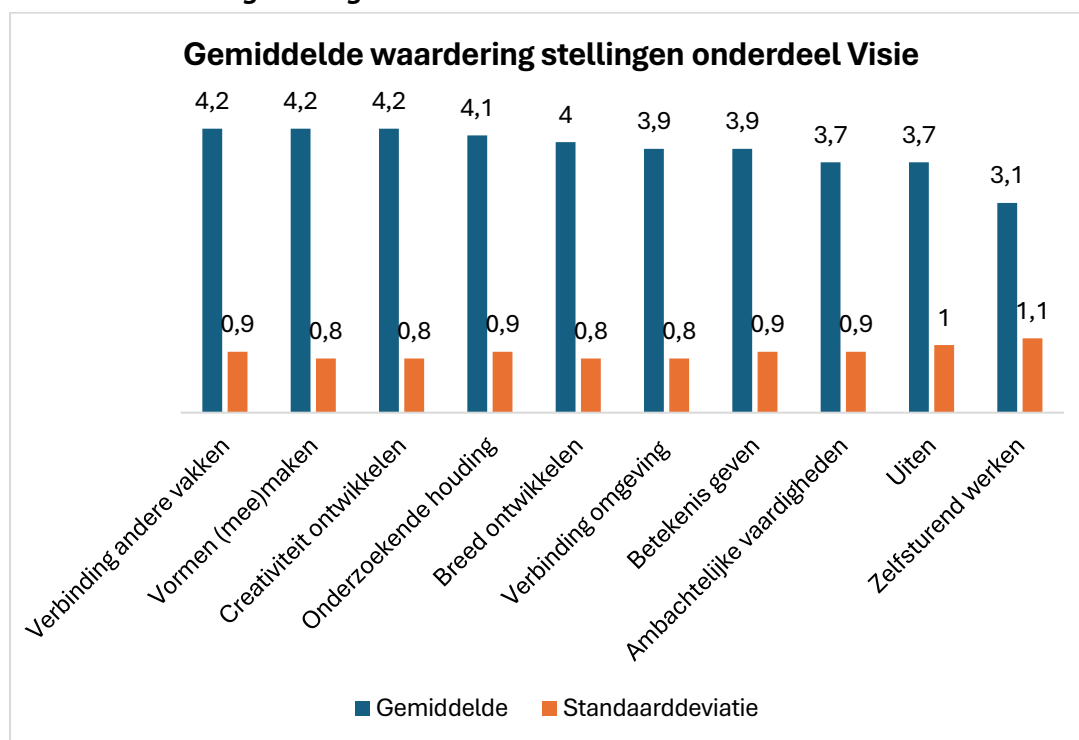
De stellingen geven een algemeen beeld van de prioriteiten die scholen stellen bij cultuureducatie, hoe dit verwerkt is in hun visie en (eventueel) tot uiting komt in hun programma. Gemiddeld genomen werken de scholen erg consistent en komen dezelfde stellingen zowel in de visie als in de uitvoering voor.

---

⁸ In de vorige versie van de vragenlijst werd de consistentie tussen visie en de overige onderdelen ook gevraagd en geanalyseerd. Door het inkorten van de vragenlijst zijn de stellingen nu alleen beoordeeld binnen Visie en Programma.

11.2 Beoordeling stellingen

11.2.1 Beoordeling stellingen Visie

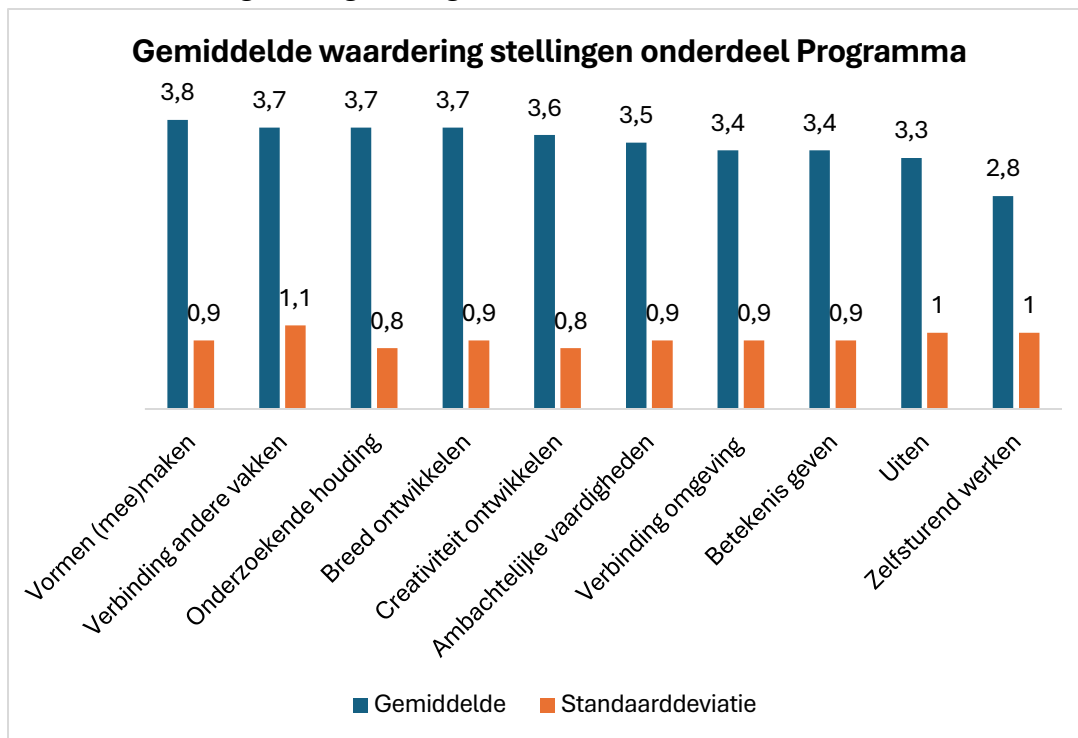

Figuur 76: Gemiddelde waardering stellingen onderdeel Visie

Zoals zichtbaar wordt in bovenstaande grafiek ligt de gemiddelde score voor alle stellingen erg hoog. De standaarddeviatie ligt rond 1, wat betekent dat de beoordeling van de stellingen gemiddeld 1 score afwijkt van de gemiddelde score. Dat is een te verwachten standaardafwijking bij een schaal van vijf punten zoals bij de beoordeling van deze stellingen. Door de standaardafwijking wordt zichtbaar dat de gemiddelde beoordeling van de aanwezigheid van leerlingen zelfsturend laten werken in de visie op cultuureducatie iets verder uit elkaar ligt dan bij de overige onderdelen: er is dus iets meer spreiding in de beoordeling op dit onderdeel dan op de andere onderdelen.

Over het algemeen ligt de gemiddelde score per stelling een stuk hoger dan in 2022, toen het hoogst gemiddelde 3,9 was (gevolgd door 3,8) op het onderdeel vormen (mee)maken. Dit laat zien dat de scholen gemiddeld genomen werken met rijke, uitgebreide visies, die de inhoud van meerdere stellingen laten zien. Het is opvallend dat verbinding met andere vakken vaak terugkomt in de visies, wat in lijn is met dat thematisch en vakoverstijgend werken vaak wordt genoemd als gewenste werkvorm in de visies. Ook de wens om leerlingen zoveel mogelijk verschillende disciplines te laten ervaren, wat een andere relatief vaak genoemd onderwerp was in de visies, wordt hoog beoordeeld, evenals het stimuleren van de creativiteit van de leerlingen. Zelfsturend werken wordt relatief het minst aangehaald in de visies.

11.2.2 Beoordeling stellingen Programma

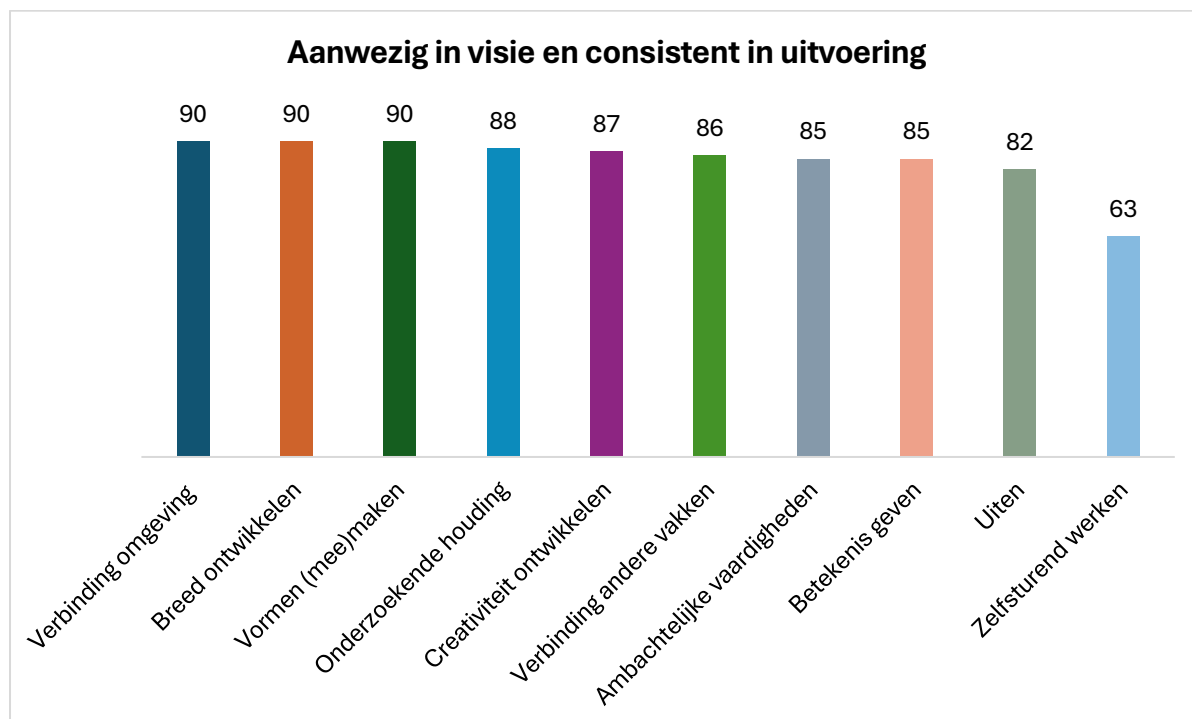
Figuur 77: Gemiddelde waardering stellingen onderdeel Programma

Binnen het onderdeel Programma worden de stellingen iets minder hoog beoordeeld. De gemiddelde scores liggen ook iets dichterbij elkaar, met wederom zelfsturend werken als uitschieter aan de onderkant. De gemiddelden zijn vergelijkbaar met de gemiddelden van 2022.

11.3 Consistentie visie en uitvoering stellingen

11.3.1 Categorie 1: Aanwezig in visie en consistent in uitvoering

Onderstaand figuur laat zien hoe vaak de stellingen zowel aanwezig zijn in de visie als in de uitvoering van het programma. Zoals te verwachten door de hoge gemiddelden op vrijwel alle stellingen binnen zowel Visie als Programma worden de meeste stellingen consistent uitgevoerd. Een uitzondering is wederom de stelling over zelfsturend werken: deze stelling wordt relatief weinig consistent uitgevoerd. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met 2022.

Figuur 78: Verdeling stellingen Categorie 1: Aanwezig in visie en consistent in uitvoering

11.3.2 Categorie 2: Aanwezig in visie maar minder consistent in uitvoering

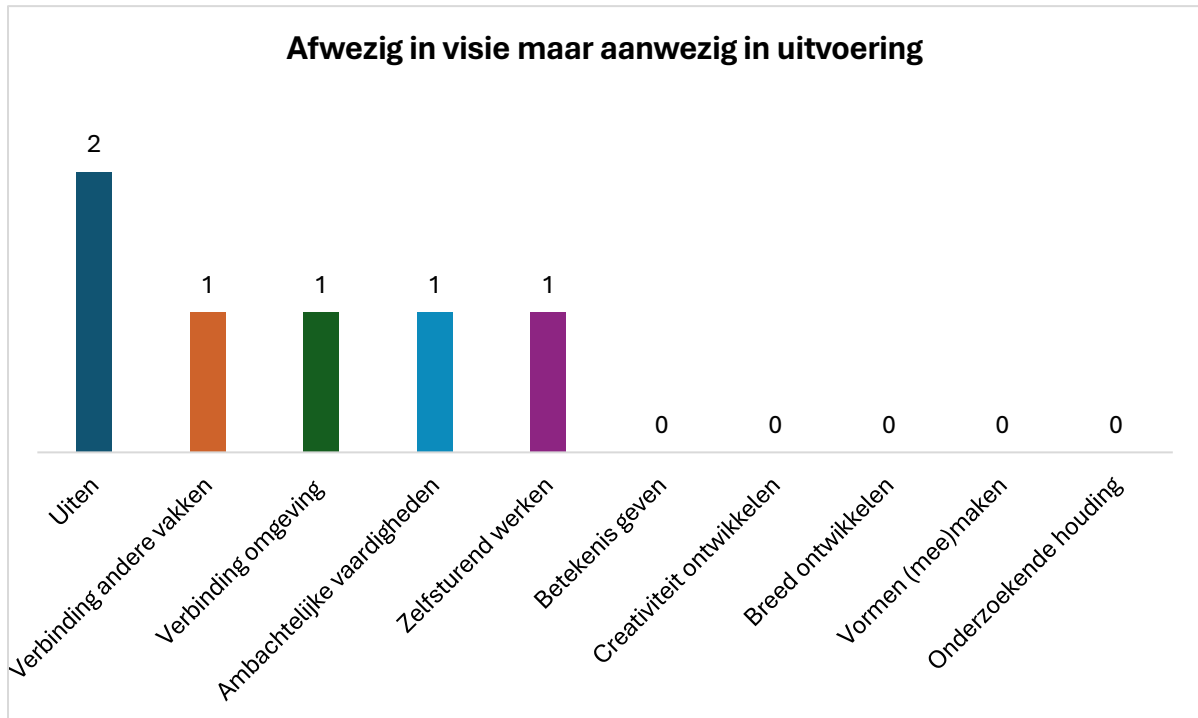
Binnen deze categorie vallen de stellingen die binnen een school wel voorkomen in de visie, maar niet in het programma. Zoals te zien aan de aantallen komt het niet vaak voor dat een van de stellingen wordt genoemd in de visie maar niet (of amper) in het programma. Het gaat bij al deze stellingen om een verschil van drie punten, waarin de aanwezigheid van de stelling binnen die visie werd ingeschaald op 4 of 5 (sterk aanwezig) en op het gebied van het programma cultuureducatie 1 of 2 (afwezig).

Figuur 79: Verdeling stellingen Categorie 2: Aanwezig in visie maar minder consistent in uitvoering

11.3.3 Categorie 3: Afwezig in visie maar aanwezig in uitvoering

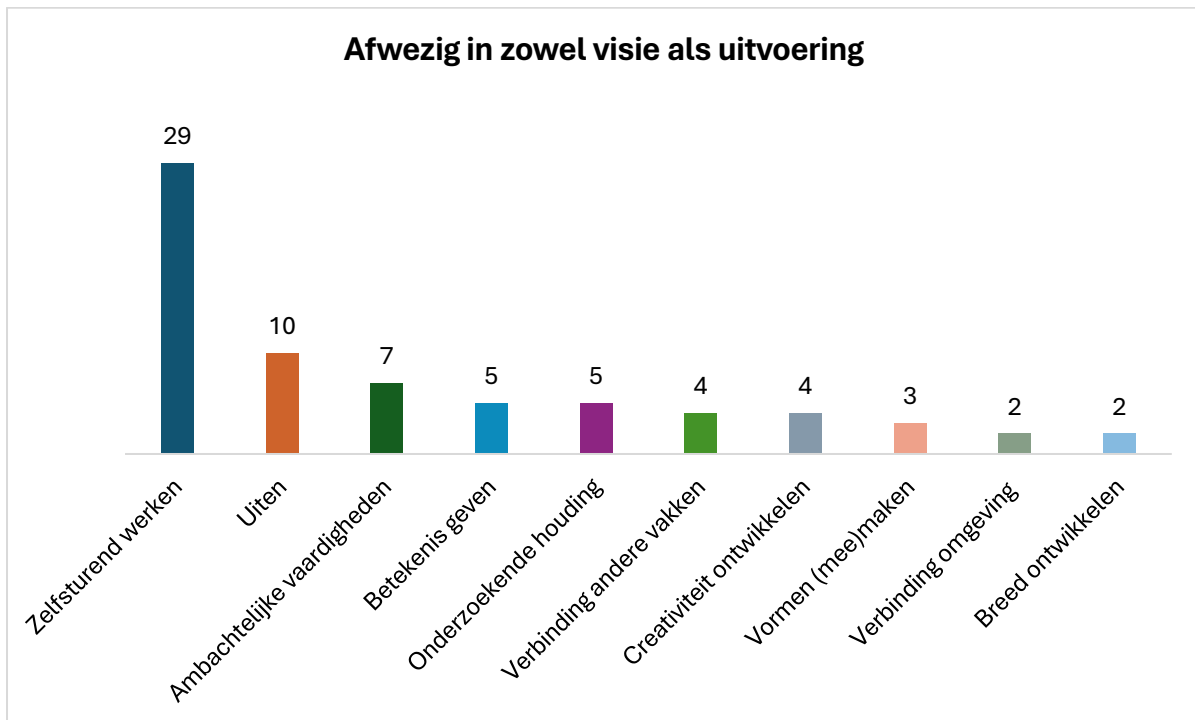
Zoals te zien in onderstaande grafiek komt het nog minder vaak voor dat een school aangeeft dat een stelling wel representatief is voor het programma, maar niet voor de visie. Deze scholen kunnen dit gemakkelijk oplossen, door dat wat zij al in de praktijk toepassen, ook toe te voegen aan de visie.

Figuur 80: Verdeling stellingen Categorie 3: Afwezig in visie maar aanwezig in uitvoering

11.3.4 Categorie 4: Afwezig in zowel visie als uitvoering

De laatste categorie omvat de scholen die een bepaalde stelling niet in hun visie, noch in hun programma herkennen. In lijn der verwachting is het zelfsturend werken hier het grootste onderdeel: deze stelling komt relatief weinig voor in de visies en de programma's cultuureducatie.

Figuur 81: Verdeling stellingen Categorie 4: Afwezig in zowel visie als uitvoering

12. Conclusies

In de conclusies staat de centrale vraag van dit onderzoek centraal:

“In hoeverre zijn de doelen van Cultuureducatie met Kwaliteit in het afgelopen jaar behaald?”

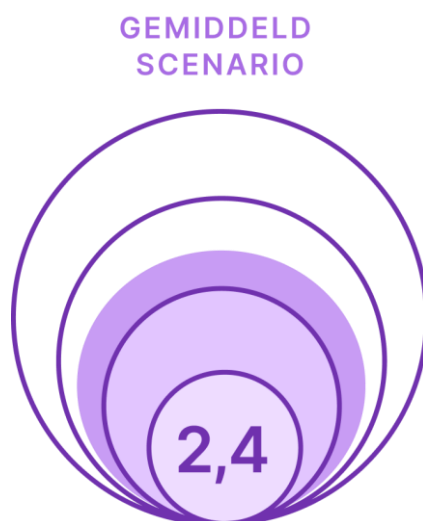
In de voorgaande hoofdstukken, Visie, Deskundigheid, Programma en Samenwerking, is per onderdeel gekeken wat de ontwikkelingen van dit jaar zijn. Deze vergelijking wordt weergegeven op provinciaal en gemeentelijk niveau.

12.1 Samenvatting

Het gemiddelde scenario van de scholen op het gebied van cultuureducatie is 2,4 en ligt dit jaar iets lager dan in 2022 toen het gemiddelde 2,5 was. De gemiddelde score op het gebied van de visies is gelijk gebleven en is op de overige onderdelen iets afgenomen. Tegelijkertijd neemt de bereidheid om zich door te ontwikkelen op het gebied van cultuureducatie ook af, wat een belangrijk punt is om in de gaten te houden. Bij het interpreteren van deze verschillen moet rekening gehouden worden met dat het responspercentage dit jaar wederom erg laag is en er mogelijk grote verschillen bestaan tussen de populatie scholen in 2022 en nu.

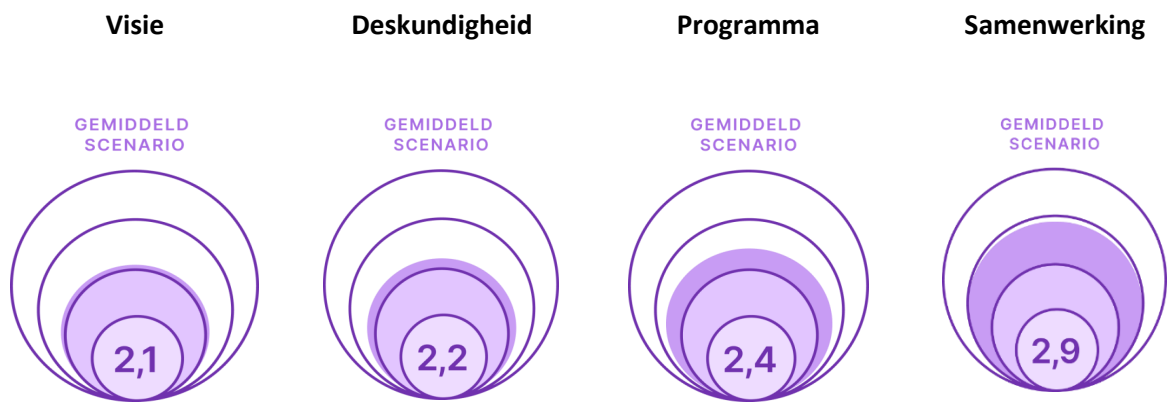
12.2 Provinciaal

Dit jaar is het gemiddelde scenario van de Noord-Brabantse scholen is dit jaar 2,4. Dit gemiddelde ligt iets lager dan in 2022, toen het gemiddelde (net als in 2021) 2,5 was.

Figuur 82: Gemiddeld scenario van de Noord-Brabantse scholen 2024

Dit gemiddelde scenario is ontstaan uit de vier onderdelen die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken:

De score op het onderdeel Visie is gelijk gebleven. De overige scores zijn lager dan in 2022, respectievelijk met 0,2; 0,1 en 0,1.

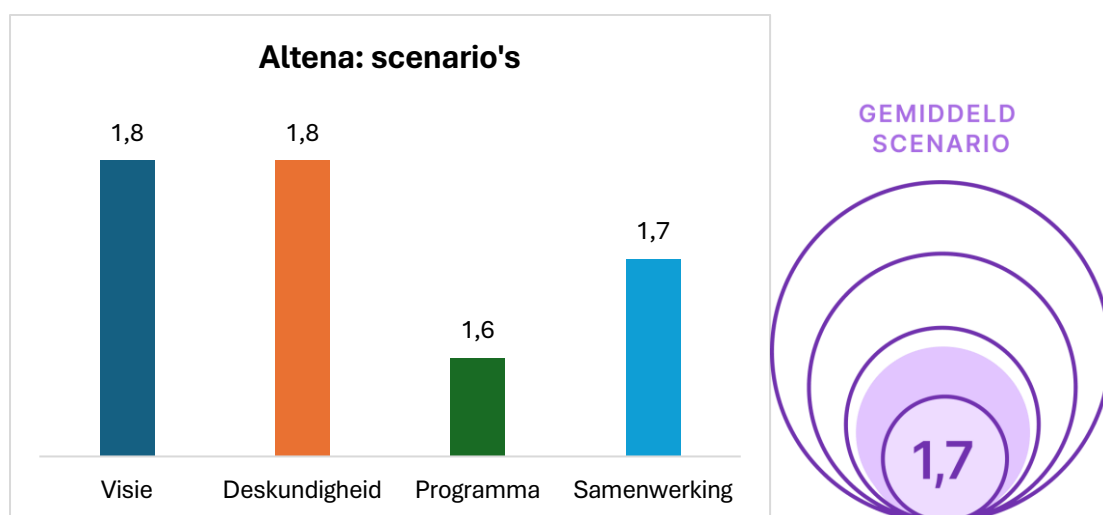
12.3 Gemeentelijk

Hieronder is per gemeente het gemiddelde scenario te zien voor die gemeentes waar minimaal vijf scholen de vragenlijst hebben ingevuld.

12.3.1 Gemeente Altena

Aantal ingevulde vragenlijsten	8
Aantal afgekeurde vragenlijsten (één invuller)	2
Gemiddelde scenario	1,7

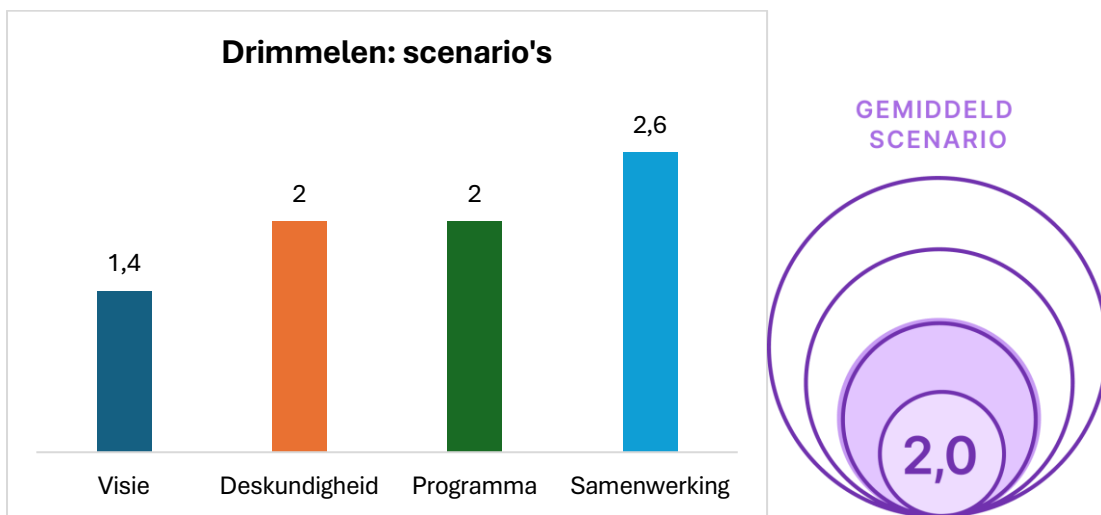
Het gemiddelde scenario ligt 0,7 onder het provinciale gemiddelde en is ontstaan uit de vier onderdelen die zijn besproken in de voorgaande hoofdstukken:

12.3.2 Gemeente Drimmelen

Aantal ingevulde vragenlijsten	5
Aantal afgekeurde vragenlijsten (één invuller)	0
Gemiddelde scenario	2,0

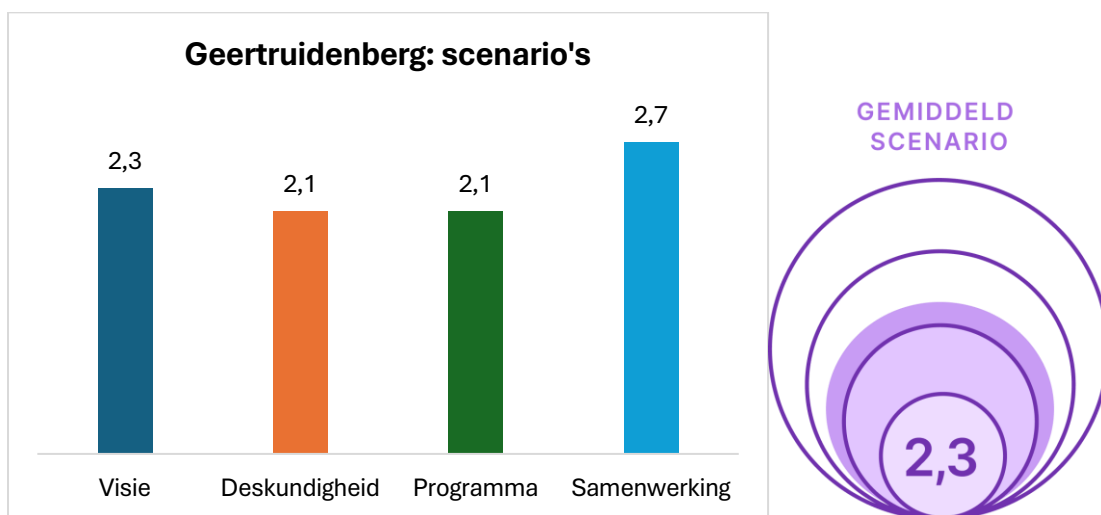
Het gemiddelde scenario ligt 0,4 onder het provinciale gemiddelde en is ontstaan uit de vier onderdelen die zijn besproken in de voorgaande hoofdstukken:

12.3.3 Gemeente Geertruidenberg

Aantal ingevulde vragenlijsten	7
Aantal afgekeurde vragenlijsten (één invuller)	0
Gemiddelde scenario	2,3

Het gemiddelde scenario ligt 0,1 onder het provinciale gemiddelde is ontstaan uit de vier onderdelen die zijn besproken in de voorgaande hoofdstukken:

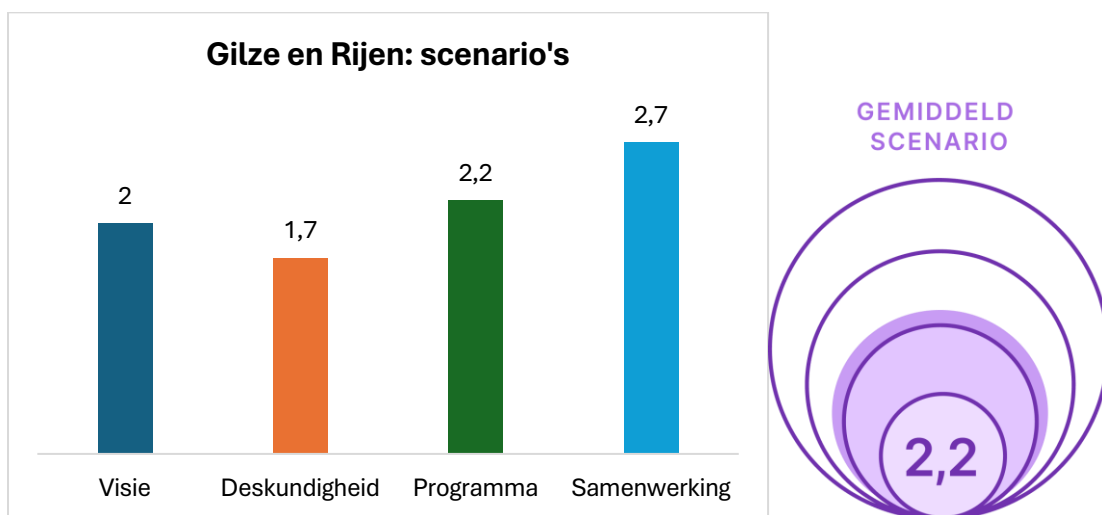

Vergeleken met 2022 ligt het gemiddelde 0,2 hoger: het gemiddelde was toen 2,1. Het gemiddelde op Samenwerking is gelijk gebleven. Op de overige onderdelen is het gemiddelde toegenomen: op Deskundigheid 0,6; op Deskundigheid 0,1 en op Programma 0,3.

12.3.4 Gemeente Gilze en Rijen

Aantal ingevulde vragenlijsten	8
Aantal afgekeurde vragenlijsten (één invuller)	2
Gemiddelde scenario	2,2

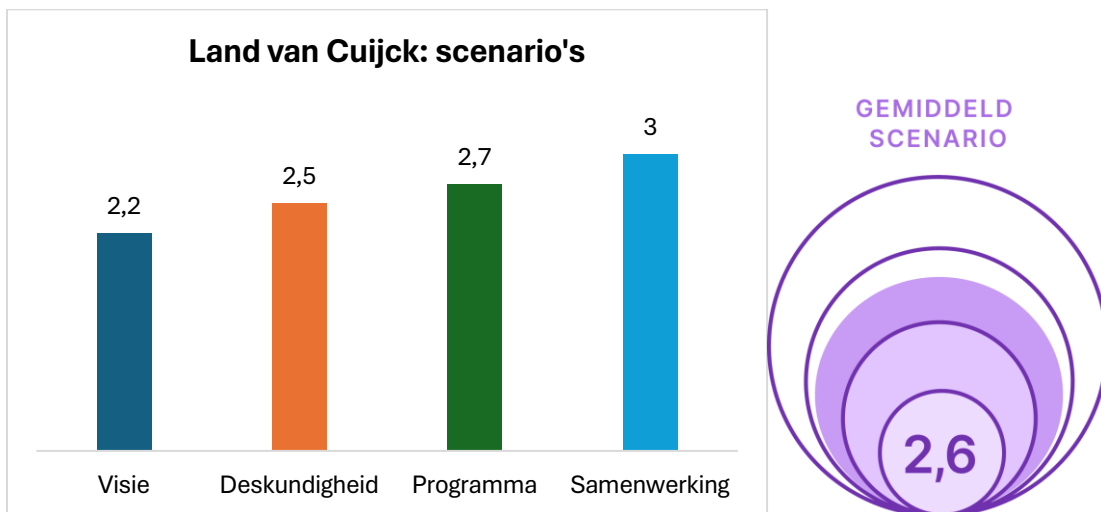
Het gemiddelde scenario ligt 0,2 onder het provinciale gemiddelde en is ontstaan uit de vier onderdelen die zijn besproken in de voorgaande hoofdstukken:

12.3.5 Gemeente Land van Cuijk

Aantal ingevulde vragenlijsten	26
Aantal afgekeurde vragenlijsten (één invuller)	3
Gemiddelde scenario	2,6

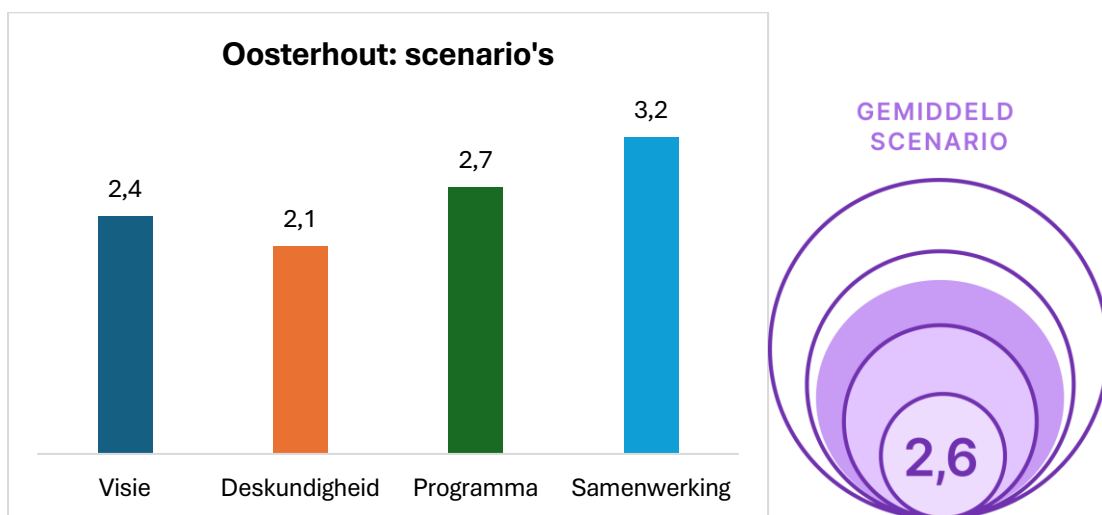
Het gemiddelde scenario ligt 0,2 boven het provinciale gemiddelde en is ontstaan uit de vier onderdelen die zijn besproken in de voorgaande hoofdstukken:

12.3.6 Gemeente Oosterhout

Aantal ingevulde vragenlijsten	12
Aantal afgekeurde vragenlijsten (één invuller)	3
Gemiddelde scenario	2,6

Het gemiddelde scenario ligt 0,2 boven het provinciale gemiddelde en is ontstaan uit de vier onderdelen die zijn besproken in de voorgaande hoofdstukken:

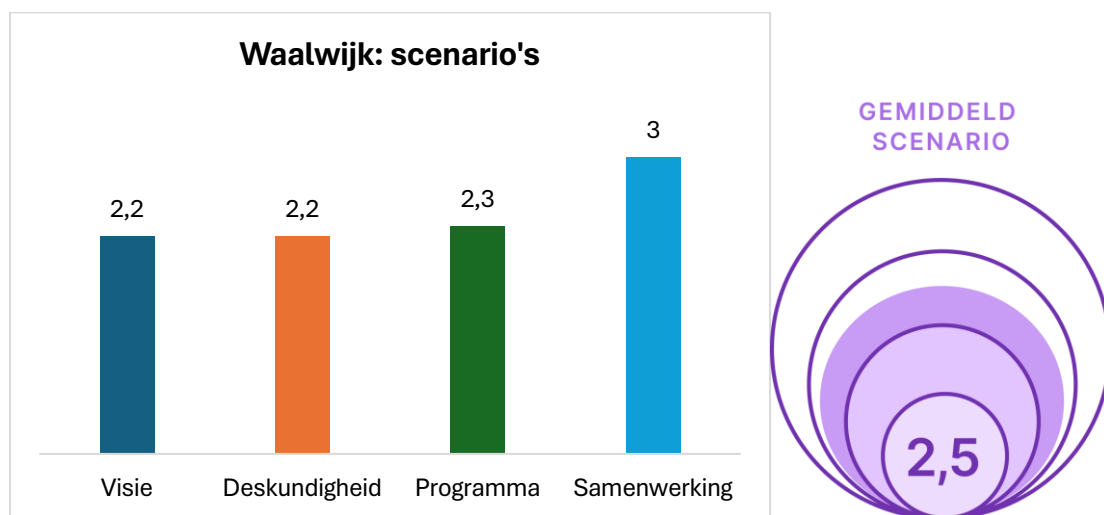
Het gemiddelde ligt 0,1 lager dan het gemiddelde in 2022. Het gemiddelde op het onderdeel Visie is met 0,2 toegenomen. Het gemiddelde op Deskundigheid en Programma is afgenomen (respectievelijk 0,6 en 0,1). Het gemiddelde op Samenwerking is gelijk gebleven.

12.3.7 Gemeente Waalwijk

Aantal ingevulde vragenlijsten	10
Aantal afgekeurde vragenlijsten (één invuller)	1
Gemiddelde scenario	2,5

Het gemiddelde scenario ligt 0,1 boven het provinciale gemiddelde en is ontstaan uit de vier onderdelen die zijn besproken in de voorgaande hoofdstukken:

13. Adviezen

Dit hoofdstuk biedt een overzicht en een samenvatting van de adviezen aan Kunstloc Brabant die besproken zijn in de voorgaande hoofdstukken. Daarnaast worden er ook algemene adviezen genoemd.

13.1 Adviezen voor het bevorderen van visievorming

- Stimuleer scholen om een schoolspecifieke visie te ontwikkelen.
- Ondersteun scholen bij hun ontwikkelpunten. Scholen willen een brede en gedragen visie op cultuuronderwijs, waarin verbinding met andere vakken is geïntegreerd.

13.2 Adviezen voor het bevorderen van deskundigheid

- Informeer scholen over de definitie van cultuurbegleiters.
- Ondersteun scholen bij hun ontwikkelpunten, zoals scholing van het team, vergroten van deskundigheid op het gebied van vakoverstijgend/thematisch en procesgericht werken.

13.3 Adviezen met betrekking tot het programma

- Ondersteun scholen bij het borgen van cultuureducatie door de interne deskundigheid te laten aansluiten bij dit programma.
- Ondersteun scholen bij hun ontwikkelpunten, zoals het aanbrengen van samenhang (door een leerlijn of door vakoverstijgend of thematisch werken).
- Stimuleer scholen om de ontwikkeling van hun leerlingen op het gebied van cultuureducatie te volgen.

13.4 Adviezen met betrekking tot samenwerking

- Ondersteun scholen bij hun ontwikkelpunten, bijvoorbeeld door ze te helpen hun relaties met bestaande en nieuwe partners verder te ontwikkelen.

13.5 Algemene adviezen

- Zorg voor een hoger responspercentage. Hierdoor kan de analyse worden uitgebreid en kunnen er meer en betere conclusies worden getrokken. Ervaring elders leert dat voorbespreken van het doel (zelfevaluatie, geen beoordeling), de opzet (wat betekenen de vier standaarden) en de criteria (twee invullers) hierbij helpen.
- Probeer te achterhalen waarom het aantal scholen dat zich wil doorontwikkelen op het gebied van cultuureducatie afneemt. Wellicht kunnen deze scholen ondersteund worden bij de knelpunten die dit veroorzaken.
- Een vast moment voor het invullen van de vragenlijst kan voordelen bieden. De onderzoeker wist dit jaar bijvoorbeeld in hoeverre dezelfde cluster scholen de vragenlijst in 2024 heeft ingevuld als in 2022, of dat de scholen meer overeenkomen met 2021. Hierdoor kunnen er minder conclusies getrokken worden over de toename of afname van gemiddelde scenario's en andere opbrengsten. Schommelingen in opbrengsten kunnen nu bijvoorbeeld mogelijk komen door een andere selectie scholen, niet doordat scholen meer of minder bezig zijn met cultuureducatie.